

Innst. O. nr. 86

(2004-2005)

**Innstilling til Odelstinget
fra kommunalkomiteen**

Ot.prp. nr. 41 (2004-2005)

**Innstilling fra kommunalkomiteen om lov om norsk statsborgerskap
(statsborgerloven)**

Innhold

		Side			Side
1.	Bakgrunnen for forslaget	7	6.	Automatisk erverv - virkningen av at grunnlaget for statsborgerskap endres	16
1.1	Sammendrag	7	6.1	Sammendrag	16
1.2	Komiteens merknader	7	6.2	Komiteens merknader	17
2.	Statsborgerskapets betydning	7	7.	Erverv av statsborgerskap etter søknad	17
2.1	Sammendrag	7	7.1	Sammendrag	17
2.1.1	Statsborgerskap og rettigheter	7	7.1.1	Innledning	17
2.1.2	Kort oversikt over statsborgerskapets betydning etter norsk rett	8	7.1.2	Komiteens merknader	17
2.1.3	Norsk innfødsrett	8	7.2	Rettskrav eller skjønn?	17
2.1.4	Statsborgerskap og deltakelse i samfunnslivet	8	7.2.1	Sammendrag	17
2.2	Komiteens merknader	9	7.2.2	Komiteens merknader	17
3.	Enkelte hovedspørsmål ved utforming av ny lov om statsborgerskap	9	7.3	Kravet til søkerens identitet	18
3.1	Spørsmål om dobbelt statsborgerskap	9	7.3.1	Sammendrag	18
3.1.1	Sammendrag	9	7.3.2	Komiteens merknader	18
3.1.2	Komiteens merknader	10	7.4	Kravet til søkerens alder	18
3.2	Spørsmål om opphevelse av adgangen til å erverve statsborgerskap ved melding	11	7.4.1	Sammendrag	18
3.2.1	Sammendrag	11	7.4.2	Komiteens merknader	19
3.2.2	Komiteens merknader	12	7.5	Kravet om at søkeren er bosatt (har bopel) i Norge	19
3.3	Forskrifter til loven	12	7.5.1	Sammendrag	19
3.3.1	Sammendrag	12	7.5.2	Komiteens merknader	20
3.3.2	Komiteens merknader	12	7.6	Kravet om bosettingstillatelse etter utlendingsloven	20
3.4	Seremoni og troskapsløfte for nye statsborgere	12	7.6.1	Sammendrag	20
3.4.1	Sammendrag	12	7.6.2	Komiteens merknader	20
3.4.2	Komiteens merknader	13	7.7	Botidskravet	21
3.5	Lovens virkeområde	14	7.7.1	Sammendrag	21
3.5.1	Sammendrag	14	7.7.1.1	Bopels- eller oppholdsprinsipp	21
3.5.2	Komiteens merknader	14	7.7.1.2	Kravet til oppholdsgrunnlag	21
3.6	Forholdet til folkeretten	14	7.7.1.3	Kravet om i hvilket tidsrom botiden må ha funnet sted	21
3.6.1	Sammendrag	14	7.7.1.4	Botidens lengde	21
3.6.2	Komiteens merknader	14	7.7.2	Komiteens merknader	22
4.	Erverv av statsborgerskap ved fødsel	14	7.8	Kravet om gjennomført norsk-opplæring - andre ferdighetskrav	23
4.1	Sammendrag	14	7.8.1	Sammendrag	23
4.2	Komiteens merknader	15	7.8.2	Komiteens merknader	24
5.	Erverv av statsborgerskap ved adopsjon	16	7.9	Kravet til vandl	25
5.1	Sammendrag	16	7.9.1	Sammendrag	25
5.2	Komiteens merknader	16	7.9.2	Komiteens merknader	26
			7.10	Krav til forsørgelse	27
			7.10.1	Komiteens merknader	27
			7.11	Kravet om løsning fra annet statsborgerskap	27
			7.11.1	Sammendrag	27
			7.11.2	Komiteens merknader	28

	Side		Side		
7.12	Hensynet til rikets sikkerhet og utenrikspolitiske hensyn som vilkår for statsborgerskap	28	9.1	Tap av norsk statsborgerskap ved erverv av annet lands statsborgerskap	35
7.12.1	Sammendrag	28	9.1.1	Sammendrag	35
7.12.2	Komiteens merknader	28	9.1.2	Komiteens merknader	36
7.13	Søkerens gjeld	29	9.2	Tap av statsborgerskap ved fravær fra riket - søknad om å beholde norsk statsborgerskap	36
7.13.1	Sammendrag	29	9.2.1	Sammendrag	36
7.13.2	Komiteens merknader	29	9.2.2	Komiteens merknader	37
7.14	Særregler for enkelte grupper	29	9.3	Tap av statsborgerskap etter søknad om løsning	37
7.14.1	Personer født i riket av utenlandske foreldre eller ankommet før fylte 18 år	29	9.3.1	Sammendrag	37
7.14.1.1	Sammendrag	29	9.3.2	Komiteens merknader	38
7.14.1.2	Komiteens merknader	29	9.4	Tilbakekall av vedtak om statsborgerskap	38
7.14.2	Søkere som er gift, partner eller samboer med norsk statsborger	30	9.4.1	Sammendrag	38
7.14.2.1	Sammendrag	30	9.4.2	Komiteens merknader	39
7.14.2.2	Komiteens merknader	30	10.	Administrasjon og saksbehandling	39
7.14.3	Nordiske borgere	30	10.1	Saksfordeling og saksbehandling	39
7.14.3.1	Sammendrag	30	10.1.1	Sammendrag	39
7.14.3.2	Komiteens merknader	30	10.1.2	Komiteens merknader	40
7.14.4	Søkere som er omfattet av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen ...	31	10.2	Avgjørelsesgrunnlaget i statsborgersaker	40
7.14.4.1	Sammendrag	31	10.2.1	Sammendrag	40
7.14.4.2	Komiteens merknader	31	10.2.2	Komiteens merknader	41
7.14.5	Tidligere norsk borger - gjenerverv .	31	10.3	Spørsmål om adgang til å stille en søknad om statsborgerskap i bero ...	41
7.14.5.1	Sammendrag	31	10.3.1	Sammendrag	41
7.14.5.2	Komiteens merknader	31	10.3.2	Komiteens merknader	41
7.14.6	Statsløse	32	10.4	Søknader som gjelder barns erverv eller tap av statsborgerskap	41
7.14.6.1	Sammendrag	32	10.4.1	Sammendrag	41
7.14.6.2	Komiteens merknader	32	10.4.2	Komiteens merknader	42
7.14.7	Statsløse barn	32	11.	Enkelte særspørsmål	42
7.14.7.1	Sammendrag	32	11.1	Gebyr	42
7.14.7.2	Komiteens merknader	32	11.1.1	Sammendrag	42
7.14.8	Flyktninger	33	11.1.2	Komiteens merknader	42
7.14.8.1	Sammendrag	33	11.2	Straff	42
7.14.8.2	Komiteens merknader	33	11.2.1	Sammendrag	42
7.14.9	Særlige grupper	33	11.2.2	Merknader fra komiteen	43
7.14.9.1	Sammendrag	33	11.3	Lovens anvendelse i krigs- og krisesituasjoner	43
7.14.9.2	Komiteens merknader	33	11.3.1	Sammendrag	43
7.15	Barns erverv av statsborgerskap som bipersoner til sine foreldre	33	11.3.2	Komiteens merknader	43
7.15.1	Sammendrag	33	12.	Ikrafttredelse, overgangsbestemmelser og videreføring av bestemmelser i 1950-loven	43
7.15.2	Komiteens merknader	34			
7.16	Regler om dispensasjon	34			
7.16.1	Sammendrag	34			
7.16.2	Komiteens merknader	34			
8.	Særregler etter avtale med andre nordiske land	35			
8.1	Sammendrag	35			
8.2	Komiteens merknader	35			
9.	Tap av statsborgerskap	35			

		Side
12.1	Sammendrag	43
12.1	Komiteens merknader	44
13.	Økonomiske og administrative	
	konsekvenser	44
13.1	Sammendrag	44
13.2	Komiteens merknader	44

		Side
14.	Om samtykke til ratifikasjon av	
	Europarådets konvensjon om stats-	
	borgerskap av 6. november 1997 .	44
14.1	Sammendrag	44
14.2	Komiteens merknader	45
15.	Forslag fra mindretall	45
16.	Komiteens tilråding	46

Innst. O. nr. 86

(2004-2005)

Innstilling til Odelstinget fra kommunalkomiteen

Ot.prp. nr. 41 (2004-2005)

Innstilling fra kommunalkomiteen om lov om norsk statsborgerskap (statsborgerloven)

Til Odelstinget

1. BAKGRUNNEN FOR FORSLAGET

1.1 Sammendrag

Regjeringen legger i proposisjonen frem forslag til ny lov om statsborgerskap. Den nye loven skal erstatte lov 8. desember 1950 nr. 3 om norsk riksborgerrett. I likhet med gjeldende lov vil den nye loven omhandle vilkår for erverv og tap av statsborgerskap. Rettsvirkningene som følger av norsk statsborgerskap fremgår ikke av loven.

Regjeringen foreslår også at Stortinget samtykker til ratifikasjon av Europarådskonvensjonen om statsborgerskap av 6. november 1997.

Bakgrunnen for forslaget om ny lov om statsborgerskap er statsborgerlovutvalgets utredning, NOU 2000:32 Lov om erverv og tap av norsk statsborgerskap, departementets høringsbrev av 10. april 2003 med forslag om nye bestemmelser i tillegg til forslagene i utredningen, samt høringsinstansenes uttalelser til utredning og høringsbrev.

I proposisjonen gis det en oversikt over statsborgerrettigheter i de nordiske land og internasjonale forpliktelser på statsborgerrettens område.

1.2 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sigvald Oppebøen Hansen, Reidar Sandal, Karl Eirik Schjøtt-Pedersen og Signe Øye, fra Høyre, Peter Skovholt Gitmark, Hans Kristian Hogsnes og Kari Lise Holmberg, fra Fremskrittspartiet, Torbjørn Andersen

og Per Sandberg, fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen og Heikki Holmås, fra Kristelig Folkeparti, Ruth Stenersen og Anita Apelthun Sæle, og fra Senterpartiet, lederen Magnhild Meltveit Kleppa, viser til at gjeldende statsborgerrettslov av 1950 gir liten oversikt over rettstilstanden på området fordi sentrale regler følger av rundskriv, interne retningslinjer og forvaltningspraksis. Komiteen mener det er viktig at loven er så brukervennlig som mulig. Komiteen er enig med departementet i at alle relevante vilkår for tap og erverv av norsk statsborgerskap bør fremgå av loven.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet finner mye positivt i proposisjonen, samtidig som det er mye som ikke er foreslått, og som kunne eller burde ha vært med.

Disse medlemmer vurderer derfor proposisjonen ut fra to vinkler, en vurdering vil gjelde det som står i loven, og en vurdering det som ikke står i loven. Fremskrittspartiet har i mange år vært opptatt av lovens innhold, og har flere poster i sitt program som refererer til hva som burde stå i en ny lov om statsborgerskap.

2. STATSBOGERSKAPETS BETYDNING

2.1 Sammendrag

2.1.1 Statsborgerskap og rettigheter

Statsborgerskapet kan sees på som en formalisering av den uuttalte samfunnskontrakten som finnes mellom stat og borger. Departementet mener at det norske statsborgerskapet, symbolsk og faktisk, markerer at statsborgerne slutter seg til de grunnleggende verdiene som det politiske fellesskapet bygger på, som demokrati og felles politiske spilleregler. Depar-

tementet ønsker derfor at personer som bor permanent i riket blir norske statsborgere.

Europarådskonvensjonen av 1997 definerer statsborgerskap som det rettslige båndet mellom en person og en stat. Dette båndet består av en rekke plikter og rettigheter. De fleste rettigheter og plikter i det norske samfunnet er imidlertid ikke knyttet til norsk statsborgerskap. Utlendinger som oppholder seg innenfor landets grenser er i utgangspunktet underlagt de samme lover og regler som norske statsborgere. Etter en rekke rettsregler er det av avgjørende betydning om de er bosatt i Norge. Eksempler på dette er skatte- og folketrygdlovgivningen. Skal utlendinger ha rett til å stemme ved lokalvalg må de ha vært registrert i folkeregisteret som bosatt i Norge de siste tre år. Andre rettigheter og plikter er knyttet til om utlendingen har lovlig opphold i riket. Retten til økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven er et eksempel på dette. Atter andre regler er knyttet til faktisk opphold i riket over en viss tid, slik som plikten og retten til grunnskoleopplæring.

2.1.2 Kort oversikt over statsborgerskapets betydning etter norsk rett

I proposisjonen gis en kort oversikt over de mest sentrale bestemmelsene der statsborgerskapet er avgjørende for rettigheter og plikter:

En av de sentrale rettighetene som er forbeholdt norske statsborgere, er retten til å stemme ved valg til Stortinget, samt retten og plikten til å stille til valg som stortingsrepresentant.

Ubetinget rett til opphold i Norge er for mange den viktigste konsekvensen av statsborgerskapet.

En norsk statsborger kan ikke utvises fra Norge.

Også innen rettspleien stilles det i enkelte sammenhenger krav om norsk statsborgerskap for å kunne bli utnevnt til visse stillinger.

Utsendte utenriktjenestemenn og utsendt administrativt personell må være norske statsborgere.

En norsk borger kan ikke utleveres til annet land.

Statsborgerskapet har også betydning for muligheten til å representere Norge i idrett, og som hovedregel for retten til utdanningsstøtte fra Statens lånekasse for utdanning.

2.1.3 Norsk innfødsrett

Norge har et spesielt rettsinstitutt som betegnes som innfødsrett. Norsk innfødsrett har personer som enten er født i riket av foreldre som på fødselstidspunktet var norske statsborgere (undersaatte), eller er født i utlandet av norske foreldre som på fødselstidspunktet ikke var statsborgere av en fremmed stat, jf. Grunnloven § 92 bokstav a og b. I tillegg kan Stortinget gi personer innfødsrett ved særskilt vedtak etter Grunnloven § 75 bokstav m, jf. § 92 bokstav d.

Erverv av innfødsrett ved stortingsvedtak betegnes "naturalisasjon".

I dag er det bare for å kunne utnevnes til embeter i staten at innfødsrett oppstilles som vilkår. Etter Grunnloven § 92 kan bare norske borgere utnevnes til slike embeter. I tillegg må man ha norsk innfødsrett, jf. bestemmelsens bokstav a, b og d.

2.1.4 Statsborgerskap og deltakelse i samfunnslivet

Et velfungerende demokratisk samfunn forutsetter at innbyggerne deltar aktivt i samfunnslivet. Etter departementets vurdering kan det være mer hensiktsmessig å benytte begrepet deltakelse fremfor begrepet integrering ved en diskusjon av ervervsvilkår for statsborgerskap.

Utviklingen har gått i retning av at statsborgerskapet får stadig mindre å si for individets rettigheter og plikter i samfunnet. Dette innebærer at man på den ene siden kan leve hele sitt liv i Norge og delta aktivt i samfunnslivet som utenlandsk statsborger. På den annen side representerer statsborgerskapet den sterkeste og mest fullstendige form for tilknytning til staten.

Antallet personer som har ervervet norsk statsborgerskap ved søknad eller melding har de siste 15-20 år økt sterkt. Statistisk sentralbyrå (SSB) har statistikk som viser slikt erverv siden 1977. De første ti årene i perioden var det omtrent 2 000 som årlig fikk norsk statsborgerskap. Antallet holdt seg stabilt, selv om det gjennom perioden var et økende antall som fylte ervervs-kriteriene. Fra 1987 til midt på 1990-tallet ble antallet fire-femdoblet, til 10-12 000 årlig. De siste årene har antallet vært noe lavere, 9 000 i 2002 og 7 900 i 2003.

Den store økningen i antallet nye statsborgere etter søknad eller melding de siste 15-20 årene synes å ha direkte sammenheng med den sterke økningen i innvandring fra ikke-vestlige land i det samme tidsrommet.

Motivene for å søke norsk statsborgerskap synes blant annet å bero på hvilket land søkeren kommer fra. For innvandrere fra land utenfor EØS-området kan det av politiske, sikkerhetsmessige eller velferdsmessige grunner være uaktuelt å reetablere seg i opprinnelseslandet. For disse gir norsk statsborgerskap en trygg forankring, et pass som innebærer visumfrihet til mange land, og en garanti om diplomatisk beskyttelse ved reise til andre land.

Det er en overordnet målsetting for myndighetene at innvandrere som skal bo i Norge kan forsørge seg selv og delta aktivt i samfunnslivet. Idealet om like politiske rettigheter og plikter for innbyggerne tilsier også at det er ønskelig at innvandrere som blir permanent boende i Norge blir norske statsborgere.

Oppfatningen om at en søknad om norsk statsborgerskap innebærer en vilje og et ønske om å tilslutte seg prinsippene som ligger til grunn for det norske politiske fellesskapet, kan tilsi at statsborgerskap bør innvilges etter svært kort botid i landet og uten at det knyttes til andre vilkår enn vandel og botid. Etter departementets oppfatning bør det imidlertid kreves noe mer enn kun kort botid. Botidskravet bør sees i sammenheng med den retten norske statsborgere har til å stemme ved stortingsvalg. Den som deltar ved stortingsvalg bør ha et visst kjennskap til det norske samfunnet, og det vil vanligvis ta noe tid før en slik innsikt er oppnådd. Det er først og fremst de som tar sikte på varig opphold i Norge som bør inviteres til å bli norske statsborgere, og på den måten få innflytelse på viktige demokratiske beslutningsprosesser som er forbeholdt norske statsborgere.

2.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til at norsk statsborgerskap har en viktig symbolsk betydning ved at det markerer en tilhørighet til det norske samfunnet og dets grunnleggende verdier. Komiteen viser også til at statsborgerskapet gir viktige rettigheter og plikter som har betydning for innbyggernes deltakelse i det norske samfunnet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, stiller seg derfor bak Regjeringens ønske om at flest mulig innvandrere som blir permanent boende i Norge blir norske statsborgere.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ser det ikke som noe mål for norsk innvandringspolitikk at flest mulig utlendinger skal bli norske statsborgere.

Komiteen viser til vedlagte brev av 4. mai 2005 fra Kommunal- og regionaldepartementet der departementet gjør det klart at det ikke har blitt gjort nøyaktige analyser av antallet som skifter statsborgerskap sett i forhold til antallet som oppfyller kravet til syv års botid. Komiteen viser videre til at Norges rapport av desember 2004 til SOPEMI, OECDs rapporteringssystem om migrasjon, viser at andelen som velger å søke om statsborgerskap varierer sterkt ut fra hvilket land utlendingene kommer fra.

3. ENKELTE HOVEDSPØRSMÅL VED UTFORMING AV NY LOV OM STATSBOGERSKAP

3.1 Spørsmål om dobbelt statsborgerskap

3.1.1 Sammendrag

I likhet med lovgivningen i en rekke andre land har statsborgerloven av 1950 som utgangspunkt at

dobbelt statsborgerskap er uheldig. Mulighetene for at dobbelt statsborgerskap skal oppstå er derfor søkt begrenset.

Den viktigste av bestemmelsene om erverv av norsk statsborgerskap som bygger på dette grunnsynet, er lovens § 6 tredje ledd.

Lovens utgangspunkt om ett statsborgerskap gjelder ikke fullt ut. Dette følger blant annet av internasjonale forpliktelser.

Utvalget er delt i et flertall og et mindretall når det gjelder spørsmålet om ett eller dobbelt statsborgerskap. Flertallet går inn for å legge prinsippet om dobbelt statsborgerskap til grunn for ny lov.

Departementet viser til at utviklingen internasjonalt og i Norden har medført at ett statsborgerskap er forlatt som enerådende prinsipp. Folkerettslig står statene i dag fritt til å velge det ene eller det andre prinsipielle utgangspunktet i nasjonal rett.

Mange høringsinstanser har uttalt seg i tilknytning til spørsmålet om å åpne for dobbelt statsborgerskap når statsborgerskapet erverves etter søknad. Langt de fleste er positive til flertallets forslag.

Det er bred enighet om at erverv av norsk statsborgerskap kan innebære større grad av deltakelse på flere arenaer i samfunnet.

Departementet legger vekt på at statsborgerskap er et viktig symbol på tilhørighet og lojalitet til det norske politiske fellesskapet og de prinsippene som ligger til grunn for dette. Erverv av norsk statsborgerskap er en formalisering av den uuttalte samfunnskontrakten som finnes mellom samfunn og borger. Et prinsipp om dobbelt statsborgerskap står i en viss motsetning til dette ideelle utgangspunktet.

Når det gjelder spørsmålet om dobbelt sett rettigheter kan ha noen praktisk betydning, slutter departementet seg altså til utvalgets mindretalls synspunkter. En utvikling hvor en stadig større andel av befolkningen vil ha særfordeler, som for eksempel retten til flere pass og stemmerett i flere land, vil kunne medføre misnøye og intoleranse hos andre.

Når det gjelder diplomatisk beskyttelse av norske borgere med dobbelt statsborgerskap viser praksis at dette i enkelte tilfeller er svært vanskelig når borgen møter problemer i sitt annet hjemland. Norske myndigheter kan ikke gripe inn i strid med interessene til det andre landets myndigheter. Departementet mener dette er en relevant problemstilling som klart taler mot dobbelt statsborgerskap og som bør tillegges vekt ved en samlet vurdering.

Departementet er enig med utvalget i at innvandring kan representere en risiko både ved at innvandrerguppen kan innbefatte personer som vil drive etterretningsvirksomhet, og ved at innvandrere kan være under press fra sitt opprinnelsesland. Utvalget konkluderer med at det er vanskelig å se at denne risiko skulle bli mindre ved at vedkommende ved søk-

nad om statsborgerskap oppgir sitt opprinnelige statsborgerskap. Departementet slutter seg derfor til utvalgets konklusjon om at spørsmålet om sikkerhet vanskelig kan sees å ha betydning ved valg mellom prinsippene ett eller dobbelt statsborgerskap.

Dobbel verneplikt som argument mot dobbelt statsborgerskap får mindre vekt jo flere avtaler om avtjening av verneplikt som inngås. Som utvalget påpeker kan det være problematisk dersom norske borgere med tilknytning til land der det pågår væpnet konflikt ønsker å gjøre militær innsats der. Ved sammensetningen av norske enheter som skal delta i fredsbevarende eller fredsopprettende arbeid, vil man unngå å få med personer med sterk tilknytning til landet, uavhengig av statsborgerskap.

Den lite effektive rapporteringen om norske borgere som har ervervet annet statsborgerskap gjør at noen har mulighet til å fremstå som norske borgere, selv om statsborgerskapet rettslig sett ble tapt ved ervervet. Etter departementets syn tilsier ikke kontrollproblemet at man lar norske statsborgere som erverver annet statsborgerskap, beholde det norske statsborgerskapet. Departementet vil bemerke at det er en naturlig konsekvens av et prinsipp om ett statsborgerskap, at regler om bortfall gjelder både når norske borgere erverver annet statsborgerskap og når utenlandske borgere erverver norsk statsborgerskap.

Departementet har forståelse for at mange vil føle trygghet dersom de gis anledning til å beholde tidligere statsborgerskap ved siden av et nytt. Argumentet om at statsborgerskap er nært knyttet til identitet, innebærer likevel ikke at man av den grunn bør legge til rette for dobbelt statsborgerskap. Den enkelte bør gjøre seg opp en mening om betydningen av endret statsborgerskap for egen identitet før søknad om statsborgerskap fremsettes.

Departementet er etter en samlet vurdering kommet til at de beste grunner taler for å fastholde prinsippet om ett statsborgerskap som utgangspunkt for ny lov.

3.1.2 *Komiteens merknader*

Komiteen viser til at statsborgerloven har hatt som utgangspunkt at en i størst mulig grad bør unngå dobbelt statsborgerskap. Komiteen er kjent med at ett statsborgerskap ikke lenger er et enerådende prinsipp internasjonalt, og at blant annet Sverige og Finland har forlatt dette prinsippet.

Komiteen viser til at økende migrasjon over landegrensene gjør at mange i dag føler tilknytning til flere land. Komiteen mener det er forståelig at det for disse i mange tilfeller ville gjøre livet enklere dersom det i større grad ble åpnet for dobbelt statsborgerskap. Komiteen mener også det er sannsynlig at en del innvandrere som i dag velger å ikke bli

norske, ville valgt annerledes dersom de kunne beholdt sitt opprinnelige statsborgerskap.

På den andre siden vil komiteen vise til den betydningen statsborgerskapet har som symbol på tilhørighet og lojalitet til det norske politiske fellesskapet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at statsborgerskapet gir viktige rettigheter og plikter, og flertallet mener det er prinsipielt uheldig dersom den enkelte har slike plikter og rettigheter i mer enn én stat. Etter flertallets mening bør spesielt retten til deltakelse i nasjonal politikk innebære at det bør være klart hvor den primære politiske lojaliteten ligger.

Flertallet er kjent med at dobbelt statsborgerskap kan skape problemer i forhold til å gi den diplomatiske beskyttelse som norske borgere har krav på. Flertallet viser til at dette er spesielt vanskelig når det gjelder problemer borgeren kan møte i sitt annet hjemland. Flertallet viser til at det er spesielt viktig at norske myndigheter har mulighet til å gripe inn og gi beskyttelse i tilfeller der barn blir utsatt for tvangsekteskap under opphold i foreldrenes opprinnelige hjemland.

Flertallet vil ut fra en helhetsvurdering støtte Regjeringens forslag om at prinsippet om ett statsborgerskap videreføres.

Flertallet viser til at prinsippet om ett statsborgerskap har vært svekket av at mange som får innvilget norsk statsborgerskap ved søknad likevel har beholdt sitt opprinnelige statsborgerskap. Flertallet viser imidlertid til at dette nå søkes begrenset gjennom forslaget om tilbakekall som følge av manglende løsning fra opprinnelig statsborgerskap.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil peke på at flere opparbeider seg tilknytning til flere land som følge av at folk studerer, tar arbeid og gifter seg over landegrensene. Dette er en positiv og politisk villet utvikling. I tillegg fører kriger og despotiske regimer til at mennesker får opphold som flyktninger i andre land enn sitt hjemland.

Det er et mål at flest mulig av de utlendinger som bosetter seg i Norge blir norske statsborgere. Statsborgerskapet er en kontrakt som slår fast fulle rettigheter og ansvar for innbyggeren i forhold til staten.

Disse medlemmer vil peke på at Sverige, Finland, Island, USA, Australia, New Zealand, Canada, Storbritannia med fler, tillater dobbelt statsborgerskap. Erfaringen fra disse landene viser at flere av de som bosetter seg i land som tillater dobbelt stats-

borgerskap ber om statsborgerskap i det nye bosetningslandet.

Disse medlemmer vil peke på at Statsborgerskaplovutvalgets flertall i NOU 2000:32 gikk inn for at det skulle være mulig med dobbelt statsborgerskap. De konkluderte at spørsmål knyttet til stemmerett og valgbarhet, verneplikt, mulighet til å yte beskyttelse og bistand i utlandet og sikkerhetshensyn ikke taler imot at folk skal kunne inneha dobbelt statsborgerskap. Tvert imot taler flere av de samme forholdene sammen med, mulighet for å representere Norge i idrett, muligheten til å motta støtte fra Statens Lånekasse, næringslovgivningen, retten til norsk pass og mulighet for å ta enkelte offentlige stillinger for å gi mulighet for dobbelt statsborgerskap. I tillegg kommer kostnadene ved kontroll av om nye norske statsborgere faktisk frasier seg sitt gamle statsborgerskap og at norske statsborgere frasier seg sitt statsborgerskap når de opparbeider et nytt.

Disse medlemmer merker seg at komitéflertallet legger avgjørende vekt på at det kan bli vanskelig å gi norske borgere den beskyttelse som er ønskelig dersom de har flere statsborgerskap, særlig dersom de befinner seg i et annet land de har statsborgerskap fra. Dette kan være en aktuell problemstilling i forbindelse med tvangsekteskap eller kjønnslemlestelse. Til det er det å si at norsk utenriksstjeneste yter bistand til alle norske borgere etter nærmere retningslinjer. Det kan være vanskeligere i enkelte saker å yte konkret når vedkommende befinner seg i en annen stat vedkommende har statsborgerskap i. Det som imidlertid er sikkert er at slik bistand er bortimot umulig å yte overfor akkurat de samme barn og andre dersom de ikke er norske statsborgere nettopp som følge av at foreldrene ikke er norske statsborgere. Disse medlemmer viser til vedlagte brev av 4. mai 2005 fra Kommunal- og regionaldepartementet som viser at kun et lite mindretall av utlendinger som har bodd i Norge mer enn sju år velger å søke om norsk statsborgerskap. Følgelig vil heller ikke deres barn ha norsk statsborgerskap.

Disse medlemmer vil tillate dobbelt statsborgerskap og vil av denne grunn stemme imot lovforslaget § 7 første ledd bokstav h, § 10, § 20 annet punktum, § 23 og § 26 første ledd.

Dessuten fremmes følgende forslag:

"§ 17 første punktum skal lyde:

Barn under 18 år av den som erverver eller har ervervet norsk statsborgerskap etter bestemmelsene i kapitlet her, har etter søknad rett til norsk statsborgerskap såfremt de fyller vilkårene i § 7 første ledd bokstav a, c og g, og det ikke foreligger forhold som nevnt i § 7 annet ledd.

§ 22 første ledd skal lyde:

Barn under 18 år av den som erverver statsborgerskap etter bestemmelsene i §§ 20 eller 21 får automatisk norsk statsborgerskap ved foreldrenes erverv, såfremt barnet er bosatt i Norge.

§ 36 annet ledd skal lyde:

§ 27 tredje ledd og § 28 gjelder også for saker som er fremmet før, men som avgjøres etter at loven her trådte i kraft.

§ 37 tredje og fjerde ledd skal lyde:

§ 31 i loven her gjelder også for erverv av norsk statsborgerskap etter første og annet ledd.

§ 17 i loven her gjelder også for barn under 18 år av dem som har ervervet norsk statsborgerskap etter lov 8. desember 1950 nr. 3 om norsk riksborgerrett."

3.2 Spørsmål om opphevelse av adgangen til å erverve statsborgerskap ved melding

3.2.1 Sammendrag

Etter gjeldende lov kan statsborgerskap erverves på tre måter: automatisk (ex lege), ved melding og etter søknad. Etter reglene om erverv ved melding har meldereren rett til statsborgerskap når vedkommende fyller nødvendige vilkår. Vilråene er uttømmende og det inngår ikke noe element av skjønn ved vurderingen av om vilråene er oppfylt.

I søknadstilfellene er ikke statsborgerskap ervervet før vedtak er truffet. I meldingstilfellene inntre ervervet i det øyeblikket melding er kommet inn til vedkommende myndighet; fylkesmannen eller i noen tilfeller norsk utenriksstasjon. Fra dette tidspunktet er vedkommende ikke lenger utlending, og det kan ikke lenger iverksettes tiltak etter utlendingsloven. Vedkommende kan for eksempel ikke utvises, selv om utvisning allerede er besluttet. En melding kan imidlertid avslås, for eksempel fordi det er mangler ved den eller fordi vilråene i bestemmelsen ikke er oppfylt. I slike tilfeller er norsk statsborgerskap ikke ervervet ved innleveringen.

Departementet foreslår at barn av norsk far skal bli automatisk norsk ved fødselen, selv om far ikke er gift med mor. Automatisk erverv foreslås også for adoptivbarn under 18 år. Når det gjelder gjenerverv av norsk statsborgerskap og erverv for barn som biperson, foreslås det at loven bare skal gi anvisning på én ervervs måte, og ikke to, som i gjeldende lov. Det fremstår som lite hensiktsmessig at norsk statsborgerskap kan gjenerverves på to forskjellige måter, med forskjellige vilkår. Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at statsborgerskap i disse tilfellene skal erverves etter søknad, og ikke etter melding.

Norge er etter den nordiske avtalen om erverv av statsborgerskap i et annet nordisk land, forpliktet til å

ha enkelte særregler for erverv og botidsberegning. På nærmere bestemte vilkår har borgere fra andre nordiske land rett til norsk statsborgerskap ved melding (erklæring). I denne sammenhengen er ervervs-tidspunktet vesentlig. Det følger av den nordiske av-talen at ervervs-tidspunktet inntreffer fra det tidspunktet en erklæring (melding) er innlevert. Dersom gjelden-de meldingsregler erstattes med regler om erverv et-ter søknad, må ervervs-tidspunktet også i disse tilfel-lene være fra søknaden er innlevert. Dette blir en for-skjell fra ervervs-tidspunktet for alle andre søknader. Da er det, etter departementets syn, mer hensiktsmes-sig å beholde adgangen til erverv ved melding i disse tilfellene.

På ovennevnte bakgrunn kan departementet ikke slutte seg til forslaget om fullt ut å oppheve adgangen til å erverve statsborgerskap ved melding. Etter det lovforslaget som departementet fremmer, vil erverv ved melding likevel bare være aktuelt for personer som omfattes av den nordiske avtalen.

Departementet foreslår videre at meldinger skal innleveres til politiet, og at Utlendingsdirektoratet skal avgjøre meldingene i første instans. Det foreslås at også etter ny lov skal avgjørelser av meldinger an-se som enkeltvedtak.

3.2.2 *Komiteens merknader*

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at det ved innføringen av et rettskrav på statsborgerskap blir unødvendig å skil-le mellom erverv ved melding og etter søknad. Flertallet støtter derfor forslaget om at erverv ved mel-ding ikke videreføres, med unntak for nordiske bor-gere på bakgrunn av avtale mellom de nordiske land.

3.3 Forskrifter til loven

3.3.1 *Sammendrag*

Departementet støtter utvalgets syn om at det vil være behov for å supplere loven med utfyllende be-stemmelser. Selv om loven angir alle relevante vilkår for tap og erverv av norsk statsborgerskap, vil det i praksis være større eller mindre behov for at de en-kelte vilkårene må presiseres nærmere eller utfylles.

Det foreslås i proposisjonen at departementet som hovedregel ikke skal ha instruksjonsmyndighet. Departementet vil dermed (normalt) ikke ha anled-ning til å gi utfyllende retningslinjer på annen måte enn ved forskrift eller ved å foreslå lovendring. Der-med svikter utvalgets forutsetning om at forskrifter kan utfylles ved instruksjoner og det blir etter departe-mentets oppfatning større behov for forskriftshjemler enn utvalget har lagt til grunn. Loven bør følgelig ha en eller flere forskriftshjemler. Etter departementets syn er det hensiktsmessig at det gis en generell for-

skriftshjemmel. Av hensyn til lovens brukere bør det også gis forskriftshjemler i tilknytning til de bestem-melsene hvor det er nødvendig med utfyllende be-stemmelser for at loven skal kunne praktiseres på en mest mulig ensartet måte. Departementet foreslår at det av hensyn til publikum også inntas forskrifts-hjemmel i de bestemmelsene hvor det kan bli behov for utfyllende eller presiserende bestemmelser. Da gis lovens brukere signaler om at det finnes nærmere opplysninger knyttet til den aktuelle lovbestemmel-sen.

I motsetning til utvalgets forslag om at kompe-tansen til å gi forskrifter legges til departementet, foreslår departementet at denne kompetansen legges til Kongen. I utlendingsloven er kompetansen til å gi forskrifter til loven lagt til Kongen. Etter departe-mentets oppfatning er det naturlig at denne kompe-tansen ligger til samme instans i utlendingsloven og i statsborgerloven. Kongen kan delegere kompetansen etter behov.

Departementets forslag til generell forskrifts-hjemmel er inntatt i utkastet til § 2 annet ledd. Departe-mentets øvrige forslag til forskriftshjemler fremgår av departementets utkast til de enkelte lovbestem-melser.

3.3.2 *Komiteens merknader*

Komiteen er enig i at det vil være behov for å supplere loven med utfyllende bestemmelser, selv om loven skal angi alle relevante vilkår for tap og er-verv av norsk statsborgerskap. Komiteen støtter derfor forslaget om å gi en generell forskriftshjem-mel. Komiteen deler oppfatningen om at kompe-tansen til å gi forskrifter bør legges til Kongen.

3.4 Seremoni og troskapsløfte for nye statsborgere

3.4.1 *Sammendrag*

Etter 1888-loven trådte et innvilget statsborger-skap først i kraft etter at søkeren hadde avlagt en ed til den norske konstitusjonen. Kravet om troskapsløf-te ble videreført i 1924-loven og i 1950-loven, men ble opphevet ved lov 13. februar 1976 nr. 2.

Utvalget ønsker ikke å gjeninnføre troskapsløftet og bemerker at det ikke synes å ha noen mening å avgjøre troskapsløfte til Grunnloven.

Utvalget tar ikke stilling til spørsmålet om sere-moni i forbindelse med innvilgelse av statsborger-skap.

Departementet opprettholder forslaget i hørings-brevet om å innføre en seremoni for personer som er innvilget norsk statsborgerskap etter søknad. En sere-moni skal være en verdig markering for nye borgere. Det markeres at de er blitt norske borgere med de ret-tigheter og plikter dette innebærer. Departementet har lagt vekt på at de fleste høringsinstansene hilser

en seremoniordning velkommen, og antar at mange nye statsborgere vil føle deltakelse i seremoni som et viktig ritual.

Departementet foreslår at deltakelse i seremoni skal være frivillig. Gjøres deltakelse til en plikt, bør manglende deltagelse sanksjoneres på en eller annen måte. Det mest nærliggende er da at deltakelse gjøres til et gyldighetsvilkår. I noen tilfeller haster innvilgelse av statsborgerskap på grunn av forestående reiser, søknadsfrister mv., og det å avvente en seremoni vil medføre forlenget saksbehandlingstid.

På bakgrunn av synspunkter fra høringsinstansene har departementet endret synspunkt på spørsmålet om troskapsløfte. Departementet foreslår derfor at et troskaps- eller lojalitetsløfte inngår som et sentralt ledd i den frivillige seremonien. Departementet foreslår at det utarbeides en ordlyd med utgangspunkt i det australske troskapsløftet. Dette lyder slik:

"As an Australian citizen, I affirm my loyalty to Australia and its people, Whose democratic beliefs I share, Whose rights and liberties I respect, And whose laws I uphold and obey."

Rettslig sett vil ikke et avgitt troskapsløfte stille den nye borgeren annerledes enn om et slikt løfte ikke blir avgitt. Vedkommende vil være like bundet av norske lover og regler som alle andre i Norge. Et troskapsløfte kan imidlertid få frem gjensidighetsforholdet mellom staten og borgeren som får statsborgerskap etter søknad. Staten gir statsborgerskap, den nye borgeren lover til gjengjeld å være lojal. Dermed vil også høytideligheten under seremonien bli styrket. Departementet foreslår at det gjøres til en forutsetning for alle over 18 år som inviteres til den frivillige seremonien, at de er villige til å avgi et slikt løfte.

Departementet mener at gjennomføring av statsborgerseremonier bør være en statlig oppgave, og opprettholder forslaget om at fylkesmannen blir den instansen som får ansvaret for seremoniene. De fleste høringsinstansene, fylkesmennene inkludert, har sluttet seg til dette.

Det er ikke nødvendig å nedfelle i statsborgerloven at ansvaret for seremonier legges til fylkesmannen. Det følger av departementets overordningsforhold over fylkesmennene at disse kan pålegges å avholde seremonier. Ingen høringsinstanser har knyttet kommentarer til spørsmålet om lovhjemmel. Departementet mener at innføring av seremonier ikke behøver lovfestes alene for å gi publikum informasjon. Slik informasjon kan gis på annen måte.

Departementet foreslår at det som et utgangspunkt bør være en seremoni hver sjetten måned. Praktiske hensyn og ønsket om at flere bør delta på seremonier samtidig, tilsier at det må gå noe tid mellom statsborgervedtak og arrangement. Avholdes sere-

monier kun én gang årlig, vil det for mange gå lang tid mellom innvilgelse og arrangement.

Den enkelte deltaker i seremoni må selv dekke eventuelle utgifter til reise og opphold.

3.4.2 *Komiteens merknader*

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, støtter forslaget om å innføre en frivillig seremoni for nye, norske borgere. Flertallet mener det er viktig med et tilbud om en verdig markering for nye borgere av at de er blitt norske statsborgere med de rettigheter og plikter dette innebærer.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener det vil være lite praktisk å avvente en seremoni som fører til lenger behandlingstid, fordi innvilgelse av statsborgerskap ofte haster på grunn av forestående reiser, søknadsfrister eller liknende.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener det ikke er hensiktsmessig å gjøre deltakelse i en seremoni til en plikt.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti støtter forslaget om at et lojalitetsløfte kan inngå i seremonien.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, går imot at det skal stilles krav til et lojalitetsløfte/troskapsløfte i forbindelse med den frivillige seremonien.

Flertallet mener et troskapsløfte ikke vil ha noen funksjon i og med at ingen kan stilles til ansvar dersom de bryter det. I tillegg er det bare statsborgere som har søkt om statsborgerskap som vil gjennomgå et slikt løfte som dermed bare vil gjelde for en liten del av befolkningen og ikke de som har fått sitt statsborgerskap ved nedstammingsprinsippet. Flertallet viser også til at troskapsløfte ble avskaffet i 1976-loven. Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre sto den gangen bak lovendringen, og flertallet kan ikke se noen gode grunner for at troskapsløfte nå bør innføres igjen.

Flertallet fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen innføre frivillig seremoni ved tildeling av nytt statsborgerskap uten troskapsløfte."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ønsker at det skal holdes en obligatorisk seremoni for dem som ønsker å bli norske statsborgere, så vel som at det i forbindelse med seremonien avlegges et troskapsløfte.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"§ 7 tredje ledd skal lyde:

Norsk statsborgerskap tildeles ved seremoni, hvor det skal avgis en erklæring om troskap til riket. Seremoni og erklæring om troskap er obligatorisk.

Tredje og fjerde ledd blir fjerde og femte ledd."

3.5 Lovens virkeområde

3.5.1 *Sammendrag*

I motsetning til utvalget mener departementet at loven bør ha en bestemmelse om lovens virkeområde. Departementet foreslår at loven gjøres gjeldende på Jan Mayen, selv om det har mest teoretisk interesse. Det følger av loven om Jan Mayen at dette må inntas i statsborgerloven. Heller ikke etter ny lov bør opphold på norske biland utenfor Europa være relevant når det gjelder erverv av norsk statsborgerskap.

Departementet slutter seg til utvalgets synspunkt om at gjeldende bestemmelse om rett til statsborgerskap for personer som oppholder seg på Svalbard er uheldig, fordi personer uten tilknytning til Norge kan fylle vilkårene for statsborgerskap. Forslaget om krav om bosettingstillatelse i ny lov, der dette følger av utlendingsloven, medfører derimot at personer som oppholder seg på Svalbard, uten adgang til Norge, ikke vil fylle vilkårene for statsborgerskap etter søknad. Etter departementets syn er det derfor ikke grunn til å unnta Svalbard fra statsborgerlovens virkeområde når det gjelder reglene om erverv av norsk statsborgerskap.

Departementet foreslår med dette at ny lov om statsborgerskap gjøres gjeldende på Svalbard og Jan Mayen.

Departementets forslag er inntatt i utkastet til § 1 annet ledd.

3.5.2 *Komiteens merknader*

Komiteen støtter forslaget om at lov om statsborgerskap gjøres gjeldende på Svalbard og Jan Mayen.

3.6 Forholdet til folkeretten

3.6.1 *Sammendrag*

Utvalget foreslår at ny lov om statsborgerskap, i likhet med gjeldende lov, skal ha en bestemmelse om at traktatforpliktelser går foran loven.

Begrunnelsen for å innta en bestemmelse om traktaters forrang i statsborgerloven har historisk sett vært avtalen av 1885 mellom Norge, Sverige og Argentina. Denne avtalen kan imidlertid ikke alene være et argument for at ny lov skal tolkes i overensstemmelse med internasjonale avtaler vi er bundet av, om motstrid tilsynelatende foreligger.

I norsk rett bygger forholdet til folkeretten på det dualistiske prinsipp. Dette innebærer blant annet at ved motstrid mellom norsk rett og folkeretten har norsk rett forrang, og folkeretten må vike. I praksis blir det sjelden konstatert slik motstrid. Norsk lov utformes og endres for å være i overensstemmelse med internasjonale regler. Som en følge av det såkalte presumsjonsprinsippet blir norsk lov tolket i samsvar med folkeretten, slik at det ikke foreligger motstrid, i tilfeller dette ikke skulle være helt klart etter lovens ordlyd. I enkelte tilfeller er det likevel ikke mulig å tolke bort motstrid. For å løse slike konflikter kan det inntas en bestemmelse om at folkeretten går foran norsk lov.

Ved eventuell inngåelse av avtaler med andre stater i strid med statsborgerloven, vil det være naturlig å endre loven. Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at det inntas en generell reservasjon for slike avtaler med andre stater.

Departementet slutter seg videre til forslaget om at bestemmelsen skal gjelde også for avtaler som er inngått etter lovens ikrafttredelse.

Departementets forslag til bestemmelse er inntatt i utkastet til § 3.

3.6.2 *Komiteens merknader*

Komiteen støtter forslaget om at det inntas en generell reservasjon i loven for overenskomster med andre stater som strider mot lovens innhold for øvrig, og at denne bestemmelsen skal gjelde også for avtaler som er inngått etter lovens ikrafttredelse.

4. ERVERV AV STATSBOGERSKAP VED FØDSEL

4.1 *Sammendrag*

Norsk statsborgerlovgivning bygger på nedstamningsprinsippet. Det innebærer at statsborgerskap overføres til barnet ved fødsel fra en eller begge foreldre. Prinsippet om at barnet får rett til statsborgerskap etter begge sine foreldre har de senere tiår bredt seg i de europeiske land. Det er gitt anvendelse også i angloamerikanske land som i utgangspunktet har

bygget på territorialprinsippet. Dette prinsippet innebærer at barnet får statsborgerskap etter hvor det er født. Europarådskonvensjonen av 1997 bygger på nedstammingsprinsippet.

Etter en lovendring i 1979 får et barn norsk statsborgerskap ved fødselen dersom mor er norsk. Dette gjelder uansett om mor er gift med far eller ikke, og uavhengig av om barnet samtidig erverver annet statsborgerskap, etter far eller fordi det er født i land som anvender territorialprinsippet.

Barnet får statsborgerskap etter norsk far dersom foreldrene er gift på barnets fødselstidspunkt.

Departementet støtter utvalgets forslag om at barn født i riket bør få statsborgerskap automatisk ved fødselen dersom far eller mor er norsk, uavhengig av foreldrenes sivile status. Spørsmålet i denne sammenhengen er om nedstammingsprinsippet's anvendelsesområde skal utvides når det gjelder barns erverv av statsborgerskap etter norsk far.

Etter gjeldende lov kan barn født av foreldre som er gift med hverandre få dobbelt statsborgerskap, dersom foreldrene har forskjellig statsborgerskap. Meldingsregelen for barn av ugifte foreldre kan medføre at barna mister morens statsborgerskap dersom melding gis om at det ønskes norsk statsborgerskap etter faren. Dette tilsier, etter departementets syn, at meldingsregelen ikke bør videreføres.

Departementet slutter seg også til utvalgets forslag om at det heller ikke for barn født i utlandet av ugifte foreldre skal kreves melding. Argumentet om at barnet risikerer å miste morens statsborgerskap når statsborgerskap erverves ved melding gjelder også for disse barna. Argumentet om likebehandling av barn, uansett foreldrenes sivile status, taler etter departementets syn for denne løsningen. Er det uklarheter rundt fremlagt dokumentasjon om slektskapsforholdene, kan saken sendes til myndighetene i Norge for behandling. Dette er også prosedyrene i dag når tvil oppstår.

Utvalgets forslag om full likestilling mellom barn født i og utenfor riket av foreldre som ikke er gift med hverandre, innebærer at man i Norge går lenger enn de øvrige nordiske og mange europeiske land ved erverv av statsborgerskap. Departementet kan likevel ikke se avgjørende argumenter mot forslaget, blant annet fordi farskapet i praksis må være fastslått etter norske eller utenlandske regler før det kan legges til grunn at statsborgerskapet er ervervet.

Departementets forslag til automatisk erverv av statsborgerskap ved fødselen innebærer materielt sett ingen utvidelse av kretsen som har rett til norsk statsborgerskap i forhold til gjeldende rett.

Når det gjelder fra hvilket tidspunkt statsborgerskapet erverves når barn får statsborgerskap etter ugift far, fødselstidspunktet eller tidspunktet farskapet blir fastsatt, slutter departementet seg til forslaget

om at fødselstidspunktet legges til grunn. For barn som er født av foreldre som er gift med hverandre er det naturlig å videreføre gjeldende rett som legger fødselstidspunktet til grunn. Det er praktisk og rimelig at samme tidspunkt anvendes for øvrige barn. Reglene bør også hindre at et barn som ikke får statsborgerskap etter mor, blir statsløst inntil det formelt blir fastslått hvem som er far.

Som følge av at man går inn for full likestilling mellom barn født i ekteskap og barn født av foreldre som ikke er gift med hverandre, er det ikke lenger behov for noen regel om automatisk erverv av statsborgerskap ved foreldrenes etterfølgende ekteskap, slik man har i gjeldende lov § 2. Departementet slutter seg derfor til utvalgets forslag om ikke å videreføre denne.

Departementets forslag til bestemmelse om ervervsvilkår for barn ved fødsel er inntatt i utkastet til § 4.

4.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til at nedstammingsprinsippet fortsatt skal legges til grunn for norsk statsborgerlovgivning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener at alle barn født av norske statsborgere skal få norsk statsborgerskap, uavhengig av om det er mor eller far som er norsk, om barnet er født i eller utenfor ekteskap, i eller utenfor Norge.

Flertallet viser til at barn av norsk far som ikke er gift og der moren ikke er norsk, i dagens lov får statsborgerskap dersom det gis melding til norske myndigheter. Flertallet viser til at barn som er født av gifte foreldre kan få dobbelt statsborgerskap dersom foreldrene har forskjellig statsborgerskap. Flertallet er kjent med at meldingsregelen kan medføre at barnet mister morens statsborgerskap dersom det gis melding om at det ønsker norsk statsborgerskap. Flertallet er enig i at prinsippet om likebehandling av barn uavhengig av foreldrenes sivile status tilsier at meldingsregelen ikke bør videreføres.

Flertallet støtter at fødselstidspunktet legges til grunn også for når barn av ugift far får statsborgerskap. Reglene må likevel ikke føre til at barnets mor blir rettsløs i forhold til hvor eget barn skal bo.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet slår fast at barn født i Norge av norske foreldre automatisk skal bli norske statsborgere. Disse medlemmer mener imidlertid at for barn født i utlandet av norske foreldre, bør det søke om statsborgerskap, samtidig som det bør være klart at barnet bør gis norsk statsborgerskap hvis barnet

har en klar tilknytning til Norge. Søknader basert på forslaget i § 4 må sendes innen barnet er fem år, og søknader på dette grunnlag omfattes ikke av de regler som foreslås i proposisjonens § 7.

5. ERVERV AV STATSBERGERSKAP VED ADOPSJON

5.1 Sammendrag

Departementet slutter seg til forslaget fra utvalget om det at ikke stilles vilkår for erverv av statsborgerskap for adoptivbarn under 18 år, utover de krav som adopsjonsloven stiller. Dette innebærer at det i adopsjonstilfellene ikke skal vurderes om lovens ordinære ervervsvilkår er oppfylt. Dette er i overensstemmelse med gjeldende praksis når adoptanten er bosatt i Norge. Også hensynet til mest mulig likestilling mellom egne fødte barn og adoptivbarn tilsier at ytterlige vilkår ikke oppstilles.

Departementet støtter forslaget om at det må være tilstrekkelig at én av adoptivforeldrene er norske for at adoptivbarnet får norsk statsborgerskap. Dette er tilstrekkelig i henhold til § 1 a, både ved automatisk erverv og erverv etter melding. Det bør være tilstrekkelig med én norsk adoptant, uavhengig av om adopsjonen skjer i felleskap med en annen adoptant, og uavhengig av om eventuell medadoptant er utenlandsk borger.

Departementet går inn for at alle adoptivbarn, dvs. personer som adopteres før fylte 18 år, skal erverve norsk statsborgerskap i kraft av adopsjonen.

For utenlandske personer som adopteres etter fylte 18 år, vil norsk statsborgerskap måtte erverves etter søknad. Dette betyr at de ordinære ervervsvilkårene for erverv etter søknad må være oppfylt. Dette er også i overensstemmelse med gjeldende rett.

Departementets forslag til bestemmelse om erverv ved adopsjon er inntatt i utkastet til § 5.

5.2 Komiteens merknader

Komiteen mener det er et viktig prinsipp å sikre mest mulig likestilling mellom egne fødte barn og adoptivbarn. Komiteen støtter derfor forslaget om at det ikke stilles vilkår for erverv av statsborgerskap for adoptivbarn under 18 år, utover de krav som adopsjonsloven stiller, men at statsborgerskap skal erverves automatisk i kraft av adopsjonen. Med bakgrunn i samme prinsipp, mener komiteen at det er tilstrekkelig at én av adoptivforeldrene er norsk for at adoptivbarnet skal få norsk statsborgerskap.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at automatisk erverv av statsborgerskap for adoptivbarn ofte fører til at adop-

tivbarnet får dobbelt statsborgerskap. Dette vil da også etter flertallets mening som regel være til barnets beste.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet finner ikke å kunne støtte komiteens flertall når det gjelder det ovennevnte da det melder seg en del motforestillinger.

Disse medlemmer vil peke på at det er enighet i komiteen om at dobbelt statsborgerskap ikke skal aksepteres, og det er vanskelig å se gode grunner for at adoptivbarn skal unntas fra denne regelen.

Disse medlemmer mener derfor at bestemmelsene som er nedfelt i § 10 også bør gjelde for adoptivbarn. I prinsippet bør adoptivbarnet løses fra sitt statsborgerskap når adopsjonen er godkjent av hjemlandets myndigheter, men i tilfelle der dette ikke er mulig bør det gis en frist på ett år for løsning fra annet statsborgerskap før norsk statsborgerskap kan innvilges. Hvis løsning ikke er skjedd innen ett år tilbakekalles norsk statsborgerskap etter bestemmelsene i § 26.

6. AUTOMATISK ERVERV - VIRKNINGEN AV AT GRUNNLAGET FOR STATSBERGERSKAP ENDRES

6.1 Sammendrag

I enkelte tilfeller erverves norsk statsborgerskap automatisk, dvs. i kraft av loven. Når et gitt faktum foreligger, følger det av loven at norsk statsborgerskap inntreffer. Det kan i ettertid vise seg at det faktum som ble lagt til grunn for det automatiske ervervet av statsborgerskapet var feil.

Departementet slutter seg til utvalgets synspunkt om at et barn skal anses for aldri å ha vært norsk, når vilkårene for det automatiske ervervet aldri har foreligget. Dette synspunktet er også i overensstemmelse med uttalelse fra Justisdepartementets lovavdeling.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at man i tilfeller hvor grunnlaget for statsborgerskapet svikter kan treffe vedtak om at dette ikke skal få betydning for "ervervet" av norsk statsborgerskap.

Departementet støtter også forslaget om at skjæringspunktet for å se bort fra manglende ervervsgrunnlag settes til myndighetsalderen, dvs. 18 år etter norsk lov. Dette er den ramme Europarådskonvensjonen av 1997 setter, og departementet mener at det ikke er spesielt behov for å sette høyere aldersgrense.

Etter departementets syn bør statsløseserwasjonen i Europarådskonvensjonen av 1997 i artikkel 7 nr. 3 synliggjøres i loven.

Departementets forslag til bestemmelse om betydningen av at grunnlaget for statsborgerskap som er ervervet automatisk endres, er inntatt i utkastet til § 6.

6.2 Komiteens merknader

Komiteen støtter forslaget om at et barn skal anses for aldri å ha vært norsk når det i etterkant viser seg at vilkårene for automatiske erverv aldri har foreligget. Komiteen mener imidlertid at det i slike tilfeller skal være mulig å treffe vedtak om at dette ikke skal få betydning for ervervet av norsk statsborgerskap. Komiteen støtter også forslaget om at skjæringspunktet for å se bort fra manglende ervervsgrunnlag settes til 18 år.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at automatikken i tildeling av statsborgerskap primært bør gjelde for dem som er bosatt i riket.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"§ 4 første ledd skal lyde:

Barn blir norsk statsborger ved fødselen dersom faren eller moren er norsk statsborger og bosatt i Norge. For barn født i utlandet av foreldre, hvor en eller begge er norsk statsborger, må det søkes om norsk statsborgerskap. Ved behandlingen av søknader må det legges særlig vekt på barnets tilknytning til Norge. Det må søkes innen barnet er fylt fem år. Vilklårene i § 7 gjelder ikke for søknader etter § 4."

7. ERVERV AV STATSBOGERSKAP ETTER SØKNAD

7.1 Sammendrag

7.1.1 Innledning

Europarådskonvensjonen av 1997 bestemmer i artikkel 6 nr. 3 at hver statspart i sin nasjonale lovgivning skal gi anledning til erverv av statsborgerskap for personer med lovlig og fast bosted på dens territorium.

Vilkår for å få statsborgerskap fremgår av gjeldende lov § 6. Det fremgår ikke av gjeldende lov på hvilket tidspunkt vilkårene for statsborgerskap må være oppfylt.

Departementet slutter seg til forslaget fra utvalget om at alle vilkårene for erverv av statsborgerskap etter søknad må være oppfylt på vedtakstidspunktet. Det betyr at dersom vilkårene var oppfylt på søknadstidspunktet, men ikke lenger er det når søknaden avgjøres, må søknaden avslås.

7.1.2 Komiteens merknader

Komiteen støtter forslaget om at alle vilkårene for erverv av statsborgerskap etter søknad må være oppfylt på vedtakstidspunktet.

7.2 Rettskrav eller skjønn?

7.2.1 Sammendrag

Bestemmelsen om erverv av statsborgerskap etter søknad har i de tidligere statsborgerlovene vært utformet som en kan-regel. Det har vært forutsatt at de lovbestemte vilkårene var minimumsvilkår, og at det etter omstendighetene kunne stilles strengere krav eller krav av en annen art enn de som var fastsatt i lovteksten.

Departementet bemerker at lovutvalget har fremmet to forslag som henger nært sammen og derfor behandles i sammenheng. Når det gjelder forslaget om at søkeren skal ha rettskrav på tillatelse dersom vilkårene er oppfylt, slutter departementet seg til forslaget. Hensynene til forutberegnelighet for søkeren, effektiv saksbehandling og rettssikkerhet, derunder hensynet til likebehandling, tilsier at utlendingen gis et rettskrav på statsborgerskap når vilkårene er oppfylt. Departementet slutter seg derfor også til forslaget om at alle relevante kriterier for tillatelse skal fremgå direkte av loven, selv om det kan være nødvendig med nærmere utfylling i forskrift. Lovhjemling gir også større publikumsvennlighet. Hjemmel i lov innebærer også at vilkårene ikke kan endres uten ny stortingsbehandling, med den demokratiske kontroll det innebærer.

7.2.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener at hensynet til forutberegnelighet, effektivitet og rettssikkerhet tilsier at det gis et rettskrav på statsborgerskap. Flertallet er enig i at alle relevante kriterier for tillatelse derfor må fremgå direkte av loven, selv om det kan være nødvendig med nærmere utfylling i forskrift.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har merket seg at ifølge proposisjonen er norsk statsborgerskap en rett man har hvis man oppfyller de åtte krav som stilles i proposisjonens § 7, bokstavene a-h. Da dette innebærer et juridisk krav på norsk statsborgerskap, mener disse medlemmer at det er særdeles viktig at kravene i § 7 avspeiler den virkelighet som er i dag, og som er en ganske annen enn da den forrige loven om norsk statsborgerskap ble vedtatt i 1950. Disse medlemmer mener Norge fortsatt bør kunne vurdere statsborgerskap, uavhengig av hvorvidt den enkelte oppfyller definerte krav.

7.3 Kravet til søkerens identitet

7.3.1 *Sammendrag*

Loven bør etter departementets oppfatning, oppstille krav til søkerens identitet som uttrykkelig vilkår for statsborgerskap. Personer med uavklart identitet bør etter departementets oppfatning som utgangspunkt ikke gis mulighet til permanent opphold i Norge.

Departementet foreslår at vilkåret om identitet skal fremgå av loven som et krav om dokumentert eller på annen måte klarlagt identitet. Forslaget innebærer at det kreves fremlagt dokumenter som viser søkerens identitet. Dette vil først og fremst være pass og andre dokumenter utstedt av annet lands myndighet, med det formål å bekrefte identitet.

Et krav om dokumentert identitet kan ikke være absolutt. For enkelte vil det innebære en sikkerhetsrisiko å ha med seg identitetspapirer på flukt fra hjemlandet. Lite troverdige registre i søkerens opprinnelige hjemland kan heller ikke frata søkeren muligheten til noen gang å bli norsk. Utgangspunktet bør derfor være at dersom søkeren ikke kan dokumentere sin identitet, må vedkommende på annen måte klargjøre denne. Det vil etter departementets oppfatning være behov for å regulere kravene til identitet nærmere i forskrift. Det bør av forskriftene blant annet fremgå hvilke krav man skal stille til klarlegging av identitet overfor personer fra land med manglende eller lite troverdige offentlige registre over landets borgere. Etter departementets syn må det imidlertid ikke foreligge berettiget tvil om at opplyst identitet, herunder nasjonalitet, er korrekt, når statsborgerskap innvilges.

Departementets forslag er inntatt i utkastet til § 7 første ledd bokstav a.

7.3.2 *Komiteens merknader*

Komiteen viser til at statsborgerlovutvalget foreslo at det ikke bør reises nye dokumentasjonskrav på identitet hvis en innvandrer har fått bosettingstillatelse til tross for manglende dokumentasjon. Komiteen mener imidlertid at det bør tillegges stor vekt at en ved innvilgelse av statsborgerskap gir søkeren en ny identitet. Etter komiteens mening er det derfor av enda større viktighet at identiteten er klarlagt ved innvilgelse av statsborgerskap enn ved innvilgelse av bosettingstillatelse. Komiteen støtter derfor forslaget om at det i loven kreves at søker må ha "dokumentert eller på annen måte klarlagt sin identitet" (§ 7 første ledd bokstav a). Komiteen mener at kravene til identitet må klargjøres nærmere i forskrift.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at da den forrige statsbor-

gerskapsloven ble utformet i 1950, synes spørsmålet om rett identitet ikke å ha vært et aktuelt tema, så det er heller ikke formulert noe krav til rett identitet i lovteksten. I de senere år er spørsmålet blitt meget aktuelt på grunn av den store tilstrømmingen til Norge av personer med uklar eller falsk identitet.

Disse medlemmer vil anta at grunnen til at folk oppgir feil identitet kan være mange, men det er ikke tvil om at dette utgjør et stort sikkerhetsmessig problem. Disse medlemmer finner det ikke riktig at det skal være norske myndigheters oppgave å utstyre eventuelle utenlandske kriminelle med ny identitet og norsk pass.

Disse medlemmer mener at teksten etter det foreliggende lovforslag kan aksepteres, forutsatt at den tolkes strengt, og at dette fremgår av forskriftene som må utarbeides når loven blir vedtatt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, vil understreke at mange flyktninger kommer fra land der det er vanskelig å skaffe dokumenter eller der det å skaffe reisedokumenter kan innebære risiko. Det er derfor viktig at dokumentasjonskravet til identitet ikke praktiseres på en slik måte at det blir umulig for flyktninger å oppnå norsk statsborgerskap. Utviklingen må følges nøye fra myndighetenes side.

7.4 Kravet til søkerens alder

7.4.1 *Sammendrag*

Etter gjeldende lov må søkeren være minst 18 år, jf. § 6 første ledd nr. 1. Som hovedperson kan et barn få statsborgerskap dersom det dispenseres fra 18-årskravet.

Departementet har merket seg at svært mange høringsinstanser støtter utvalgets forslag om 12 års aldersgrense, og går dermed mot departementets forslag i høringsbrevet om å opprettholde gjeldende vilkår på 18 år. Departementet vedgår at det finnes vektige grunner til at statsborgerskap bør kunne innvilges før myndighetsalderen og har derfor besluttet å støtte utvalgets forslag om at barn kan erverve statsborgerskap uavhengig av om foreldrene er norske statsborgere eller søker om norsk statsborgerskap. Adgang til erverv av statsborgerskap for barn medfører at foreldre som ønsker å opprettholde sitt opprinnelige statsborgerskap ikke behøver å velge mellom hensynet til barnet og seg selv. En adgang til statsborgerskap på eget grunnlag er også av betydning for barn hvis foreldre av forskjellige årsaker ikke fyller vilkårene for statsborgerskap. Departementet erkjenner også at det er en fordel for ungdom å kunne utdanne seg utenfor Norge uten frykt for at returen til Norge blir stengt fordi bosettingstillatelsen faller

bort. Departementet antar at erverv av statsborgerskap på selvstendig grunnlag i ung alder også kan ha en positiv effekt på yngre personers deltakelse i samfunnet. Departementet mener at disse hensynene tilsier at barn bør kunne søke om norsk statsborgerskap på selvstendig grunnlag.

Forslaget om at barn som har fylt 12 år kan erverve statsborgerskap etter søknad, innebærer ikke at barnet kan søke på egen hånd. Det er foreldrene som må søke på barnets vegne som barnets verger.

Departementets forslag er inntatt i utkastet til § 7 første ledd bokstav b.

7.4.2 *Komiteens merknader*

Komiteen viser til at et barns behov for norsk statsborgerskap i mange tilfeller kan være sterkere enn de voksnes, og at et barn bosatt i Norge ofte har en sterkere tilknytning til landet enn sine foreldre. Komiteen er kjent med at barnets foreldres sterkere tilknytning til hjemlandet kan føre til at de ikke ønsker å søke om norsk statsborgerskap, men at de kan komme i en situasjon der en av dem må "ofre seg" og søke om statsborgerskap for at barnet skal kunne bli norsk. Komiteen viser videre til at det kan forekomme tilfeller der foreldre av ulike årsaker ikke fyller vilkårene for statsborgerskap. Komiteen ser også at ungdom som velger å ta deler av utdannelsen utenfor Norge, vil ha et behov for å kunne bli statsborgere for å sikre at de kan returnere uten problemer.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at dette ikke vil være en problemstilling dersom det gis mulighet for å inneha dobbelt statsborgerskap. Disse medlemmer viser til merknad og forslag om dette under avsnitt 3.1.2.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, støtter derfor forslaget om at barn under myndighetsalder skal kunne erverve statsborgerskap uavhengig av om foreldrene er norske statsborgere eller søker om norsk statsborgerskap.

Flertallet støtter forslaget om at aldersgrensen settes til 12 år. Flertallet viser til at et barn ved 12-årsalder har fått erfaring med norsk skole. Flertallet viser også til at en slik aldersgrense stemmer godt med FN's barnekonvensjon. Flertallet vil understreke at det er barnets verger som må søke på vegne av barnet, og at barnet kan motsette seg dette dersom vedkommende ikke ønsker norsk statsborgerskap.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at i gjeldende lov er kravet for å få innvilget statsborgerskap 18 år, og det bør det etter disse medlemmers mening fortsatt være. Årsaken er bl.a. at mange kriminelle ungdommer starter sin kriminelle løpebane etter fylte 12 år. Med denne for disse medlemmer uforståelige liberalisering legges det opp til at kravet senkes til 12 år, og da kan unge kriminelle ende opp med norsk statsborgerskap i stedet for å bli utvist fra riket. I et kriminalpolitisk perspektiv er dette ikke ønskelig.

Disse medlemmer mener i tillegg at man i 12-årsalderen har begrenset innsikt i hva statsborgerskap innebærer, og uansett vil rettighetene til en person med oppholdstillatelse i Norge stort sett være de samme som for norske statsborgere, bortsett fra stemmerett og anledning til å bruke norsk pass ved reiser. Dette er fordeler som klart har større betydning for en 18-åring enn for en 12-åring, mener disse medlemmer.

Det er blitt argumentert med at man risikerer å få familier hvor foreldre og barn har forskjellig statsborgerskap, men disse medlemmer finner ikke at dette argumentet kan tillegges så mye vekt at det oppveier muligheten for å få utvist eventuelle kriminelle.

For øvrig hadde det standpunkt disse medlemmer forfekter støtte i departementet, som i en høringsuttalelse ønsket å fastholde en 18-årsgrense. Det er uklart hva som var grunnlaget for departementets standpunkt da dette ikke fremgår av proposisjonen. Disse medlemmer registrerer imidlertid at departementet nå støtter en grense på 12 år.

Departementet har altså endret sitt syn etter hvert, men disse medlemmer fastholder at en person bør være fylt 18 år før statsborgerskap innvilges, ikke 12 år, som det legges opp til i proposisjonen.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"§ 7 første ledd bokstav b skal lyde:

b) har fylt atten år,"

7.5 **Kravet om at søkeren er bosatt (har bopel) i Norge**

7.5.1 *Sammendrag*

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at søkeren må ha bopel i Norge. En utlending som ikke er bosatt i Norge vil ikke ha tilstrekkelig tilknytning til landet. Departementet er også enig i at det tradisjonelle bopelsbegrepet bør legges til grunn, slik at det også kreves at søkeren har til hensikt å forbli boende i landet. Departementet foreslår at et krav om fortsatt bopel skal fremgå av loven.

Vilkåret om bopel og fortsatt bopelshensikt må være oppfylt på vedtakstidspunktet.

Departementets forslag er inntatt i utkastet til § 7 første ledd bokstav c.

7.5.2 *Komiteens merknader*

Komiteen mener at en søker som ikke er bosatt i Norge, ikke kan anses å ha sterk nok tilknytning til Norge for å kunne bli norsk statsborger. Komiteen støtter derfor forslaget om at bopel i Norge gjøres til et vilkår for erverv av statsborgerskap.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, mener det også er grunn til å kreve at det foreligger en hensikt om at oppholdet i Norge skal være av en viss varighet. Flertallet stiller seg derfor bak forslaget om at det i forbindelse med søknadsprosessen bør stilles spørsmål om vedkommende har til hensikt å reise til utlandet for en periode og i hvilken forbindelse. Flertallet mener at fortsatt bopelshensikt må være oppfylt på vedtakstidspunktet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet finner ikke dette kravet kontroversielt. Det er et naturlig og rimelig krav at den som ønsker å bli norsk statsborger faktisk bor i Norge.

Riktignok finnes det folk av norsk avstamning i USA og andre steder som kunne tenke seg et norsk statsborgerskap i tillegg til sitt eget, men dette strider også mot kravet om kun ett statsborgerskap. Disse medlemmer støtter kravet om at søker skal være bosatt i riket, med det unntaket som tidligere er nevnt under henvisning til forslaget i proposisjonen § 4.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener kravet om bopelshensikt vil bli svært skjønnsmessig praktisert og vanskelig å dokumentere. Disse medlemmer mener kravet om bopelshensikt må fjernes. Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"§ 7 første ledd bokstav c skal lyde:

c) er bosatt i riket,"

7.6 **Kravet om bosettingstillatelse etter utlendingsloven**

7.6.1 *Sammendrag*

Vilkårene for bosettingstillatelse fremgår av utlendingsloven § 12 og utlendingsforskriften §§ 43-45. En utlending som de siste tre årene har oppholdt seg sammenhengende i riket med oppholdstillatelse eller arbeidstillatelse uten begrensninger, har rett til

bosettingstillatelse etter søknad, dersom det ikke foreligger en utvisningsgrunn som nevnt i utlendingsloven § 29 første ledd. Bosettingstillatelse gir et visst utvisningsvern.

Bosettingstillatelse er ikke oppstilt som vilkår for statsborgerskap i gjeldende lov.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at bosettingstillatelse skal være ett av vilkårene for norsk statsborgerskap. Bosettingstillatelse tilkjenner en relativt sterk tilknytning til riket, og gir en berettiget forventning om varig opphold, i motsetning til opphold uten tillatelse eller tillatelse som er av midlertidig karakter. Sammenhengen med kravet om at søkeren må være bosatt i tradisjonell forstand tilsier at det stilles krav om bosettingstillatelse. Også sammenhengen med kravet om at oppholdstiden kan opptjenes i løpet av en 10-årsperiode, taler for et krav om bosettingstillatelse, fordi dette sikrer en viss kontinuitet i oppholdet.

I motsetning til utvalget foreslår departementet at det er tilstrekkelig at vilkårene for bosettingstillatelse er oppfylt. Det kreves altså ikke at tillatelsen faktisk er innvilget.

Departementets forslag er inntatt i utkastet til § 7 første ledd bokstav d.

7.6.2 *Komiteens merknader*

Komiteen viser til at en bosettingstillatelse innebærer at en søker har en berettiget forventning om å kunne oppholde seg i Norge på ubestemt tid. Komiteen er kjent med at det i dagens lovverk har vært mulig å komme opp i en situasjon der man i praksis har krav på norsk statsborgerskap uten å fylle vilkårene for bosettingstillatelse.

Komiteen mener at det ved søknad om statsborgerskap må stilles krav om at søker enten har bosettingstillatelse eller at vilkårene for bosettingstillatelse er oppfylt. Komiteen vil understreke at dette kravet ikke vil omfatte nordiske borgere og utlendinger som omfattes av EØS-avtalen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at bosettingstillatelse etter søknad kan gis til utlendinger som i de siste tre år har oppholdt seg sammenhengende i riket med oppholdstillatelse eller arbeidstillatelse uten begrensninger. Disse medlemmer viser til at dette normalt er en tillatelse som gis til dem som har asyl, oppholdstillatelse på humanitært grunnlag eller oppholdstillatelse i familiejenforeningsøyemed.

Disse medlemmer viser videre til at reglene om bosettingstillatelse i utlendingsloven § 12 innebærer en utvidet beskyttelse mot å bli utvist fra riket, men har utover dette ingen funksjon. Disse medlemmer mener at regelen om bosettingstillatelse kunne ha vært fjernet fra utlendingsloven. Grunnen

er at det ikke kan ses å være noe behov for å gi kriminelle et vern mot utvisning selv om de har noen års botid i Norge. Som et alternativ mener disse medlemmer at bosettingstillatelse etter utlendingsloven kan gis etter fem års sammenhengende botid i Norge, ikke tre år, som i dag.

Så lenge § 12 i utlendingsloven består finner disse medlemmer ikke grunnlag for å gå imot kravet til bosettingstillatelse.

7.7 Botidskravet

7.7.1 *Sammendrag*

7.7.1.1 BOPELS-ELLER OPPHOLDSPRINSIPP

Problemstillingen her er om det skal kreves bopelshensikt i hele den perioden som regnes som botid, eller om det skal være tilstrekkelig med faktisk opphold i landet. Det dreier seg med andre ord om hvilket prinsipp som skal legges til grunn for botidsberegningen; et oppholdsprinsipp eller et bopelsprinsipp. Forskjellen ligger i at et bopelsprinsipp forutsetter en subjektiv hensikt om at oppholdet skal være av en viss varighet.

Utvalget finner valget vanskelig, men foreslår et oppholdsprinsipp, dvs. at det er tilstrekkelig at personer som søker norsk statsborgerskap faktisk har oppholdt seg i Norge i et bestemt antall år.

Departementet slutter seg til forslaget om at faktisk opphold skal danne grunnlag for botidsberegningen, dvs. et oppholdsprinsipp. Det er faktisk opphold som gir den tilknytning som kan begrunne statsborgerskap. Valg av dette prinsippet innebærer en videreføring av gjeldende praksis. Dette innebærer at man unngår kompliserte vurderinger og bevissspørsmål om hvorvidt søkeren har hatt bosettingshensikt i hele botiden.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at det må reguleres i forskrift hvilke faktiske opphold i utlandet som kan tillates, uten at det influerer på botidsberegningen.

Kravet om faktisk opphold er uttrykt i utkastet til § 7 første ledd bokstav e.

7.7.1.2 KRAVET TIL OPPHOLDSGRUNNLAG

For å medregnes i botiden er det etter gjeldende rett i utgangspunktet et vilkår at det faktiske oppholdet i landet er lovlig.

Utvalget foreslår at bare opphold som er lovlig etter utlendingslovens regler regnes inn i botiden. Det vil gi en uønsket signaleffekt dersom ulovlig opphold i Norge kan medregnes. Praktiseringen av et krav om lovlig opphold kan imidlertid by på enkelte problemer.

Ved valg av hvilke opphold som skal medregnes i botiden må man ha regler som virker rasjonelle, fungerer rettfærdig og som både er enkle å forstå og

håndheve. Dette taler for regler som i minst mulig grad legger opp til skjønnsmessige avgjørelser. Departementet foreslår at kun opphold med tillatelse i en viss minimumsperiode bør regnes med som botid. Departementet foreslår at denne minimumstiden settes til ett år.

Departementet har vurdert om kun opphold på tillatelser som danner grunnlag for bosettingstillatelse bør medregnes, men har kommet til at også tillatelser som ikke kan danne grunnlag for varig opphold bør regnes med i botiden.

Søknadstidspunktet bør være utgangspunktet for botidsberegningen dersom søknaden om tillatelse etter utlendingsloven senere innvilges. Derved hindrer man at lang saksbehandlingstid gir urimelig resultat.

Kravet til oppholdsgrunnlag er inntatt i utkastet til § 7 første ledd bokstav e.

7.7.1.3 KRAVET OM I HVILKET TIDSRUM BOTIDEN MÅ HA FUNNET STED

Til tross for ordlyden i lovens § 6 første ledd nr. 2 "har hatt fast bustad i riket dei siste 7 åra", kan botidskravet anses oppfylt selv om søkeren har hatt opphold utenlands i løpet av de siste syv årene. Praksis innebærer at kravet til sammenhengende botid har liten realitet.

Etter utvalgets syn bør botiden som utgangspunkt opptjenes i en periode som i tid ligger rett i forkant av søknaden, det bør bygges en viss fleksibilitet inn i regelverket.

7.7.1.4 BOTIDENS LENGDE

Departementet slutter seg til forslaget om at det bygges inn noe fleksibilitet i botidsberegningen, slik at botidskravet kan oppfylles, selv om botiden er spredt over flere perioder. En slik ordning innebærer en mellomløsning mellom gjeldende praksis og gjeldende lovs ordlyd. At søkeren kan godskrives faktisk opphold i søknadsperioden som botid flere ganger i løpet av en periode, mener departementet også taler for at denne perioden bør begrenses til ti år.

Departementets forslag om i hvilket tidsrom et opphold må finne sted for å medregnes som botid er inntatt i utkastet til § 7 første ledd bokstav e.

Etter dagens praksis anses botidsvilkåret som oppfylt, dersom syv års botid foreligger etter den beregningen som Justisdepartementets rundskriv G-28/99 gir anvisning på.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at botidens lengde settes til syv år. Hvor lang botid som bør kreves, og om denne bør være sammenhengende, eller kunne opptjenes over flere perioder, bør sees i sammenheng med prinsippene for botidsberegning. Departementet antar at med en adgang til å legge sammen botiden i flere perioder, samt å regne den perioden en søknad er til behandling som botid, må

forslaget om syv års botid kunne anses som gjennomsnittlig i europeisk sammenheng. Med den bevegelse over landegrensene som høringsinstansene viser til, vil hurtig erverv av statsborgerskap føre til stadige skifter av statsborgerskap, noe som også vil få betydning for den enkeltes identitet, og som neppe synes hensiktsmessig.

Departementets forslag til botidens lengde er inn tatt i utkastet til § 7 første ledd bokstav e.

7.7.2 *Komiteens merknader*

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener at en i vurderingen av hvilke opphold som skal medregnes i botiden må legge vekt på at reglene må virke rasjonelle, fungere rettferdig og være enkle å forstå og håndheve. Flertallet viser til at både kriteriet "lovlig opphold" og "faktisk opphold" vil kunne gi opphav til mange vanskelige bevisspørsmål.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, er derfor enig i at kun opphold med tillatelse i en viss minimumsperiode bør regnes med som botid. Dette flertallet mener at en slik minimumstid bør settes til ett år. Dette flertallet viser til at tillatelse med kortere varighet sjelden vil gi forventning om varig opphold.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at det ved visumopphold med visum til Schengen-området ikke lar seg kontrollere om oppholdet faktisk har vært i Norge.

Flertallet mener at også opphold på tillatelse som ikke danner grunnlag for varig opphold, for eksempel opphold som student i Norge, gir søkeren en tilknytning til landet. Etter flertallets mening er det derfor naturlig at denne tiden regnes med i botiden.

Flertallet støtter forslaget om at søknadstidspunktet bør være utgangspunktet for botidsberegningen. Flertallet vil understreke at forslaget om at kun opphold med tillatelse i minimum ett år skal medregnes i botiden, innebærer at faktisk opphold mellom utløpet av en tillatelse og frem til det fremsettes en ny som senere innvilges, ikke skal medregnes i botiden.

Flertallet mener at det bør legges til rette for at botidskravet kan oppfylles selv om botiden er spredt over flere perioder. Studier, arbeid og feriereiser kan i mange tilfeller føre til at man tilbringer pe-

rioder i utlandet. Flertallet støtter derfor forslaget om at botiden kan opptjenes over en periode på ti år.

Flertallet viser til at Europarådskonvensjonen av 1997 slår fast at botidskravet ikke skal overstige ti år. Flertallet mener på den andre siden at den tilknytning som det bør kreves av en som ønsker å bli norsk statsborger, ikke vil kunne anses som oppfylt uten en viss botid.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, mener det er uheldig dersom for raskt erverv av statsborgerskap fører til at det blir mulig å stadig bytte statsborgerskap. Dette flertallet vil derfor slutte seg til forslaget om at botidens lengde settes til syv år.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at det har vært mye snakk om å redusere denne grensen til fem år, og det ble allerede i 1992 foreslått i et høringsnotat fra Justisdepartementet. Disse medlemmer viser til at det i andre land, så varierer kravet til botid sterkt, fra to år i Australia til tolv år i Sveits. I Sverige er kravet fem år, mens det i Danmark er blitt forlenget til ni år.

Disse medlemmer viser til at tendensen i de land som har et sterkt innvandringspress er å heve kravet til botid. Det er verd å merke seg at Australia ellers har en meget streng innvandringspolitikk, og tar i dag i praksis knapt imot asylsøkere.

Disse medlemmer viser til at i Fremskrittspartiets forslag til nytt program for perioden 2005-2009 er det foreslått et krav på ti års botid, regnet fra tidspunktet for innvilgelse av oppholdstillatelse. Disse medlemmer anser dette forslaget for å være mer realistisk enn Regjeringens forslag, verdenssituasjonen og innvandringspresset tatt i betraktning.

Disse medlemmer går følgelig inn for en botid i Norge på ti år før statsborgerskap innvilges, regnet fra tidspunktet for innvilgelse av oppholdstillatelse.

Disse medlemmer mener at etter over ti år i Norge burde en utlending ha ervervet seg gode kunnskaper i norsk og dessuten ha fått en forståelse av hvordan det norske samfunn fungerer. Det må antas at man er bedre integrert etter ti år enn etter syv.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"§ 7 første ledd bokstav e skal lyde:

- e) har til sammen ti års oppholdstid i riket, regnet fra det tidspunkt første tillatelse til varig opphold ble gitt. I prinsippet skal oppholdstiden være sammenhengende. Fravær fra riket i mer enn seks måneder regnes ikke som oppholdstid."

Disse medlemmer ser ingen stor kontrast mellom begrepene "lovlig opphold" og "faktisk opphold" og mener at begge begreper er relevante i denne sammenheng.

"Lovlig opphold" er det som primært må legges til grunn når det gjelder beregningen av botid. Disse medlemmer mener at botiden må regnes fra det tidspunkt første oppholdstillatelse ble gitt, og vel og merke oppholdstillatelse av en art som danner grunnlag for bosettingstillatelse. Eksempler på dette er oppholdstillatelse gitt i familieegjenforeningsøyemed og oppholdstillatelse gitt på humanitært grunnlag. Tidsbegrensete oppholdstillatelser, som oppholdstillatelse i studieøyemed eller ikke varige arbeidstillatelser, regnes ikke med.

Etter utlendingsloven har en asylsøker ikke et lovlig opphold i Norge, men et tolerert opphold. Det samme gjelder asylsøkere som har fått endelig avslag på sin søknad om asyl, men hvor uttransport av forskjellige grunner ikke lar seg gjennomføre. Dette er altså faktiske opphold, men ikke lovlige opphold. Opphold av denne art kan ikke medregnes i botid.

Faktisk opphold har også en annen betydning. Svært ofte viser det seg at utlendinger som har fått innvilget oppholdstillatelse på humanitært grunnlag velger å oppholde seg utenfor Norge i lange perioder, ikke sjelden i det landet de angivelig skal ha flyktet fra.

Et faktisk opphold betinger at man beviselig oppholder seg i Norge. Derfor mener disse medlemmer at både faktisk og lovlig opphold er relevante for beregningen av botid, og at begge må legges til grunn. Lovlig opphold er lett å kontrollere. Faktisk opphold må søkeren selv bevise.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at botidskravet er senket fra syv til fem år i Sverige. I Canada er botidskravet tre år. Hvilke krav man bør stille til botid er avhengig av skjønn. Disse medlemmer har vært med på å heve kravene til å få bosettingstillatelse etter tre år ved å innføre plikt til norskopplæring og introduksjonsprogram for flyktninger. Dette sammen med ønsket om raskere integrasjon taler for at kravet om botid bør senkes. Disse medlemmer mener kravet til botid bør senkes til fem år. Dette vil ha gjennomgående konsekvenser for opparbeidelse av botid i flere tilfeller.

Disse medlemmer mener at kortere midlertidige tillatelser også må telle med ved beregning av botid. Slike tillatelser gis i mange tilfeller som følge av lang saksbehandlingstid i UDI. Disse medlemmer viser til vedlagte brev av 12. mai 2005 fra Kommunal- og regionaldepartementet.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"§ 7 første ledd bokstav e skal lyde:

- e) har til sammen fem års opphold i riket i løpet av de siste ti årene, med oppholds- eller arbeidstillatelser, opphold i en eller flere søknadsperioder medregnes i syvårsperioden, jf. fjerde ledd,

7.8 Kravet om gjennomført norskopplæring - andre ferdighetskrav

7.8.1 Sammendrag

Statsborgerlovutvalget drøfter muligheten av å innføre ferdigheter i norsk språk som vilkår for statsborgerskap. Flertallet konkluderer med at det ikke er oppstilt vilkår om språktest.

Språkkrav er ikke oppstilt som vilkår i 1950-loven. I Ot.prp. nr. 50 (2003-2004) om lov om endringer i introduksjonsloven mv. er det imidlertid forelått å innføre et krav om gjennomført norskopplæring i statsborgerloven § 6 første ledd nr. 5. Forslaget går ut på at den som søker statsborgerskap må ha gjennomført 300 timer godkjent norskopplæring, eller kunne dokumentere tilstrekkelige kunnskaper i norsk eller samisk.

I Ot.prp. nr. 50 (2003-2004) foreslås det også å endre utlendingsloven, slik at oppfylt språkkrav etter introduksjonsloven blir et vilkår for å få innvilget bosettingstillatelse etter utlendingsloven.

Departementet foreslår at vilkåret om 300 timer gjennomført norskopplæring som foreslås inntatt i 1950-loven, også inntas i ny statsborgerlov. Som det fremgår av Ot.prp. nr. 50 (2003-2004) Om endringer i introduksjonsloven mv., vil et vilkår om gjennomført norskopplæring, etter departementets oppfatning, bidra til å understreke viktigheten av at innvandrere lærer seg norsk.

Som i Ot.prp. nr. 50 (2003-2004), innebærer forslaget at 50 av de 300 timene skal være opplæring i samfunnskunnskap. Departementet foreslår at vilkåret om norskopplæring først får virkning for søknader som fremmes etter 1. september 2008. På dette tidspunktet vil retten og plikten til norskopplæring etter introduksjonsloven etter planen ha vært i kraft i tre år.

Dersom søkeren kan dokumentere tilstrekkelige kunnskaper i norsk, bør vilkåret om gjennomført norskopplæring være oppfylt. Hva som er tilstrekkelige norskkunnskaper bør tilsvare det som er tilstrekkelig for å bli fritatt fra plikten til norskopplæring etter forslaget til endringer i introduksjonsloven. Det samme bør gjelde samiskkunnskaper. Det foreslås også at adgangen til å gjøre unntak fra vilkåret om norskopplæring inntas i ny lov og i forskrifter til ny lov. Kravet om norskopplæring ved søknad om statsborgerskap vil i mange tilfeller være oppfylt som følge av kravet om bosettingstillatelse etter utlendingsloven.

Nærmere regler om unntak for øvrig fra kravet om gjennomført norskopplæring forutsettes gitt ved forskrift til loven.

Departementet foreslår at vilkåret om norskopplæring skal gjelde søkere mellom 18 og 55 år, tilsvarende forslaget i Ot.prp. nr. 50 (2003-2004).

Utlendinger som ikke omfattes av forslagene om rett og plikt til norskopplæring i introduksjonsloven må skaffe seg slik opplæring på egenhånd for å fylle kravet i statsborgerloven om gjennomført norskopplæring. Etter departementets oppfatning er det også i forhold til disse gruppene rimelig at vilkåret om norskopplæring etter statsborgerloven ikke stilles før de har blitt myndige, dvs. har fylt 18 år.

Departementets forslag til bestemmelse om norskopplæring som vilkår for erverv av statsborgerskap fremgår av utkastet til § 7 første ledd bokstav f, jf. utkastet til § 8.

Gjeldende lov stiller ikke krav om at den som søker norsk statsborgerskap skal ha bestemte kunnskaper om det norske samfunnet. Utvalgets flertall mener at det ikke bør stilles krav om kjennskap til det norske politiske systemet.

Departementet støtter utvalgets flertall. Vurderingen av om et slikt vilkår anses oppfylt vil være svært skjønnsmessig, og derfor vanskelig å praktisere. Som nevnt inngår det 50 timer samfunnskunnskap i forslaget til norskopplæringen. Etter departementets oppfatning er det dermed unødvendig å oppstille et eget vilkår i loven om "andre ferdighetskrav" eller lignende.

7.8.2 *Komiteens merknader*

Komiteen vil understreke viktigheten av at alle innvandrere lærer seg norsk. Komiteen viser til Innst. O. nr. 18 (2004-2005) der en enstemmig komité mente at

"det er riktig å kreve norskopplæring eller tilsvarende kunnskap oppnådd på annen måte, for innvilgelse av bosettingstillatelse eller norsk statsborgerskap."

Komiteen er derfor tilfreds med at det nå foreslås at vilkåret om 300 timer gjennomført norskopplæring nå foreslås inntatt i ny statsborgerlov.

Vilkåret må etter komiteens mening anses å være oppfylt dersom søkeren kan dokumentere tilstrekkelig kunnskaper i norsk eller samisk. Komiteen er enig i at dette bør tilsvare det som er tilstrekkelig for å bli fritatt fra plikten til norskopplæring i introduksjonsloven. Komiteen stiller seg bak forslaget om at kravet for øvrig som hovedregel ikke skal gjelde for dem som fritas etter introduksjonsloven.

Komiteen viser til at det for tidligere norske borgere, nordiske borgere eller borgere som omfattes

av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen ikke stilles krav om bosettingstillatelse for å få innvilget statsborgerskap.

Komiteen mener at det også for disse gruppene må stilles krav om gjennomført norskopplæring for å få norsk statsborgerskap ved søknad. Komiteen viser til at den nordiske avtalen om statsborgerskap tilsier at dette kravet ikke skal gjelde for nordiske borgere som erverver norsk statsborgerskap ved melding.

Komiteen viser til at aldersgrensen for å søke om statsborgerskap foreslås satt til 12 år. Komiteen mener likevel det er tilstrekkelig at kravet til gjennomført norskopplæring blir gjeldende for personer mellom 18 og 55 år, slik tilfellet er i introduksjonsloven. Komiteen viser til at alle barn i Norge har skoleplikt, og at de dermed vil være sikret opplæring i norsk.

Komiteen mener det er viktig at personer som ønsker å bli norske statsborgere, har en grunnleggende kjennskap til det norske samfunnet. Komiteen viser til at det inngår 50 timer samfunnsfag i forslaget til norskopplæring.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet finner grunn til å reagere på at lovforslaget legger opp til krav til norskopplæring, ikke krav til kunnskaper i norsk. På denne måten skyves ansvaret (kravet) over på norske myndigheter (skattebetalerne), som må organisere og betale opplæringen.

Disse medlemmer registrerer at mange av dem som søker om statsborgerskap vil ha gjennomgått 300 timers opplæring i norsk som en følge av introduksjonsloven, som ble vedtatt av Stortinget høsten 2004.

Disse medlemmer mener imidlertid problemet er at det er fullt mulig å slumre seg gjennom 300 timers opplæring i norsk, uten å lære norsk. Disse medlemmer mener derfor at den enkeltes kunnskaper i norsk må testes, og at en eksamen i norsk må være bestått før statsborgerskap kan innvilges.

Disse medlemmer støtter at kravet til norskopplæring faller bort hvis søker kan dokumentere tilstrekkelige kunnskaper i norsk (eller samisk), dette bør imidlertid dokumenteres i form av en tilsvarende test.

For øvrig vises det til lovforslagets § 8 annet punktum, hvor søkere under 18 år og over 55 år kan unntas fra kravet om opplæring i norsk (eller samisk). Disse medlemmer finner ikke at det er tilstrekkelig grunnlag for å unnta søkergrupper fra kravet om opplæring i norsk, og mener derfor at § 8 annet punktum er overflødig og kan sløyfes. Utgangspunktet må være at alle norske statsborgere, nesten uansett alder, bør beherske norsk.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"§ 7 første ledd bokstav f skal lyde:

- f) fyller kravet om norskopplæring og norskkunnskaper etter § 8,

§ 8 skal lyde:

For søknader som fremmes etter 1. september 2008 er det et krav at søkeren har gjennomført 300 timer godkjent norskopplæring og har bestått eksamen i norsk. Kravet til norskopplæring frafaller hvis søkeren kan dokumentere tilstrekkelige kunnskaper i norsk eller samisk. Kongen kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om kravet om gjennomført norskopplæring og eksamen i norsk, herunder unntak for dem som har tilstrekkelige kunnskaper i norsk eller samisk."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener at alle som kommer til Norge med arbeids- og oppholdstillatelse på ett år eller lenger må gis tilbud om gratis norskopplæring. Disse medlemmer viser til at Sosialistisk Venstreparti var det eneste partiet som foreslo dette under behandlingen av den nye introduksjonsloven. Disse medlemmer vil vise til at alle hadde slikt tilbud frem til 1. januar 2004. Konsekvensen av dagens ordning er at arbeidsinnvandrere til Norge ikke får tilbud om norskopplæring, men får plikt til å ha tatt denne opplæringen hvis de ønsker bosetningstillatelse eller statsborgerskap. I tillegg hemmer det kampen mot sosial dumping at utenlandske arbeidere ikke kan norsk. Disse medlemmer viser til egne merknader og forslag i forbindelse med behandling av statsbudsjettet for 2005 der disse medlemmer fremmet forslag om gjeninnføring av norskopplæring for arbeidsinnvandrere.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at tilbudet om norskopplæring for arbeidsinnvandrere var tilgjengelig fram til 1. januar 2004. Disse medlemmer mener Regjeringen bør evaluere bortfallet av dette tilbudet etter en 2-årsperiode.

7.9 Kravet til vandel

7.9.1 Sammendrag

Etter 1950-loven praktiserte man opprinnelig en karenstid ved straffbare handlinger som innebar at statsborgerskap ikke kunne innvilges før karenstiden var utløpt. Systemet med karenstid ble avløst av gjeldende retningslinjer om tilleggstid, jf. Justisdepartementets rundskriv G-28/99 av 11. mars 1999 avsnitt VII punkt 7.

Departementet mener at ilagt straff i utgangspunktet bør få konsekvenser for retten til norsk statsborgerskap. Dette er ordningen etter gjeldende rett også i alle andre vestlige land. Det må anses som rimelig at det at man har brutt landets lover og regler kan få konsekvenser for adgangen til statsborgerskap. Slike konsekvenser kan bidra til å forebygge straffbare forhold.

Alle former for ilagt straff bør kunne få konsekvenser for søknad om statsborgerskap, uansett om den ilagte straff er forelegg, betinget eller ubetinget fengsel, forvaring eller andre reaksjonsformer som defineres som straff. Også andre ilagte reaksjoner i medhold av straffelovgivningen som ikke anses som straff, bør etter departementets oppfatning få konsekvenser for retten til statsborgerskap. Det vises til straffeloven § 39 til 39b om tvungent psykisk helsevern og tvungen omsorg. Det bør komme tydelig frem i loven at reaksjon for straffbare forhold får betydning for retten til statsborgerskap. Departementet foreslår at loven skal definere vandelskravet konkret, og kravet bør komme til uttrykk sammen med de øvrige vilkårene for statsborgerskap etter søknad.

Departementet foreslår på den annen side at man skal kunne sette strek over bagatellmessige reaksjoner. Dette vil først og fremst gjelde straffereaksjoner i form av mindre bøter.

På grunn av hensynet til forutsigbarhet bør det i minst mulig grad må være opp til forvaltningens skjønn å bestemme om ilagte reaksjoner skal anses som bagatellmessige eller lite graverende. Det foreslås derfor en hjemmel til ved forskrift å fastsette bestemmelser om karenstid.

Departementet slutter seg videre til utvalgets forslag om at kun straffbare forhold skal få betydning for søknad om statsborgerskap. Dette betyr at klanderverdig opptreden som ikke dekkes av noe straffebud ikke skal vektlegges. Departementets forslag til ny statsborgerlov vil ikke stenge for at personer som lever i lovlig bigame forhold innvilges norsk statsborgerskap. I forbindelse med oppfølgingen av NOU 2004:20 Ny utlendingslov vil departementet se nærmere på om det er behov for et mer restriktivt regelverk for oppholds- og arbeidstillatelse til personer som er gift med flere. Departementet vil etter en slik gjennomgang se på om det eventuelt bør gjøres endringer i ny lov om statsborgerskap når det gjelder vilkårene for å få statsborgerskap etter søknad for personer som er gift med flere.

Dersom den som søker statsborgerskap ilegges straff etter straffeloven § 220, vil det kunne medføre utvisning etter utlendingsloven eller illeggelse av karenstid.

Departementet mener at straffbar overtredelse av utlendingsloven eller statsborgerloven må ha resultat i ilagt straff for at forholdet skal ha betydning for

statsborgersøknaden. Departementet legger med andre ord til grunn at det ikke bør sondres mellom overtredelser av utlendingsloven eller statsborgerloven og overtredelser av annen lovgivning.

Departementet mener at et vandelskrav bør innebære at personer som er under etterforskning for straffbare forhold ikke kan innvilges statsborgerskap for straffesaken er avgjort.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om å gjeninnføre en ordning med karenstid som gjaldt frem til gjeldende retningslinjer ble gitt i 1999. Karenstid blir en form for sperretid som innebærer at mindre alvorlige forhold begått for lang tid siden ikke får faktisk konsekvens for søknaden om statsborgerskap. Dersom utlendingen forblir i landet i karenstiden, fungerer karenstiden også som en prøvetid.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at handlingens grovhet vil være et sentralt element ved fastsettelse av karenstid.

Departementet vil i forslag til forskrifter legge opp til at systemet med karenstid ikke skal innebære at betydningen av straffbare forhold tillegges mindre vekt enn etter dagens system med tilleggstid.

Utlending som soner i fengsel og som ikke utvises fra riket, vil kunne søke statsborgerskap. Dersom vedkommende hadde bosettingstillatelse ved domfellelse, og den ikke blir tilbakekalt, vil oppholdet i fengsel også være med tillatelse, og dermed regnes som botid. Departementet vil i forslag til forskrifter foreslå at det for fengselsstraff fastsettes en relativt lang karenstid.

Når det gjelder straffbare forhold begått i utlandet både før og etter ankomst til landet, mener departementet at disse bør få betydning ved spørsmålet omandel. Men slik at det kun legges vekt på forhold som er straffbare i Norge, og som det er ilagt straff eller annen reaksjon for.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at vandelskravet skal gjelde for alle barn som er over den kriminelle lavalder.

Departementets forslag til bestemmelse om krav tilandel som vilkår for statsborgerskap er inntatt i utkastet til § 7 første ledd bokstav g, jf. utkastet til § 9.

7.9.2 *Komiteens merknader*

Komiteen viser til brev av 12. mai 2005 fra kommunal- og regionalministeren som er vedlagt innstillingen. I brevet bes det om at begrepet "annen strafferettslig reaksjon" i lovforslaget § 7 første ledd bokstav g og § 9 annet ledd erstattes med begrepet "strafferettslig særreaksjon". Komiteen tar dette til etterretning og har endret lovforslaget i tråd med dette.

Komiteen deler Regjeringens oppfatning av at ilagt straff bør få konsekvenser for søknad om statsborgerskap. Et vandelskrav vil bidra til å hindre at kriminelle personer slår rot i Norge, og komiteen støtter derfor forslaget om at vandelskrav kommer til uttrykk i loven sammen med de andre vilkårene for statsborgerskap etter søknad.

Komiteen er videre enig i at alle former for straff eller reaksjoner i medhold av straffelovgivningen som ikke anses som straff, bør kunne få betydning for retten til statsborgerskap. Komiteen støtter forslaget om at det kun er straffbare forhold som det er blitt ilagt straff eller annen reaksjon for, som skal få betydning. Komiteen er også enig i at for personer som er under etterforskning for straffbare forhold skal behandlingen av søknaden stilles i bero til straffesaken er avgjort. Komiteen slutter seg til forslaget om at straffbare handlinger begått i utlandet som også er straffbare i Norge og som det er ilagt straff eller annen reaksjonsform for, også skal ha betydning forandel.

Komiteen mener at det ikke er ønskelig å innføre et absolutt hinder for statsborgerskap, men at det i forskrift fastsettes bestemmelser om karenstid.

Komiteen mener det er lite logisk å la en slik prøvetid løpe mens man soner. Komiteen støtter derfor forslaget om at karenstiden ved ubetinget fengselsstraff løper fra soningens opphør, og at man ved betinget straff bør ta utgangspunkt i prøvetidens opphør. I øvrige tilfeller mener komiteen at handlingstidspunktet bør være utgangspunktet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, støtter forslaget om at karenstidens lengde bør fastsettes i forskrift og at lengden settes etter nivået på reaksjonen som er ilagt.

Flertallet mener at vandelskravet også skal gjelde for barn over den kriminelle lavalder. Flertallet viser imidlertid til at barn under 18 år normalt får mildere straff og at de dermed i praksis vil få kortere karenstid.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet registrerer at det i lovforslaget kreves at søkeren ikke er ilagt straff eller annen strafferettslig reaksjon, eller har utholdt karenstid, og at det presiseres at karenstidens lengde skal avhenge av den ilagte reaksjonen.

Disse medlemmer viser til at det i utlendingsloven § 29 første ledd punkt c) står at utvisning kan skje "når utlendingen her i riket er ilagt straff eller særreaksjon for et forhold som kan føre til fengselsstraff i mer enn tre måneder eller flere ganger i løpet av de siste tre år er ilagt fengselsstraff".

Disse medlemmer finner det noe uklart hvordan dette skal forstås i forhold til forslaget til ny lov om statsborgerskap, men disse medlemmer mener det ikke bør være lettere å bli norsk statsborger enn det er å bli utvist fra riket.

Disse medlemmer mener derfor at på dette punkt bør reglene av kriminalpolitiske hensyn være svært strenge. Disse medlemmer mener, av preventive hensyn, så burde i prinsippet alle utlendinger som begår alvorlige straffbare handlinger bli utvist fra riket. Når dette allikevel ikke skjer, og det er mange eksempler på dette, ikke minst i tilfelle der en person har sterk familiemessig tilknytning til Norge, så burde vedkommende i hvert fall ikke bli norsk statsborger.

Tatt i betraktning at Fremskrittspartiet ønsker klart strengere reaksjoner overfor kriminelle enn det som er praksis, og mener at terskelen for utvisning av utenlandske kriminelle må være klart lavere enn den er i dag, så mener disse medlemmer at krav om karenstid kan virke overflødig. Disse medlemmer vil derfor gå imot lovforslagets § 9.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"§ 7 første ledd bokstav g skal lyde:

- g) ikke er ilagt straff eller strafferettslig særreaksjon,"

7.10 Krav til forsørgelse

7.10.1 Komiteens merknader

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at det må være et krav for erverv av statsborgerskap ved søknad at søkeren kan forsørge seg selv.

Disse medlemmer ønsker derfor en tilføyelse i § 7 første ledd, ved å foreslå ny bokstav i:

"§ 7 første ledd bokstav i skal lyde:

- i) forsørger seg selv. Søkeren må dokumentere at hun eller han ikke har mottatt sosialhjelp i løpet av de siste fem årene, regnet fra tidspunktet for søknaden om statsborgerskap."

7.11 Kravet om løsning fra annet statsborgerskap

7.11.1 Sammendrag

Et hovedprinsipp om kun ett statsborgerskap, nødvendigvis regler som sikrer at den som erverver nytt statsborgerskap ikke beholder annet statsborgerskap. Kommer vedkommende fra et land som også anvender prinsippet om ett statsborgerskap, vil landet ofte ha bestemmelser om at statsborgerskapet tapes automatisk når annet lands statsborgerskap erverves etter søknad. I slike tilfeller er det ikke nødvendig med løsningsregler. I andre tilfeller må det kreves at

den som søker nytt statsborgerskap søker sitt hjemlands myndigheter om å bli løst fra sitt statsborgerskap. Noen har mer enn ett statsborgerskap når de søker om å bli norske borgere. Kravet om løsning innebærer i utgangspunktet at søkeren må bli løst fra alle tidligere statsborgerskap.

Vilkåret om løsning fra annet statsborgerskap, når det søkes norsk statsborgerskap, står i statsborgerloven § 6 tredje ledd.

Som følge av at utvalget foreslo å forlate prinsippet om ett statsborgerskap, har det ikke foreslått løsningskrav som vilkår for statsborgerskap.

Som følge av utvalgets forslag om dobbelt statsborgerskap, har ingen høringsinstanser kommentert problemstillingene knyttet til løsning fra tidligere statsborgerskap ved erverv av nytt.

Departementet legger til grunn at gjeldende praksis skal videreføres for borgere som kan løses fra annet statsborgerskap før norsk statsborgerskap innvilges. Dette innebærer at norsk statsborgerskap ikke blir innvilget dersom forutgående løsning ikke dokumenteres. Det problematiske er håndteringen av løsningskravet når forutgående løsning ikke er mulig. I de fleste tilfeller vil den som søker sitt annet statsborgerland om løsning etter at norsk statsborgerskap er innvilget, faktisk bli løst. Departementet foreslår derfor at gjeldende ordning, med krav om løsning innen et nærmere bestemt tidsrom, videreføres i ny lov.

Departementet foreslår at de særlige meldingsreglene for nordiske borgere, jf. lovens § 10, i hovedsak videreføres i ny lov. Det foreslås imidlertid at det i disse meldingsbestemmelsene inntas et krav om løsning fra annet statsborgerskap. Det foreslås videre at barn av nordiske borgere som erverver norsk statsborgerskap ved melding, på nærmere bestemte vilkår skal erverve norsk statsborgerskap automatisk som følge av foreldrenes erverv. Dette er også en videreføring av gjeldende rett. I motsetning til gjeldende rett foreslås det imidlertid at disse barna må løses fra annet statsborgerskap. Det antas at slikt automatisk erverv vil gjelde et lite antall barn pr. år.

Når barn unntaksvis erverver norsk statsborgerskap før fylte 18 år på selvstendig grunnlag, er utgangspunktet at det også for dem stilles krav om løsning. Det må på prinsipielt grunnlag tas stilling til om det skal oppstilles krav om løsning for barna. Departementets utgangspunkt er at det skal gjøres færrest mulige unntak fra prinsippet om ett statsborgerskap, samt at barn og foreldre bør behandles mest mulig likt i statsborgerrettslig sammenheng. Dette tilsier løsningskrav også for barna. Dersom foreldrene ønsker at barna skal beholde sitt opprinnelige statsborgerskap, bør de heller unnlate å søke norsk statsborgerskap for barnet.

Foreslått adgang til å søke norsk statsborgerskap uavhengig av foreldrene vil innebære at en del barn

ikke kan løses fra annet statsborgerskap. Etter departementets oppfatning bør ikke det hindre at disse barna innvilges norsk statsborgerskap. Det bør imidlertid kreves at de løser seg fra annet statsborgerskap på et senere tidspunkt dersom det er mulig. Som regel vil løsning være mulig etter at en viss alder er oppnådd, som regel myndighetsalderen i opprinnelig hjemland. Departementet foreslår derfor at det i disse tilfellene kreves at løsning dokumenteres innen ett år etter at denne alderen er oppnådd.

Selv om departementets utgangspunkt er at dobbelt statsborgerskap skal hindres når statsborgerskap erverves etter søknad, vil det oppstå tilfeller hvor valget står mellom å nekte statsborgerskap, eller å dispensere fra løsningskravet. Departementet legger til grunn at det også etter ny lov må gjøres unntak fra løsningskravet, blant annet når det kan være en sikkerhetsrisiko for søkeren å ta kontakt med myndighetene i hjemlandet, når det kreves ekstraordinært høye løsningsgebyrer, det tar urimelig lang tid å få svar på en løsningsanmodning eller hjemlandet overhodet ikke gir løsning. Departementet foreslår at det nedfelles i loven at det gjøres unntak fra løsningskravet når dette ikke er rettslig eller praktisk mulig. Det foreslås at unntak fra løsningskravet reguleres nærmere i forskrift.

Departementets forslag til bestemmelse om løsning som vilkår for statsborgerskap fremgår av utkastet til § 7 første ledd bokstav h, jf. utkastet til § 10.

7.11.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at prinsippet om ett statsborgerskap gjør det nødvendig å sikre at den som erverver norsk statsborgerskap ikke beholder det gamle statsborgerskapet. Flertallet støtter derfor at kravet om løsning innen et bestemt tidsrom videreføres i ny lov.

Flertallet er enig i at det bør gjøres færrest mulig unntak fra prinsippet om ett statsborgerskap, og at løsningskravet derfor må gjelde også for barn som søker om norsk statsborgerskap. For barn fra land som ikke løser egne borgere før en viss alder er oppnådd, støtter flertallet forslaget om at løsning må dokumenteres innen ett år etter at denne alderen er oppnådd.

Flertallet er kjent med at det kan oppstå situasjoner der et løsningskrav i praksis betyr at søker ikke kan få statsborgerskap. Flertallet støtter derfor forslaget om at det gjøres unntak fra løsningskravet når dette ikke er rettslig eller praktisk mulig.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet støtter Regjeringens forslag om at

det ikke skal være anledning til dobbelt statsborgerskap.

Disse medlemmer legger vekt på at det er vanskelig for Norge å ivareta interessene til personer med dobbelt statsborgerskap, særlig når de besøker det andre landet de er statsborger i. Disse medlemmer legger videre vekt på at lojaliteten til riket blir større når man ikke også har et statsborgerskap i et annet land. Dette har betydning for eksempel ved militærtjeneste.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til merknader og forslag under kapittel 3.1.2 hvor løsningskravet foreslås fjernet.

7.12 Hensynet til rikets sikkerhet og utenrikspolitiske hensyn som vilkår for statsborgerskap

7.12.1 Sammendrag

Den som søker statsborgerskap etter gjeldende lov har ikke rett til statsborgerskap, selv om lovens vilkår er oppfylt. Antas en søker å være en fare for rikets sikkerhet, eller utenrikspolitiske hensyn taler mot en innvilgelse, kan søknaden avslås. Avslaget må imidlertid være i overensstemmelse med eventuell praksis for slike saker.

Etter utvalgets syn er det ikke nødvendig med en egen bestemmelse om sikkerhetskontroll i statsborgerloven. Utvalget mener bestemmelsene i utlendingsloven kan brukes når det søkes statsborgerskap.

Utvalget legger til grunn at bestemmelsene i utlendingsloven, adgangen til å stille søknadsbehandlingen i bero og adgangen til å trekke statsborgerskap tilbake, gjør et ervervsvilkår om hensynet til rikets sikkerhet overflødig. Departementet er enig i at i mange tilfeller vil man, ved å stille behandlingen av søknad om statsborgerskap i bero, få avklart om det er aktuelt å treffe vedtak etter utlendingsloven fordi vedkommende anses som en fare for rikets sikkerhet. Departementet foreslår likevel at det inntas en bestemmelse i loven om at søkeren ikke skal ha rett til norsk statsborgerskap dersom hensynet til rikets sikkerhet eller utenrikspolitiske hensyn taler mot.

Departementets forslag er inntatt i utkastet til § 7 annet ledd.

7.12.2 Komiteens merknader

Komiteen støtter forslaget om at det inntas en bestemmelse i loven om at søkeren ikke skal ha rett til norsk statsborgerskap dersom hensynet til rikets sikkerhet eller utenrikspolitiske hensyn taler imot det.

7.13 Søkerens gjeld

7.13.1 *Sammendrag*

Utvalget foreslår at bestemmelsen om bidragsgjeld ikke videreføres i ny lov. Det virker tilfeldig at bidragsgjeld er satt i en særstilling i statsborgerloven.

Departementet er enig i utvalgets forslag. Ved mislighold av bidragsplikt er det andre sanksjoner som er mer hensiktsmessige enn avslag på søknad om norsk statsborgerskap. Dersom misligholdet fører til en straffereaksjon vil dette kunne få betydning for vandelsvurderingen, og dermed medføre karenstid.

Departementet støtter utvalgets forslag om at annen gjeld, til det offentlige eller til private, ikke skal være relevant i forbindelse med søknader om statsborgerskap. Et generelt vilkår knyttet til gjeld vil være ressurskrevende ved at søkerens opplysninger om gjeldsforpliktelser vil måtte kontrolleres.

7.13.2 *Komiteens merknader*

Komiteen støtter forslaget om at bidragsgjeld og annen gjeld til det private eller offentlige, ikke skal være relevant for behandlingen av søknad om statsborgerskap.

7.14 Særregler for enkelte grupper

7.14.1 *Personer født i riket av utenlandske foreldre eller ankomsten før fylte 18 år*

7.14.1.1 SAMMENDRAG

Utvalget foreslår ingen særregler for personer født i riket eller ankomsten før myndighetsalderen.

Departementet foreslår kortere botid for personer ankommet før fylte 18 år. Botidskravet foreslås satt til 5 år i løpet av de siste 7 årene. Kombinert med forslaget om 12 års alderskrav, innebærer forslaget om kortere botid at det blir enklere for barn å få statsborgerskap mens de fortsatt er barn. Kortere botidskrav for barn og personer ankommet som barn støttes av de høringsinstansene som har uttalt seg til forslaget, med unntak av Politidirektoratet. Departementet kan ikke se at forslaget om kortere botid medfører at regelverket blir unødig komplisert. Kortere botidskrav for personer ankommet som barn er også i overensstemmelse med Europarådskonvensjonen av 1997 artikkel 6 nr. 4.

En bestemmelse om kortere krav til botid for personer ankommet som barn skal også ivareta hensynet til personer født i riket. Barn født i riket av utenlandske foreldre, og som har blitt boende i riket slik at botidskravet fylles, vil dermed kunne få statsborgerskap etter egen søknad ved fylte 12 år. Etter departementets syn er dette en rimelig ordning. Departementets forslag om kortere krav til botid bygger videre på en antagelse om at personer ankommet tidlig i livet vil

ha lettere for å tilpasse seg norske forhold enn personer som ankommer på et senere tidspunkt.

Departementets forslag til bestemmelse er inntatt i utkastet til § 11.

7.14.1.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at barn som regel vil ha lettere for å tilpasse seg norske forhold enn personer som ankommer landet på et senere tidspunkt. Flertallet viser videre til at Europarådskonvensjonen om statsborgerskap av 1997 bestemmer at en skal lette adgangen til erverv av statsborgerskap for personer som er født i landet eller som har lovlig og fast bosted på statens territorium påbegynt før fylte 18 år.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, vil derfor støtte forslaget om at det kun stilles krav om 5 års botid i løpet av en 7-årsperiode for barn som har ankommet riket før fylte 18 år.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil som følge av innføring av kortere krav til botid fremme forslag om at det kun stilles krav til tre års botid i løpet av en femårsperiode for barn som har ankommet riket før fylte 18 år.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"§ 11 annet punktum skal lyde:

Søkeren må likevel til sammen ha tre års opphold i riket i løpet av de siste fem årene, med oppholds- eller arbeidstillatelser av minst ett års varighet."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet bestrider ikke at barn normalt er mer tilpassningsdyktige enn voksne, og disse medlemmer har merket seg Europarådskonvensjonens anbefaling, men finner likevel ikke å kunne innrømme en særrettighet til barn født i Norge av utenlandske foreldre, eller barn eller ungdom som har lovlig og fast bosted på norsk territorium før fylte 18 år.

Disse medlemmer går inn for en 18-årsgrense for innvilgelse av statsborgerskap og 10 års botid i Norge. Disse medlemmer betrakter barn og unge som selvstendige individer som må kunne treffe egne valg, noe de er bedre kvalifisert til som 18-åring enn som 12-åring. Disse medlemmer vil derfor stemme imot forslaget til § 11.

7.14.2 *Søkere som er gift, partner eller samboer med norsk statsborger*

7.14.2.1 SAMMENDRAG

Etter utvalgets syn er det fortsatt ønskelig med lempinger i botidskravet for utlendinger som er gift eller samboende med norsk statsborger.

Departementet støtter utvalgets forslag om å videreføre lempinger i botidskravet for personer som er gift, registrert partner eller samboer med norsk borger, og at dette skal fremgå i loven.

Bakgrunnen for en regel om kortere botidskrav for ektefeller til norske statsborgere enn andre som søker norsk statsborgerskap, er at de norskgitte har en tilknytning til Norge som gjør det rimelig med forkortet botidskrav. Denne begrunnelsen tilsier at skal regler om kortere botidskrav komme til anvendelse, så må den forutsatte tilknytningen være reell. Dette innebærer etter departementets syn at en søker ikke kan få medregnet botid som norskgift før ektefellen ble norsk. Departementet slutter seg derfor til utvalgets forslag her, som også er en videreføring av gjeldende rett. Argumentet om reell tilknytning tilsier også at ektefellene må bo sammen i tradisjonell forstand for at særreglen skal komme til anvendelse.

Departementets forslag til bestemmelse om ervervsvilkår for norskgitte er inntatt i utkastet til § 12.

7.14.2.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteen viser til at norskgitte personer har en tilknytning til Norge som gjør det rimelig med forkortet botidskrav.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, støtter derfor forslaget om at det for norskgitte stilles krav om at samlet botid og ekteskapstid skal tilsvare lovens hovedregel på sju år. Flertallet er enig i at botid som norskgift før ektefellen ble norsk, ikke skal medregnes, og at ektefellene må bo sammen i tradisjonell forstand for at reglen skal komme til anvendelse.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet støtter at det i forslaget stilles krav om at samlet botid og ekteskapstid skal tilsvare disse medlemmers forslag om en hovedregel på fem år.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"§ 12 fjerde punktum skal lyde:

Oppholdstiden i riket og tiden som gift med en norsk statsborger med felles bopel, må dessuten til sammen utgjøre minst fem år."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er enig i at det bør være lempninger i botidskravet for norskgitte utlendinger, men disse medlemmer vil understreke at lovens hovedregel bør være ti års botid før statsborgerskap kan innvilges. For norskgitte mener disse medlemmer at botidskravet bør være fem år.

Komiteen viser til at kravet om bosettingstillatelse også skal gjelde for denne gruppen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, støtter derfor forslaget om at det skal kreves minst tre års botid.

Komiteen er enig i at også ektefeller må være bosatt i Norge når søknaden om statsborgerskap innvilges.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, slutter opp om forslaget om at ekteskap, registrert partnerskap og samboerskap skal være likestilt og at dette skal fremgå av loven.

7.14.3 *Nordiske borgere*

7.14.3.1 SAMMENDRAG

Utvalget mener det fortsatt bør stilles lempeligere botidskrav til nordiske borgere enn til øvrige søkere, og at dette bør komme til uttrykk direkte i loven.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at det stilles lempeligere botidskrav for nordiske borgere, at kravet settes lik to års sammenhengende botid, og at det ikke stilles krav om bosettingstillatelse. Forslaget begrunnes med nordisk tradisjon og språklig nærhet.

Departementets forslag til bestemmelse om ervervsvilkår for nordiske borgere er inntatt i utkastet til § 13.

7.14.3.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteen viser til at det er lang tradisjon for at det gjøres lettere for å få statsborgerskap for søkere fra nordiske land, begrunnet i felles nordisk kultur og språklig nærhet. Komiteen støtter derfor forslaget om at det stilles krav om to års sammenhengende botid for at nordiske borgere skal få norsk statsborgerskap etter søknad.

7.14.4 Søkere som er omfattet av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen

7.14.4.1 SAMMENDRAG

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at det for personer omfattet av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen gjøres unntak fra kravet om bosettingstillatelse. Departementet slutter seg videre til forslaget om at disse må ha tilbrakt de siste tre årene i Norge på en fem års tillatelse etter reglene for personer som omfattes av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen. Forslaget innebærer at personer omfattet av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen kan få statsborgerskap uten å gå veien om oppholds- eller arbeidstillatelse etter det ordinære regelverket. Rime-lighetshensyn tilsier at det formelle grunnlaget for søkerens tidligere opphold ikke bør være avgjørende for spørsmålet om statsborgerskap, såfremt kravet til botid og kravet om tre års opphold på fem års tillatelse uten begrensning er oppfylt.

De øvrige ervervsvilkårene for statsborgerskap etter søknad vil gjelde også for personer omfattet av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen, derunder kravet om deltakelse i godkjent norskopplæring, se utkastet til § 7.

Departementets forslag til bestemmelse om ervervsvilkår for personer omfattet av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen er inntatt i utkastet til § 14.

7.14.4.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteen viser til at utlendingsloven gir rett til bosettingstillatelse til utlending som de siste tre år har oppholdt seg sammenhengende i riket med oppholdstillatelse eller arbeidstillatelse uten begrensninger. Komiteen viser videre til at personer som omfattes av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen som får opphold etter de særlige reglene i utlendingslovens kapittel 8, i alminnelighet får opphold for fem år med mulighet for fornyelse for nye fem år, og at disse derfor ikke har muligheten til å få bosettingstillatelse. Komiteen mener derfor at det for personer som omfattes av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen, må gjøres unntak fra kravet om bosettingstillatelse for å kunne få statsborgerskap. Komiteen støtter forslaget om at disse må ha tilbrakt de siste tre årene i Norge på en femårstillatelse, etter reglene som gjelder for personer som omfattes av disse avtalene.

7.14.5 Tidligere norsk borger - gjenerverv

7.14.5.1 SAMMENDRAG

Gjenervervsreglene følger dels av loven selv ved gjenerverv ved melding, og dels av praksis ved gjenerverv etter søknad.

Bestemmelser om gjenerverv av statsborgerskap forutsetter at den som tidligere har vært norsk stats-

borger kan få lovlig opphold i riket og at oppholdet har den nødvendige varighet.

Departementet støtter utvalgets forslag om at man i ny lov inntar regler om gjenerverv for tidligere norske borgere. Departementet støtter også forslaget om at gjeldende regler forenkles, og at det ikke skal være særregler for tidligere borgere som er født norsk i Norge i forhold til tidligere norskfødte borgere som er født i utlandet, eller norske borgere som har ervervet statsborgerskapet på annen måte enn ved nedstamning. De samme reglene skal også gjelde uansett hvordan og når norsk statsborgerskap ble tapt, og uavhengig av når den tidligere norske borgeren forlot Norge, dersom vedkommende noen gang har bodd her. Den foreslåtte regelen vil innebære at en person som er født norsk, men som aldri har vært i Norge, og som mister statsborgerskapet som følge av regelen om tap ved manglende bopel i Norge kan gjenerverve statsborgerskapet etter to år.

Departementet støtter forslaget om at gjenerverv skal skje etter søknad og at botidskravet for alle tidligere norske borgere settes til to år.

Departementet foreslår at de øvrige generelle ervervsvilkårene skal gjelde i gjenervervstilfellene, med unntak av kravet om bosettingstillatelse. Dette innebærer blant annet at det fortsatt skal gjelde et løsningskrav.

Departementet har så langt ikke funnet grunn til å foreslå endringer i utlendingslovgivningen når det gjelder tidligere norske borgere. Problemstillingen vil imidlertid bli fulgt opp i forbindelse med departementets forslag til ny utlendingslov.

Departementets forslag til bestemmelse om gjenerverv av statsborgerskap for tidligere norske borgere er inntatt i utkastet til § 15.

7.14.5.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteen støtter forslaget om at man for tidligere norske statsborgere stiller krav om to års botid for å gjenerverve norsk statsborgerskap etter søknad.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, slutter seg også til at de samme reglene skal gjelde uavhengig av hvordan og når statsborgerskapet ble tapt. Komiteen er enig i at de øvrige generelle ervervsvilkårene skal gjelde også for disse, med unntak av kravet om bosettingstillatelse.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at bestemmelsen om to års botid for tidligere norske borgere som ønsker å gjenerverve norsk statsborgerskap, ikke bør gjelde for dem som har fått sitt statsborgerskap tilbakekalt etter § 26 annet ledd, jf. forvaltningsloven § 35. Disse

medlemmer mener at krav til botid da bør være ti år, regnet fra det tidspunkt statsborgerskapet ble tilbakekalt.

7.14.6 Statsløse

7.14.6.1 SAMMENDRAG

En person er statsløs når vedkommende ikke har statsborgerskap i noe land. I noen tilfeller kan dette skyldes vedkommende selv. Han eller hun kan ha frasagt seg sitt statsborgerskap eller ha unnlatt å ta nødvendige skritt som gjør at det opprettholdes.

Statsborgerloven § 3, den eneste av lovens bestemmelser som særskilt nevner de statsløse, har i første ledd annet punktum en bestemmelse om erverv av statsborgerskap for statsløse dersom han eller hun er mellom 18 år og 23 år. Statsborgerskapet erverves ved melding, og det kreves til sammen 10 års botid, hvorav sammenhengende botid de siste 5 år.

Departementet støtter forslaget fra utvalget om at vilkårene for statsløse skal fremgå direkte av loven. Departementet slutter seg videre til forslaget om at personer som er selvforskyldt statsløse, eller som ved enkel handling, for eksempel ensidig erklæring, kan få statsborgerskap i annet land, ikke skal behandles etter de gunstigere ervervsvilkårene som foreslås for statsløse. I denne sammenhengen er det av mindre betydning at antallet statsløse er lite. Hensynet bak gunstige ervervsregler for statsløse er at det anses som belastende å være statsløs. Dette hensynet tilsier ikke at søkere som frivillig er statsløse bør behandles gunstigere enn andre søkere.

Departementet foreslår at botidens lengde for statsløse settes til tre år.

Departementets forslag til bestemmelse om ervervsvilkår for statsløse voksne er inntatt i utkastet til § 16.

7.14.6.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteen viser til at det er et internasjonalt anerkjent prinsipp at statsløshet bør unngås. Komiteen viser videre til at Europarådskonvensjonen om statsborgerskap av 1997 fastslår at ervervsvilkårene for statsløse skal lettes.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, er derfor enig i at kravet til botidens lengde for statsløse settes til tre sammenhengende år. Flertallet slutter seg til at dette ikke skal gjelde for personer som er selvforskyldte statsløse, eller som ved enkel handling kan få statsborgerskap i annet land.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil presisere at norsk statsborger-

skap ikke må gis til personer hvor det er berettiget tvil om nasjonalitet og/eller identitet. Disse medlemmer mener at dette også må omfatte påståtte eller reelle statsløse.

7.14.7 Statsløse barn

7.14.7.1 SAMMENDRAG

Et barn vil bli statsløst ved fødselen når det ikke erverver statsborgerskap etter foreldrene, og heller ikke får statsborgerskap i det landet hvor det blir født.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at loven bør regulere ervervsvilkårene for statsløse barn, og at det ikke stilles alderskrav som vilkår for statsborgerskap. Departementet slutter seg videre til forslaget om at statsløse barn ikke bør få norsk statsborgerskap ved fødsel i Norge. Departementet støtter forslaget om at statsløse barn kan få norsk statsborgerskap etter søknad.

Departementet foreslår at man utelater et krav om botid for statsløse barn, uansett om de er født i riket eller ikke. Vilråene for statsborgerskap vil da som regel være oppfylt når vilråene for bosettingstillatelse er oppfylt. Barn født i riket av foreldre som oppholder seg i riket, vil i visse tilfelle kunne få bosettingstillatelse uten forutgående oppholdstid, jf. utlendingsforskriften § 43 femte ledd. For barn over den kriminelle lavalder vil det gjelde et vandelskrav.

Departementet legger til grunn at barnekonvensjonens krav i forhold til statsløse barn dekkes av kravene i Europarådskonvensjonen av 1997, og at departementets forslag er i tråd med denne.

Departementets forslag til regulering av ervervsvilkår for statsløse barn fremgår av utkastet til § 16.

7.14.7.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteen stiller seg bak forslaget om at det for statsløse barn ikke skal stilles alderskrav som vilkår for statsborgerskap.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, støtter også forslaget om at det ikke stilles krav om botid for statsløse barn, uavhengig av om de er født i riket eller ikke. Flertallet viser til at vilråene for statsborgerskap da som regel vil være oppfylt når vilråene for bosettingstillatelse er oppfylt. Flertallet vil videre vise til at barn født i riket av foreldre som oppholder seg i riket, i visse tilfeller vil få bosettingstillatelse uten forutgående oppholdstid.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at det bør stilles krav om botid også for statsløse barn. Disse medlemmer mener at kravet bør være fem års lovlig, sammen-

hengende opphold i Norge. Disse medlemmer mener at det bør være en klar forskjell på krav når det gjelder innvilgelse av bosettingstillatelse og innvilgelse av statsborgerskap.

For øvrig mener disse medlemmer at statsløse barn bør innvilges bosettingstillatelse etter vanlige regler, det vil si krav om tre års botid i Norge.

7.14.8 Flyktninger

7.14.8.1 SAMMENDRAG

I gjeldende statsborgerlov er det ordinære botidskravet for norsk statsborgerskap syv år. Dette botidskravet gjelder også for personer med flyktningstatus i henhold til utlendingsloven § 16.

Statsborgerlovutvalget har ikke foreslått særregler for flyktninger, verken voksne eller barn. Ingen høringsinstanser har hatt bemerkninger til dette.

Departementet slutter seg til utvalgets implisitte forslag om at det ikke oppstilles særvilkår for flyktninger.

7.14.8.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteen slutter seg til forslaget om at det ikke oppstilles særvilkår for flyktninger.

7.14.9 Særlige grupper

7.14.9.1 SAMMENDRAG

Med hjemmel i statsborgerloven § 6 annet ledd har det utviklet seg en praksis som fraviker vilkårene i § 6 første ledd for enkelte grupper av søkere. Praksis er nedfelt i Justisdepartementets rundskriv G-28/99 avsnitt VII punkt 5.5, 5.6 og 6. Blant annet er botidskravet for "Kola-nordmenn" satt til to år.

Ovennevnte rundskriv gir anvisning på at det kan gis noe reduksjon i botidskravet dersom norsk statsborgerskap er helt avgjørende for en idrettsutøvers deltakelse i stort internasjonalt mesterskap. Botiden må minst være 6 år. I sjeldne tilfeller kan det også innvilges statsborgerskap til søker som ikke er bosatt i Norge, såfremt søkeren har en særlig tilknytning til Norge. I praksis er dette aktuelt for adoptivbarn som lever sammen med norske adoptivforeldre i utlandet, og norske utenriktjenestemenns husstandsmedlemmer. Norsk statsborgerskap er også innvilget i enkelte andre tilfeller hvor søkeren er bosatt i utlandet, og det anses å foreligge sterke velferdsgrunner.

I tillegg til særreglene for enkelte grupper i selve loven, foreslår utvalget en hjemmel til i forskrift å gi regler om kortere oppholdstid for bestemte søkergrupper.

Erfaring fra gjeldende rett viser at det i praksis dukker opp tilfeller hvor det kan være ønskelig med særbehandling av søkere. Departementet støtter utvalgets syn om at det ikke er ønskelig å anvende den foreslåtte dispensasjonshjemmelen når det gjelder

grupper av søkere. For å sikre likebehandling, samt synliggjøre praksis, bør lempeligere regler for grupper av søkere forskriftsfestes. I motsetning til utvalget mener departementet at forskriftshjemmelen ikke bare bør gi adgang til å lempe på det alminnelige vilkåret om oppholdstid, men også på lovens øvrige ervervsvilkår, fordi dette i gitte tilfeller kan være rimelig.

En generell hjemmel til å forskriftsregulere vilkårene for grupper av søkere etter hvert som behov oppstår, vil gi fleksibilitet. Kompetansen til å gi slike forskriftsbestemmelser foreslås lagt til Kongen i statsråd, slik at kompetansen ikke kan delegeres.

For øvrig må det vurderes, i forbindelse med utarbeidelse av forskrifter til loven, hvilke grupper det bør gjelde særlige ervervsregler for, og hvordan disse ervervsreglene bør være.

Departementets forslag er inntatt i utkastet til § 18.

7.14.9.2 KOMITEENS MERKNADER

Komiteen viser til at det kan dukke opp tilfeller hvor det kan være ønskelig med særbehandling av enkelte søkere. Komiteen støtter derfor forslaget om at det gis adgang til i forskrift å gjøre unntak fra ervervsreglene for særlige grupper. Komiteen vil peke på at dette unntaket, i tillegg til de grupper departementet nevner i proposisjonen, også kan gjelde personer med internasjonale yrker, for eksempel artister og kunstnere som ønsker norsk statsborgerskap. Komiteen vil understreke at adgangen kun skal kunne benyttes til å gi begunstigende unntak, og ikke til å sette strengere eller ytterligere vilkår. Komiteen støtter forslaget om at kompetansen til å gi slike forskriftsbestemmelser gis til Kongen i statsråd, slik at kompetansen ikke kan delegeres.

7.15 Barns erverv av statsborgerskap som bipersoner til sine foreldre

7.15.1 Sammendrag

Etter gjeldende norsk rett kan barn få norsk statsborgerskap samtidig med foreldrene på to forskjellige måter. Den ene er automatisk erverv, jf. lovens § 5, når foreldrene får norsk statsborgerskap ved melding etter lovens § 3 eller 4. Den andre ervervs måten er som biperson til foreldrene, når disse søker statsborgerskap etter lovens § 6. Blir barnet ikke norsk samtidig med foreldrene, kan det få norsk statsborgerskap ved at det i ettertid fremmes søknad. I slike tilfeller stilles i praksis lempeligere botidskrav enn det ordinære vilkåret i § 6 første ledd nr. 2.

Departementet slutter seg til forslaget fra utvalget om at loven skal ha bestemmelser om barn som bipersoner, at bestemmelsene skal fremgå av én paragraf, og at ervervsvilkårene som biperson skal være lempeligere enn de alminnelige vilkårene for erverv

av statsborgerskap etter søknad. Departementet slutter seg også til forslaget om at vilkårene for slikt erverv skal være de samme, uansett om barnets mor eller far allerede har blitt, eller blir norsk samtidig med barnet. Forslaget forutsetter at barnet ikke automatisk får norsk statsborgerskap ved foreldrenes erverv. Departementet slutter seg videre til utvalgets forslag om at foreldrene må ta konkret standpunkt til om barnet skal omfattes av deres søknad om statsborgerskap, tilsvarende gjeldende rett når foreldrene erverver statsborgerskap etter søknad. Hensynet til familiens statsborgerrettslige enhet har etter departementets oppfatning begrenset betydning her. Departementets syn henger også sammen med løsningskravet, jf. punkt 8.10. Som følge av prinsippet om ett statsborgerskap bør erverv som ikke skjer ved nedstamning eller adopsjon som utgangspunkt medføre et løsningskrav. Ved erverv etter søknad for barnet, isteden for automatisk erverv, sikres det at barnets statsborgerskap avgjøres etter et bevisst valg. I enkelte tilfeller vil barnets annet statsborgerskap bortfalle automatisk ved erverv av norsk statsborgerskap, selv om ervervet skjer automatisk ved foreldrenes erverv.

Departementet støtter forslaget om at bestemmelsen om barn som bipersoner skal avgrenses til ugifte barn under 18 år.

Utvalgets forslag om at erverv som biperson skal skje etter søknad, innebærer at alle lovens alminnelige vilkår må være oppfylt, med mindre det er gjort unntak. Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at et vandelsvilkår skal gjelde også for barn som bipersoner.

Departementet slutter seg videre til forslaget om at barnet må være bosatt i riket.

Departementet foreslår et generelt botidskrav på 2 år for barn som bipersoner. For barn som ikke er statsborger i annet nordisk land, må oppholdet være med tillatelser etter utlendingsloven av minst ett års varighet.

Departementets forslag til bestemmelse om ervervsvilkår for barn som bipersoner er inntatt i utkastet til § 17.

7.15.2 *Komiteens merknader*

Komiteen støtter forslaget om at loven skal ha bestemmelser om barn som bipersoner, at bestemmelsene skal fremgå av én paragraf, og at ervervsvilkårene som biperson skal være lempeligere enn de alminnelige vilkårene for erverv av statsborgerskap etter søknad. Komiteen er enig i at vilkårene for slikt erverv skal være de samme, uansett om barnets mor eller far allerede har blitt, eller blir norsk samtidig med barnet.

Komiteen er enig i at barnet ikke automatisk skal få norsk statsborgerskap ved foreldrenes erverv, men at foreldrene må ta konkret standpunkt til om

barnet skal omfattes av deres søknad om statsborgerskap.

Komiteen er enig i at et vandelsvilkår også skal gjelde for barn som bipersoner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener at det må gjøres unntak fra bestemmelsen om bosettelsestillatelse, og at det bør settes et generelt botidskrav på to år for barn som bipersoner.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at botidskravet for innvilgelse av statsborgerskap bør være fem år for barn som bipersoner. Det vises til at komiteen fastholder at vandelsvilkår også skal gjelde for barn som bipersoner.

7.16 Regler om dispensasjon

7.16.1 *Sammendrag*

Statsborgerloven § 6 annet ledd gir adgang til å innvilge statsborgerskap, selv om vilkårene i § 6 første ledd ikke er oppfylt.

Unntak kan gjøres etter en konkret vurdering, som gir spillerom for skjønn. I praksis har det utviklet seg nærmere vilkår for innvilgelse av statsborgerskap for de gruppene som er nevnt i § 6 annet ledd, dvs. tidligere norske borgere, norskgitte og nordiske borgere. Gjennom praksis er det også utformet ervervsregler for barn, adoptivbarn, statsløse, søkere over 18 år med norskfødt mor, studenter, idrettsutøvere og "Kola-nordmenn". Foruten ovennevnte tilfeller, kan det dispenseres fra lovens ervervsvilkår dersom det antas å foreligge sterke velferdsgrunner, som for eksempel sterkt behov for norsk statsborgerskap av sosiale, humanitære eller personlige grunner, for eksempel av hensyn til utdanning eller arbeid i Norge.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at loven må ha en dispensasjonshjemmel. En slik bestemmelse skal etter departementets syn fungere som en sikkerhetsventil for de svært sjeldne og spesielle tilfeller, der lovens vilkår ikke er oppfylt, og det likevel vil være urimelig at søkeren ikke får norsk statsborgerskap. Departementet foreslår at det må foreligge "særlig sterke grunner" for å gjøre unntak fra loven. Det samme må gjelde dispensasjon fra vilkår i forskrift gitt i medhold av loven.

Departementets forslag til dispensasjonsbestemmelse er inntatt i utkastet til § 19.

7.16.2 *Komiteens merknader*

Komiteen slutter seg til forslaget om at loven får en dispensasjonshjemmel. Komiteen er enig i

at denne kun må gjelde der det er "særlig sterke grunner" for å gjøre unntak fra loven.

8. SÆRREGLER ETTER AVTALE MED ANDRE NORDISKE LAND

8.1 Sammendrag

Gjeldende avtale er datert 14. januar 2002, se vedlegg 4, og trådte i kraft 18. oktober 2003.

Den nordiske avtalen oppstiller krav til de nordiske landenes nasjonale regler for erverv av statsborgerskap for nordisk borger fra annet nordisk land.

De øvrige nordiske land har bestemmelser i sin lovgivning i overensstemmelse med den nordiske avtalen.

Departementet støtter utvalgets forslag om å innføre bestemmelser i ny lov som ivaretar forpliktelsene etter den nordiske avtalen. Utvalgets forslag om å erstatte gjeldende § 10 med fire nye paragrafer kan departementet imidlertid ikke støtte.

Departementet kan heller ikke støtte forslaget om å oppheve adgangen til erverv ved melding for nordiske borgere. Etter den nordiske avtalen skal statsborgere i andre nordiske land kunne erverve statsborgerskap ved erklæring (melding).

Departementet foreslår at kravet om at den nordiske borgeren må ha ervervet sitt statsborgerskap etter søknad (naturalisasjon) tas ut i ny lov. Norge vil dermed gi en større krets av nordiske borgere rett til erverv av norsk statsborgerskap ved melding, enn de øvrige nordiske land. Dette antas ikke å være i strid med den nordiske avtalen.

Som følge av at prinsippet om ett statsborgerskap foreslås lagt til grunn for ny lov, og borgere fra Finland, Island og Sverige ikke lenger taper sitt statsborgerskap ved erverv av nytt, se punkt 2.5.1, bør det nedfelles et løsningskrav i særreglene for statsborgere fra andre nordiske land. Det betyr at borgere fra Finland, Island og Sveige må søke sine hjemland om løsning før de erverver norsk statsborgerskap ved melding. Dersom melderer har statsborgerskap også i andre land, må vedkommende løses også fra disse.

Bestemmelsene om erverv og gjenerverv av norsk statsborgerskap i henhold til den nordiske avtalen er inntatt i utkastet til henholdsvis § 20 og 21.

Departementet foreslår at gjeldende adgang til å erverve statsborgerskap ved melding opprettholdes for nordiske borgere. En naturlig konsekvens av standpunktet om at gjeldende adgang til å erverve statsborgerskap ved melding opprettholdes for nordiske borgere, er etter departementets oppfatning, at gjeldende bestemmelse om automatisk erverv for de nordiske borgeres barn også videreføres.

8.2 Komiteens merknader

Komiteen støtter forslaget om at det fortsatt skal være mulig for nordiske statsborgere å erverve statsborgerskap ved melding.

Komiteen er enig i at det ikke er grunnlag for å forskjellsbehandle nordiske borgere som har fått statsborgerskapet ved fødsel eller ved søknad. Komiteen støtter derfor at dette tas ut i den nye loven.

Som følge av prinsippet om ett statsborgerskap, støtter komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, forslaget om at det nedfelles et løsningskrav i særreglene for statsborgere fra andre nordiske land.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til merknader og forslag under kapittel 7.7.2 og fremmer derfor følgende forslag:

"§ 20 første punktum skal lyde:

Danske, finske, islandske og svenske statsborgere har ved melding rett til å bli norsk statsborger såfremt vedkommende har fylt 18 år, har vært bosatt i riket de siste fem år og i denne tiden ikke er dømt til frihetsstraff eller særreaksjon som følge av straffbart forhold."

Komiteen slutter seg til at bestemmelsene om gjenerverv av norsk statsborgerskap som følge av den nordiske avtalen, videreføres i ny lov.

Komiteen støtter forslaget om å videreføre den gjeldende bestemmelsen om automatisk erverv av statsborgerskap for barn av nordiske borgere som får statsborgerskap ved melding.

Komiteen støtter forslaget om at det også her stilles krav om løsning fra annet statsborgerskap.

9. TAP AV STATSBOGERSKAP

9.1 Tap av norsk statsborgerskap ved erverv av annet lands statsborgerskap

9.1.1 Sammendrag

Norsk statsborgerlovgivning bygger på prinsippet om at dobbelt statsborgerskap så vidt mulig skal unngås. Dette er bakgrunnen for gjeldende statsborgerlov § 7 om tap av statsborgerrett.

Slikt tap inntreffer uavhengig av om vedkommende fortsatt er bosatt i Norge. At personer bosatt i Norge taper statsborgerskap etter bestemmelsen forekommer sjelden, ettersom de fleste land stiller krav om bopel i landet for at statsborgerskap kan erverves etter søknad eller samtykke.

Som følge av at departementet går inn for å videreføre prinsippet om ett statsborgerskap, må regler om tap ved erverv av annet statsborgerskap videreføres. Departementet er enig med utvalgets mindretall i at kontrollhensyn ikke kan begrunne en annen regel. Ny lov bør derfor ha regler om at norsk statsborgerskap tapes automatisk når annet statsborgerskap erverves ved en aktiv handling, dvs. etter søknad eller ved melding. Avgrenset på denne måten betyr forslaget at norsk statsborgerskap ikke tapes dersom nytt statsborgerskap erverves automatisk. Det er imidlertid behov for noen unntak.

Etter departementets oppfatning bør reglene for barns tap av norsk statsborgerskap ved erverv av annet statsborgerskap som utgangspunkt være de samme som ved voksne personers erverv av annet statsborgerskap.

Etter departementets syn bør barn som erverver annet statsborgerskap samtidig med begge foreldre, tape sitt norske statsborgerskap, uansett om ervervet for barnet inntreer automatisk eller etter aktiv handling.

I de tilfellene begge foreldre taper sitt norske statsborgerskap, og barnet automatisk erverver annet statsborgerskap, bør også barnet tape sitt norske statsborgerskap. Tap bør likevel ikke inntre dersom barnet selv er gift eller registrert partner. De forslag til tapsregler som her er foreslått er i overensstemmelse med gjeldende rett, jf. statsborgerloven § 7 nr. 3.

Taper én av foreldrene med foreldreansvar sitt norske statsborgerskap ved erverv av annet statsborgerskap, bør ikke barnet tape sitt norske statsborgerskap ved sitt automatiske erverv, dersom den andre av foreldrene er norsk statsborger. Dette er i hovedsak i overensstemmelse med gjeldende rett, jf. statsborgerloven § 7 nr. 3.

Departementet legger til grunn at de reglene som her foreslås er i overensstemmelse med Europarådskonvensjonen av 1997, artikkel 7 nr. 1, jf. nr. 2.

Departementets forslag til bestemmelse om tap av norsk statsborgerskap ved erverv av annet statsborgerskap er inntatt i utkastet til § 23.

9.1.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at en videreføring av prinsippet om ett statsborgerskap gjør det nødvendig å fortsatt ha regler om tap ved erverv av annet statsborgerskap. Flertallet støtter forslaget om at norsk statsborgerskap tapes automatisk når annet lands statsborgerskap erverves ved en aktiv handling, men at det som hovedregel ikke tapes dersom statsborgerskapet erverves automatisk.

Flertallet er enig i at prinsippet om ett statsborgerskap tilsier at barn som erverver annet statsborgerskap sammen med begge foreldrene, skal tape sitt norske statsborgerskap, også dersom det inntreer automatisk, men at det gjøres unntak dersom barnet er gift eller registrert partner. Flertallet støtter forslaget om at barnet ikke skal tape statsborgerskap ved automatisk erverv som følge av at den ene av foreldrenes erverv av annet statsborgerskap, dersom den andre av foreldrene er norsk statsborger. Flertallet mener at tap skal inntre dersom barnet erverver annet statsborgerskap etter søknad sammen med en av foreldrene, selv om den andre forblir norsk.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til merknader under kapittel 3.1.2 og vil derfor stemme imot lovforslagets § 23.

9.2 Tap av statsborgerskap ved fravær fra riket - søknad om å beholde norsk statsborgerskap

9.2.1 Sammendrag

Statsborgerloven § 8 innebærer at den som er født norsk ikke automatisk får beholde det norske statsborgerskapet for bestandig, dersom vedkommende selv ikke har tilknytning til Norge. Er vedkommende født i Norge, er imidlertid dette tilstrekkelig til ikke å miste statsborgerskapet, selv om fødselen her er tilfeldig. Den som er født i utlandet, vil likevel ikke miste statsborgerskapet dersom vedkommende har bodd i Norge eller har hatt en kvalifisert form for opphold i Norge før fylte 22 år. Det kreves 2 års botid dersom vedkommende var under tolv år da han eller hun bodde her. Dersom vedkommende var over 12 år da han eller hun bodde her, kreves det i stedet at vedkommende har gått på skole eller hatt arbeid her i minst et halvt år. Dersom vedkommende har bodd i et nordisk avtaleland, gjelder særregelen i § 10 bokstav A.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om å videreføre en regel om automatisk tap av norsk statsborgerskap som følge av manglende bopel, og at tap kan avverges ved søknad om å beholde det. Det sentrale ved forslaget er å begrense virkningen av nedstammingsprinsippet, slik dette er utformet i utkastet til § 4. Ved å sette krav om en viss botid, hindrer man at statsborgerskap går i arv i generasjoner blant personer som ikke har tilknytning til Norge. Etter departementets syn bør det fremgå av bestemmelsen at tapet gjelder statsborgerskap ervervet ved fødsel. Departementet støtter forslaget om å videreføre bestemmelsen om botid i annet nordisk land for å avverge tap av norsk statsborgerskap. Departementet slutter seg også til utvalgets forslag om å la tapet inntre ved fylte 22 år. Selv om det i mange tilfeller er unødvendig med så høy aldersgrense for å sikre at

vedkommende har ervervet annet statsborgerskap, innebærer denne en videreføring av gjeldende rett.

Departementet støtter forslaget om at det er vedkommendes selvstendige tilknytning til Norge som skal være avgjørende for om tap skal inntre etter bestemmelsen, og at fødsel på territoriet ikke skal være avgjørende. Når det gjelder hvilken konkret tilknytning til Norge som bør kreves, slutter departementet seg til forslaget om botidskrav på 2 år, i kombinasjon med en adgang til å dispensere fra 22 års fristen når det gjelder søknad om å beholde det norske statsborgerskapet. Formålet med den tapsbestemmelsen som her diskuteres er ikke å gjøre det svært vanskelig for nordmenn bosatt i utlandet å opprettholde sitt norske statsborgerskap, men å hindre dem som ikke har noen tilknytning til Norge i å beholde det.

Departementet slutter seg til forslaget om at det ikke skal stilles krav om at botiden er opparbeidet før eller etter en viss alder.

Departementet slutter seg til forslaget om at tapsregelen også skal omfatte personer bosatt i Norge ved fylte 22 år, såfremt de på dette tidspunktet ikke fyller kravet om 2 års botid.

Når det gjelder dem som ikke fyller botidskravet, slutter departementet seg til at det skal være mulig å avverge automatisk tap av norsk statsborgerskap ved søknad om å beholde det. Departementet er enig i utvalgets forslag om at det fortsatt skal bero på en skjønnsmessig vurdering av søkerens tilknytning til Norge om søknad skal innvilges. Relevante hensyn ved avgjørelsen bør nedfelles i forskrift. Etter departementets syn bør det kreves relativt lite.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at barn skal tape statsborgerskapet det har fått etter foreldrene, dersom foreldrene taper statsborgerskapet grunnet fravær fra riket. Barnet skal likevel ikke tape sitt norske statsborgerskap dersom én av foreldrene fortsatt er norsk, eller barnet selv fyller vilkårene for å kunne beholde det. Dette er for øvrig i tråd med Europarådskonvensjonen av 1997 artikkel 7 nr. 2.

Departementets forslag til tapsbestemmelser ved fravær fra riket er inntatt i utkastet til § 24.

9.2.2 *Komiteens merknader*

Komiteen er enig i at man må sørge for at norsk statsborgerskap ikke går i arv i generasjoner blant personer uten tilknytning til Norge. Komiteen støtter derfor forslaget om å videreføre en regel om automatisk tap av norsk statsborgerskap som følge av manglende bopel for personer som har ervervet statsborgerskap ved fødsel.

Komiteen støtter forslaget om at tapet skal inntre ved fylte 22 år dersom et botidskrav på 2 år ikke er oppfylt. Komiteen er enig i å videreføre

bestemmelsen om botid i annet nordisk land for å avverge tap av norsk statsborgerskap.

Komiteen stiller seg bak forslaget om at det skal være mulig å avverge automatisk tap av norsk statsborgerskap ved søknad om å beholde det. Komiteen mener også at det bør være en skjønnsmessig adgang til å innvilge søknad om å beholde statsborgerskap selv om fristen på 22 år er overskredet, dersom søker ikke er vesentlig å bebreide for at søknaden ble fremsatt for sent.

Komiteen er enig i at barn av foreldre som taper statsborgerskap som følge av fravær fra riket, også skal tape sitt statsborgerskap, med mindre én av foreldrene fortsatt er norsk eller barnet selv oppfyller vilkårene for å beholde det.

Komiteen understreker at prinsippet om å unngå statsløshet innebærer at det kun er personer med dobbelt statsborgerskap som kan tape det norske statsborgerskap ved fravær fra riket.

9.3 **Tap av statsborgerskap etter søknad om løsning**

9.3.1 *Sammendrag*

I medhold av statsborgerloven § 9 har en søker krav på løsning dersom vedkommende er bosatt i utlandet og har eller vil få dobbelt statsborgerskap. Det kreves imidlertid ikke at vedkommende må være bosatt i det landet han eller hun er statsborger av. For personer som er bosatt i Norge vil det bero på et skjønn om løsning skal gis. I dag praktiseres det en tilnærmet unntaksfri regel om at samtykke til løsning i slike tilfeller ikke gis.

Slik § 9 er utformet i dag, fører den ikke til statsløshet. Dersom den som søker løsning ikke har dobbelt statsborgerskap, er det et vilkår for løsning fra norsk statsborgerskap at søkeren erverver nytt statsborgerskap innen en fastsatt frist. Om det ikke skjer, vil løsningserklæringen fra norske myndigheter falle bort.

Det er et beskjedent antall personer som løses fra sitt norske statsborgerskap etter bestemmelsen.

Utvalget foreslår at man viderefører løsningsregelen i gjeldende lov § 9.

Departementet støtter forslaget om å innta en bestemmelse i loven om adgang til å søke løsning fra norsk statsborgerskap. At man må ha en slik regel for søkere som er bosatt i utlandet og har annet statsborgerskap, følger også av internasjonale forpliktelser.

Som følge av forslaget om automatisk tap ved erverv av annet statsborgerskap vil søknad om løsning fra norsk statsborgerskap som regel ikke være knyttet til erverv av annet statsborgerskap. Det kan imidlertid tenkes at det for enkelte land ikke er tilstrekkelig med automatisk tap, og at løsning må dokumenteres før statsborgerskap innvilges. Departementet slutter seg derfor til forslaget om at det også inntas en regel

om løsning i slike tilfeller. Dette er også i overensstemmelse med gjeldende rett. Departementet støtter utvalgets forslag om at løsning som hovedregel ikke gis personer bosatt i Norge.

Departementet støtter forslaget om at løsning ikke gis personer som blir statsløse som følge av løsningen, med mindre løsningen er knyttet til erverv av annet statsborgerskap.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at barn ikke skal tape norsk statsborgerskap automatisk som følge av at foreldrene søker seg løst. Krav om særskilt søknad om løsning for barn vil tvinge foreldre til bevisst å ta standpunkt til om de ønsker at barnet skal bli løst samtidig med dem. Dette harmonerer også med forslaget om at barnet ikke automatisk får norsk statsborgerskap som biperson til foreldrenes søknad om norsk statsborgerskap, men at det må søkes særskilt.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at det ikke skal gjelde en aldersgrense for den som søker løsning. Når det gjelder tilfeller der barn sendes ut av landet for å inngå tvangsekteskap, mener departementet at dette ikke kan hindres gjennom statsborgerlovgivningen. For å bli løst må barna ha dobbelt statsborgerskap. I motsatt fall er det ikke aktuelt å innvilge søknad om løsning, med mindre det søkes løsning i forbindelse med erverv av statsborgerskap i annet land. For barn over 12 år vil det være vilkår om deres samtykke til søknad om løsning. Hvis samtykke til søknad om løsning er fremskaffet ved tvang, vil samtykket være ugyldig og dermed også vedtaket om løsning.

Departementets forslag til bestemmelse om løsning fra norsk statsborgerskap etter søknad er inntatt i utkastet til § 25.

9.3.2 *Komiteens merknader*

Komiteen viser til at det for enkelte land ved erverv av nytt statsborgerskap ikke vil være tilstrekkelig med automatisk tap av annet statsborgerskap. Komiteen slutter seg derfor til at det skal være adgang til å søke løsning fra norsk statsborgerskap.

Komiteen er enig i at det som hovedregel ikke gis adgang til løsning for personer som er bosatt i Norge. Komiteen støtter også forslaget om at løsning ikke gis personer som blir statsløse, med mindre løsningen er knyttet til ervervet av annet statsborgerskap.

Komiteen er enig i at barn av foreldre som søker om løsning ikke automatisk skal tape norsk statsborgerskap, men at det stilles krav om særskilt søknad for barn.

Komiteen viser til at det for barn over 12 år vil være et vilkår om samtykke til søknad om løsning. Komiteen er kjent med at dersom samtykket er fremskaffet ved tvang vil både samtykket og vedtaket

om løsning være ugyldig, og barnet vil dermed ikke være løst fra norsk statsborgerskap. På denne bakgrunn er komiteen enig i at det ikke skal gjelde en aldersgrense for den som søker løsning.

9.4 *Tilbakekall av vedtak om statsborgerskap*

9.4.1 *Sammendrag*

I dag er det ca. 30-40 land som ikke løser sine borgere fra statsborgerskapet før annet statsborgerskap er ervervet. Etter gjeldende praksis får det ikke konsekvenser dersom den nye norske statsborgeren unnlater å følge opp vilkåret om etterfølgende løsning. Den manglende etterlevelsen av prinsippet om ett statsborgerskap har utløst kritikk.

Formålet med forslaget om en tilbakekallsregel er å gjennomføre prinsippet om ett statsborgerskap så konsekvent som mulig. Gjeldende ordning er etter departementets oppfatning ikke tilfredsstillende. Forslaget tar sikte på å løse dagens problem med at noen nye borgere beholder annet statsborgerskap i strid med forutsetningen for ervervet av det norske statsborgerskapet. Ut fra antall bindende tilsagn om norsk statsborgerskap direktoratet utstedte i 2002, anslår det at halvparten av dem som innvilges norsk statsborgerskap med krav om etterfølgende løsning ikke gjennomfører dette. Etter departementets oppfatning er dette en så stor andel at det er grunn å innføre en særskilt tilbakekallsregel for disse tilfellene.

For å unngå å måtte vurdere om statsborgervedtaket kan anses ugyldig, og for å synliggjøre at innvilget statsborgerskap kan bli kalt tilbake, opprettholder departementet forslaget i høringsbrevet om at statsborgerskapet kan tilbakekalles ved manglende løsning. Hjemmelen for tilbakekall bør klart fremgå av loven.

Når løsning er praktisk eller rettslig umulig kan ikke manglende løsning lede til tilbakekall. Det samme gjelder når løsningskravet anses urimelig av andre grunner. Forslaget om at kriterier for når løsning er praktisk eller rettslig umulig utdypes i forskrift opprettholdes.

En forutsetning for tilbakekall vil selvfølgelig være at løsning fortsatt kan gis i henhold til det andre landets lovgivning. Dersom det, etter at norsk statsborgerskap ble innvilget, er oppstått forhold som tilsier at løsningskravet ikke bør opprettholdes, bør det dispenseres fra løsningskravet. De samme grunner som ved innvilgelse av statsborgerskap kan være aktuelle, dvs. at løsning anses rettslig eller praktisk umulig, eller er urimelig av andre grunner. Dette bør fremgå av loven.

Utgangspunktet er at statsborgerskap tilbakekalles dersom løsning ikke dokumenteres innen fristen på ett år. Dersom løsningsprosess er satt i gang etter at tilbakekallssak er reist, bør det imidlertid vurderes om tilbakekall likevel kan unnlates. Er søkeren blitt

løst fra annet statsborgerskap etter utløpet av ettårsfristen, er det som regel ikke grunn til å treffe vedtak om tilbakekall. Departementet foreslår at det nedfelles i loven at tilbakekall i slike tilfeller kan unnlates, med mindre særlige grunner taler imot.

Departementets forslag til bestemmelse om tilbakekall av norsk statsborgerskap som følge av manglende løsning fremgår av utkastet til § 26 første ledd.

Spørsmål om tilbakekall av innvilget statsborgerskap ved ugyldighet oppstår når statsborgerskapet er innvilget på uriktig grunnlag.

Gjeldende statsborgerlov inneholder ikke regler om tilbakekall av statsborgerskap. Statsborgerskap kan imidlertid tilbakekalles etter ulovfestede regler om omgjøring på grunnlag av uriktige eller bristende forutsetninger, eller etter reglene i forvaltningsloven § 35 om ugyldige vedtak.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at det i ny statsborgerlov inntas en bestemmelse om adgang til å trekke tilbake eller omgjøre innvilget statsborgerskap når dette er ugyldig.

Utvalgets forslag innebærer at statsborgerskap gitt på grunnlag av uriktige eller ufullstendige opplysninger bare skal kunne tilbakekalles hvis feilen skyldes søkeren. Departementet slutter seg til dette forslaget som dermed hindrer tilbakekall av vedtak basert på uriktige eller ufullstendige opplysninger som skyldes andre enn søkeren.

Når det gjelder kravet til skyld, slutter departementet seg til utvalgets forslag om at det må kreves forsett.

Departementet slutter seg videre til forslaget om at de uriktige opplysningene eller fortiede forholdene må ha hatt vesentlig betydning for vedtaket. Vesentlighetskravet må gjelde både de uriktige opplysningene og de fortiede forholdene.

Når det gjelder utvalgets forslag om at eventuell statsløshet ikke skal hindre tilbakekall av statsborgerskap, når ugyldigheten skyldes søkeren, slutter departementet seg også til dette.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at den tilbakekallshjemmelen som behandles her ikke skal gjelde omstendigheter som er inntrådt etter at statsborgerskapet er innvilget.

Departementets forslag til bestemmelse om tilbakekall av norsk statsborgerskap ved ugyldighet fremgår av utkastet til § 26 annet ledd.

9.4.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener at prinsippet om ett statsborgerskap må gjennomføres så konsekvent som mulig. Det er etter flertallets mening uheldig med en for-

skjellsbehandling mellom nye norske statsborgere i forhold til om opprinnelseslandet gir innløsning før eller etter at norsk statsborgerskap er innvilget. Flertallet støtter derfor forslaget om at statsborgerskap kan tilbakekalles ved manglende løsning.

Flertallet er enig i at kravet ikke skal gjelde når løsning er praktisk eller rettslig umulig, eller av andre grunner anses som urimelig. Flertallet stiller seg bak at fristen for å dokumentere løsning settes til ett år. Flertallet er enig i at det dersom løsningsprosessen er satt i gang kan vurderes om tilbakekall likevel kan unnlates.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til merknader under kapittel 3.1.2 og vil derfor stemme imot lovforslagets § 26 første ledd.

Komiteen støtter forslaget om at det i ny statsborgerlov inntas en bestemmelse om tilbakekall av statsborgerskap gitt på grunnlag av uriktige eller ufullstendige opplysninger. Komiteen er enig i at dette kun bør gjelde der feilen skyldes søkeren og at det skal kreves forsett. Komiteen viser til at hensynet til eventuelle barn skal inngå i vurderingen av om et statsborgerskap skal tilbakekalles.

Komiteen støtter forslaget om at det ikke innføres tapsregler som følge av manglende tilknytning til Norge for personer som har ervervet norsk statsborgerskap etter søknad.

Komiteen er enig i at det er tilstrekkelig at straffbare forhold møtes med ordinære straffereaksjoner. Komiteen viser til at Europarådskonvensjonen av 1997 fastslår at det ikke skal ha betydning om statsborgerskapet er ervervet ved fødsel eller senere, og at en regel om tap av statsborgerskap som følge av straffbare forhold derfor vil måtte gjelde uavhengig av hvordan statsborgerskapet er ervervet. Komiteen ønsker ikke en innføring av A- og B-statsborgerskap.

10. ADMINISTRASJON OG SAKSBEHANDLING

10.1 Saksfordeling og saksbehandling

10.1.1 Sammendrag

Departementet foreslår at politiet og utenriksstasjoner forblir forberedende instans i statsborgersaker, og at Utlendingsdirektoratet fortsatt skal avgjøre sakene i første instans.

Departementet foreslår at ordningen med erverv etter melding bare skal gjelde for nordiske borgere. Etter forslaget skal politiet motta melding om norsk statsborgerskap fra nordiske borgere. Departementet foreslår at Utlendingsdirektoratet skal avgjøre meldingssakene. Utlendingsdirektoratet blir dermed før-

steinstans i alle statsborgersaker og Fylkesmannen vil ikke lenger være vedtaksinstans i saker etter statsborgerloven. Fylkesmannen vil imidlertid få ansvaret for å gjennomføre seremonier for nye statsborgere.

Departementet går inn for at det skal nedfelles i statsborgerloven hvilke organer som har myndighet etter loven, samt hvilken myndighet de har. Fordi seremoni ikke foreslås lovfestet, men lagt til fylkesmannen i kraft av departementets administrative overordningsforhold, vil fylkesmennene ikke regnes som myndighet etter loven.

Videre foreslår departementet at Utlendingsnemnda blir ny klageinstans i saker etter statsborgerloven. Det relativt lave antall klagesaker tilsier at det er unødvendig å opprette et nytt klageorgan. Det er intet eksisterende organ utenfor departementet som synes nærmere enn Utlendingsnemnda til å behandle klager etter statsborgerloven.

Utlendingsnemnda skal behandle klagen etter statsborgerloven på samme måte som nemnda i dag behandler saker etter utlendingsloven. Dette innebærer at klager som byr på vesentlige tvilsspørsmål skal behandles i nemndmøte. For øvrig kan sakene behandles av nemndleder alene eller delegeres til sekretariatet.

Departementets instruksjonsmyndighet i saker etter statsborgerloven skal tilsvare departementets instruksjonsmyndighet etter utlendingsloven. Det innebærer at departementet kan instruere om lovtolkning og skjønnsutøvelse når det gjelder hensynet til rikets sikkerhet eller utenrikspolitiske hensyn, om avgjørelsen av enkeltsak som innbefatter slike hensyn, og om prioritering av saker, jf. utlendingsloven § 38 første og annet ledd.

Styringsforholdene på utlendingsfeltet er under revisjon. Det vises til St.meld. nr. 21 (2003-2004) Styringsforhold på utlendingsfeltet og Ot.prp. nr. 31 (2004-2005) Om lov om endringer i utlendingsloven m.m. (styringsforholdet på utlendingsfeltet). Det er også fremmet forslag om ny § 38c om omgjøring av nemndvedtak, se Ot.prp. nr. 4 (2004-2005) Om lov om endringer i utlendingsloven (menneskesmugling m.m.). Dersom forslagene til endringer i utlendingsloven vedtas, vil departementet vurdere å foreslå endringer også i forslaget til ny statsborgerlov - enten før dette er behandlet i Stortinget eller før ny lov har trådt i kraft. Et slikt forslag bør inneholde en samlet vurdering av om hele eller deler av nytt styringsforhold på utlendingsfeltet bør gjelde også på statsborgerfeltet. I utkastet til § 27 tredje ledd er det henvist til utlendingsloven § 38a og 38b. I Ot.prp. nr. 31 (2004-2005) er det foreslått endringer i disse bestemmelsene. For å unngå at endring i utlendingsloven får automatisk virkning for styringsforholdene i ny statsborgerlov før det har vært behandlet et eget lovforslag om dette, bør de nye elementene i utlendingslo-

ven § 38a og 38b inntil videre ikke inngå i henvisningen til disse paragrafene i utkastet til § 27 tredje ledd. Departementet foreslår derfor en alternativ formulering av § 27 tredje ledd, som kan anvendes fra det tidspunktet Stortinget eventuelt har vedtatt forslaget om endringer i utlendingsloven. Forslag om alternativ ordlyd er inntatt i merknadene til § 27 under punkt 16 i proposisjonen.

Departementets forslag om saksgang er inntatt i utkastet til § 27.

Departementets forslag om instruksjonsmyndighet er inntatt i utkastet til § 28.

10.1.2 Komiteens merknader

Komiteen er enig i at politiet og utenriksstasjoner forblir forberedende instans i statsborgersaker, og at Utlendingsdirektoratet fortsatt skal avgjøre sakene i første instans. Komiteen støtter også forslaget om at Utlendingsnemnda blir ny klageinstans i saker etter statsborgerloven.

Komiteen stiller seg bak at departementets instruksjonsmyndighet skal tilsvare departementets instruksjonsmyndighet etter utlendingsloven, og imøteser endringsforslaget til statsborgerloven etter at utlendingsloven er endret.

10.2 Avgjørelsesgrunnlaget i statsborgersaker

10.2.1 Sammen drag

Som følge av at Utlendingsnemnda gjøres til klageinstans også etter statsborgerloven, blir klagen etter utlendingsloven og statsborgerloven behandlet av samme organ. Dette var også ordningen før 1. januar 2001. Departementet slutter seg til utvalgets forutsetning i forbindelse med konsesjon til FREMKON og DUF om at utlendingsloven og statsborgerloven bør sees i sammenheng og utgjøre ett samlet bruksområde for opplysningene. Det bør da ikke være problematisk å bruke opplysningene fra utlendingsloven i statsborgersaken. Noe annet ville også være upraktisk. Det anses på denne bakgrunnen ikke nødvendig med en egen bestemmelse som uttrykkelig tillater bruk av opplysninger fra utlendingsaker ved behandling av statsborgersaker.

Departementet foreslår at det skal fremgå uttrykkelig av loven at den som søker statsborgerskap har plikt til å gi relevante opplysninger.

Departementet foreslår at det inntas en bestemmelse tilsvarende utlendingsloven § 44 om plikt til å gi opplysninger i ny statsborgerlov. Den enkelte søker kan da pålegges å gi opplysninger som kan ha betydning for vedtaket. Etter departementets oppfatning er det også behov for bestemmelse om at den enkelte kan pålegges å fremskaffe nødvendig dokumentasjon.

Utlendingsloven § 44 annet ledd gir hjemmel for å pålegge den enkelte å møte personlig. Etter depar-

tementets oppfatning er det behov for en slik bestemmelse også i statsborgerloven. En slik bestemmelse innebærer at det kan kreves personlig fremmøte ved innlevering av søknaden og ved utlevering av statsborgerbrevet. Formålet med pålegg om personlig fremmøte vil først og fremst være å konstatere at søkeren fortsatt oppholder seg i landet, hvilket er en forutsetning for innvilget statsborgerskap. Plikten til å møte personlig skal imidlertid ikke kunne anvendes til å pålegge noen å delta i seremoni etter innvilgelsen av statsborgerskap. Deltakelse forutsettes å være frivillig.

Departementets forslag til bestemmelse om opplysningsplikt, dokumentasjonsplikt og plikt til personlig fremmøte for den som søker om norsk statsborgerskap er inntatt i utkastet til § 29.

10.2.2 Komiteens merknader

Komiteen støtter forslaget om at det skal fremgå av loven at den som søker har plikt til å gi relevante opplysninger, kan pålegges å fremskaffe nødvendig dokumentasjon og kan pålegges å møte personlig.

10.3 Spørsmål om adgang til å stille en søknad om statsborgerskap i bero

10.3.1 Sammendrag

Under behandlingen av en søknad om statsborgerskap kan det oppstå spørsmål som må avklares før søknaden avgjøres. Spørsmålet er om søknaden i slike tilfeller skal stilles i bero inntil problemstillingen er avklart, eller om den skal avslås.

Utlendingsloven kommer til anvendelse inntil en søker er blitt norsk statsborger. Har søkeren begått straffbare handlinger kan dette få betydning for søknaden om statsborgerskap. Det kan også bli spørsmål om å tilbakekalle søkerens tillatelser etter utlendingsloven. Forholdet kan dessuten være relevant i forhold til utlendingslovens bestemmelser om utvisning.

Departementet støtter utvalgets forslag om å inn ta en bestemmelse i loven om adgang til å stille behandlingen av søknad om statsborgerskap i bero. En lovfesting vil synliggjøre adgangen til å stille en søknad i bero, selv om det samme følger av forvaltningsloven § 11a. Av opplysningshensyn bør det synliggjøres at denne adgangen består når det er oppstått uavklarte spørsmål etter utlendingsloven. Utlendingsloven legger på mange måter premissene for bestemmelsene i statsborgerloven og for de avgjørelsene som skal tas i medhold av denne. En lovfesting av at det er adgang til å stille en statsborgersøknad i bero grunnet uavklart utlendings sak, vil synliggjøre denne sammenhengen.

Departementet støtter forslaget om å videreføre dagens praksis med å stille søknader om statsborger-

skap i bero når søkeren er under etterforskning for straffbare handlinger.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at adgangen til å stille en søknad i bero begrenses. Vedtak etter utlendingsloven eller reaksjon for straffbart forhold som ikke kan få betydning for søknaden om statsborgerskap bør ikke medføre berostillelse.

Departementets forslag om adgangen til å stille behandlingen av en søknad i bero er inntatt i utkastet til § 30.

10.3.2 Komiteens merknader

Komiteen støtter forslaget om å inn ta en bestemmelse i loven om adgang til å stille behandlingen av søknad om statsborgerskap i bero.

10.4 Søknader som gjelder barns erverv eller tap av statsborgerskap

10.4.1 Sammendrag

Spørsmålet om barns rettslige handleevne i statsborgersaker er relevant når barn søker statsborgerskap som hovedperson etter utkastet til § 7, 11, 13, 14, 15, 16 og § 18, ved erverv som biperson til foreldre etter utkastet til § 17 og i forbindelse med søknad om løsning fra norsk statsborgerskap etter utkastet til § 25.

Departementet støtter utvalgets forslag om en egen bestemmelse i loven om barns rettslige handleevne. Departementet slutter seg videre til utvalgets forslag om at barnet ikke skal ha selvstendig handleevne før oppnådd myndighetsalder. Det er dermed foreldrene eller annen verge som må opptre på barnets vegne frem til barnet er myndig. Departementet slutter seg også til utvalgets forslag om medbestemmelsesrett for barn i statsborgersaker. Etter departementets syn er det rimelig at medbestemmelsesrett for barn inntreffer ved fylte 12 år. Det understrekes at selv om aldersgrensen settes til 12 år, gjelder kravet i FNs barnekonvensjon artikkel 12 om at også barn under 12 år har rett til å si sin mening i alt som vedrører det og at barns meninger skal tillegges behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet.

Departementet slutter seg også til utvalgets forslag om at kravet til samtykke fra barn som har fylt 12 år ikke gjelder dersom barnet er varig forhindret fra å gi samtykke på grunn av sykdom eller utviklingshemning.

Etter departementets syn bør vergen kunne sende inn melding om norsk statsborgerskap på vegne av en umyndiggjort. Departementet foreslår derfor at bestemmelsen i statsborgerloven § 16 annet ledd som er til hinder for dette, ikke videreføres i ny lov. Det er derfor ikke nødvendig med en bestemmelse i ny statsborgerlov om at vergen opptre på den umyndiggjortes vegne.

Departementet har merket seg at det kan oppstå problemer ved praktisering av et krav om samtykke fra foreldre ved felles foreldreansvar. Problemstillingen tilsier likevel ikke at krav om samtykke fra begge foreldre utelates fra loven. Departementet foreslår likevel å innta en unntaksbestemmelse etter finsk modell i loven, om at samtykke ikke kreves når mors eller fars oppholdssted er ukjent. Det må kreves høy grad av sannsynliggjøring for at den andre av foreldrene ikke er å få tak i. Det vil derfor være helt unntaksvis at denne unntaksregelen kommer til anvendelse.

Departementets forslag til bestemmelse er inntatt i utkastet til § 31.

10.4.2 *Komiteens merknader*

Komiteen er enig i at barnet ikke skal ha selvstendig handleevne før oppnådd myndighetsalder, og at foreldre eller verge må opptre på barnets vegne. Komiteen stiller seg også bak forslaget om medbestemmelsesrett for barn over 12 år, og at yngre barns meninger også skal kunne tillegges vekt. Komiteen støtter forslaget om at kravet til samtykke fra barn over 12 år ikke gjelder dersom barnet er varig forhindret fra å gi samtykke på grunn av sykdom eller utviklingshemming.

Komiteen mener at det må stilles krav om at foreldre skal søke i fellesskap, men støtter forslaget om en unntaksbestemmelse, jf. § 31.

11. ENKELTE SÆRSPØRSMÅL

11.1 Gebyr

11.1.1 *Sammendrag*

Gjeldende lov § 17 annet punktum gir hjemmel for å kreve gebyr for behandling av søknader om statsborgerskap.

Departementet foreslår at hjemmelen for gebyr for behandling av søknader om statsborgerskap videreføres i ny lov. I tillegg til å redusere antall ufunderede saker, vil gebyr øke statens inntekter. I overensstemmelse med gjeldende rett foreslås at det bare skal kunne kreves gebyr for søknader om å erverve norsk statsborgerskap. Det vil si at søknader om å bli løst fra norsk statsborgerskap faller utenfor. Departementet legger til grunn at gebyrhjemmelen heller ikke skal omfatte søknader om å beholde norsk statsborgerskap.

Departementet foreslår at hjemmelen for å kreve gebyr også omfatter meldinger. Den nærmere reguleringen av gebyr bør gjøres i forskrift til loven. Gebyrets størrelse og regler om unntak bør fremgå av forskriften. Departementet forutsetter at unntaket, som nylig er innført for barn under 18 år, skal videreføres i forskrift til loven. Departementet legger også opp til

at det fortsatt ikke skal gjøres unntak for særskilte grupper av søkere.

Departementets forslag til bestemmelse om gebyr fremgår av utkastet til § 32.

11.1.2 *Komiteens merknader*

Komiteen støtter forslaget om at hjemmelen for gebyr for behandling av søknader om erverv av norsk statsborgerskap videreføres, og at dette også gjelder for melding.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, er enig i at unntaket for barn under 18 år skal videreføres.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet mener at det bør gjelde en grense på 18 år for erverv av statsborgerskap gjennom søknad, og kan derfor ikke støtte noe unntak for søkere under 18 år.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at gebyrene ved å søke statsborgerskap er for høye og mener at behandling av statsborgerskapsøknader skal prises etter selvkost. Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sette ned gebyret på søknad om statsborgerskap med utgangspunkt i selvkost."

11.2 Straff

11.2.1 *Sammendrag*

Statsborgerloven har ingen straffebestemmelser. Straffbare forhold i forbindelse med søknad om statsborgerskap kan straffes etter bestemmelser i straffeloven. Straffbare forhold kan oppstå dersom søkeren gir uriktige opplysninger eller forfalsker eller gjør bruk av forfalskede dokumenter for å oppnå at søknaden innvilges.

Utvalget forutsetter at uriktige forklaringer som gis i forbindelse med en statsborgersøknad, faller inn under straffeloven § 166. Utvalget foreslår likevel å innta en straffebestemmelse om falsk forklaring i statsborgerloven.

Departementet slutter seg til forslaget om å innta en spesiell straffebestemmelse som rammer falsk forklaring i statsborgerloven, slik det også er gjort i utlendingsloven. Etter departementets syn er det viktig å ha en slik straffebestemmelse både i statsborgerlo-

ven og i utlendingsloven. Adgangen til å legge straff med hjemmel i utlendingsloven blir ofte ikke benyttet fordi loven hjemler andre sanksjoner, som blant annet bortvisning eller utvisning fra riket, jf. utlendingsloven § 27 til 30, 57 og 58. I tilfeller der reaksjoner etter utlendingsloven ikke er aktuelt fordi utlendingen for eksempel har en svært sterk tilknytning til riket, eller vedtaket om statsborgerskap ikke tilbakekalles, kan det være ønskelig at statsborgerloven har et eget straffebud som rammer falsk forklaring. Dette gjelder særlig dersom straffebudet avviker fra bestemmelsen i straffeloven § 166, slik også utvalget har foreslått. En straffebestemmelse i loven vil også kunne ha en viss preventiv effekt.

Departementet er videre enig i at bestemmelsen også bør ramme grov uaktksomhet.

Når det gjelder strafferammen støtter departementet forslaget om at den bør være tilsvarende strafferammen etter utlendingsloven, dvs. bøter og/eller fengsel inntil seks måneder. I alvorligere tilfeller kan det være aktuelt isteden å anvende straffeloven § 166 som har strafferamme på inntil to år. Departementet slutter seg videre til forslaget om at påtale blir betinget av at allmenne hensyn krever det, og at overtredelse skal anses som forseelse.

Departementets forslag til bestemmelse om straff fremgår av utkastet til § 33.

11.2.2 Merknader fra komiteen

Komiteen støtter forslaget om at det inntas en straffebestemmelse som rammer falsk forklaring. Komiteen er enig i at denne også bør ramme grov uaktksomhet. Komiteen stiller seg bak forslaget om en strafferamme tilsvarende strafferammen i utlendingsloven.

11.3 Lovens anvendelse i krigs- og krisesituasjoner

11.3.1 Sammendrag

Statsborgerloven § 3 annet ledd bestemmer at reglene i § 3 første ledd om rett til statsborgerskap ved melding ikke skal gjelde borger i fiendestat, når Norge er i krig.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at man ikke inntar spesielle krigstidsbestemmelser i ny lov. Det er etter departementets vurdering ikke behov for slike bestemmelser i statsborgerloven.

11.3.2 Komiteens merknader

Komiteen er enig i at det ikke er behov for spesielle regler for krigssituasjoner.

12. IKRAFTTREDELSE, OVERGANGSBESTEMMELSER OG VIDEREFØRING AV BESTEMMELSER I 1950-LOVEN

12.1 Sammendrag

Departementet legger til grunn at det er nødvendig å utarbeide forskrifter til ny lov før den kan tre i kraft. Fordi det pr. i dag ikke kan fastslås når arbeidet med disse forskriftene vil være avsluttet, er det vanskelig å innta ikrafttredelsestidspunktet i loven. Departementet slutter seg derfor til utvalgets forslag om at loven skal tre i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Departementet slutter seg videre til utvalgets forslag om at lov 8. desember 1950 nr. 3 om norsk riksborgarrett oppheves ved ny lovs ikrafttredelse, og at ny lov får virkning for forhold inntrådt etter lovens ikrafttredelse.

Departementet foreslår at innleverte, ubehandlede søknader ved ny lovs ikrafttredelse, skal behandles etter det regelverket som er gunstigst for søkeren.

Departementet foreslår at det bare skal være Utlendingsdirektoratet og Utlendingsnemnda som skal avgjøre søknader og meldinger som er innlevert når ny lov trer i kraft. Ubehandlede meldinger hos fylkesmennene oversendes Utlendingsdirektoratet for avgjørelse i første instans. Ubehandlede klager i departementet oversendes Utlendingsnemnda for avgjørelse.

Etter departementets oppfatning bør forslaget om departementets instruksjonsadgang i ny lov også legges til grunn for behandlingen av saker etter 1950-loven som behandles etter at ny lov har trådt i kraft. Departementet har her særlig sett hen til hensynet til Utlendingsnemndas uavhengige rolle. Det foreslås derfor en særlig bestemmelse om dette.

Departementet foreslår en regel om automatisk erverv av norsk statsborgerskap for barn som adopteres før fylte 18 år. Departementets forslag vil bare gjelde adopsjoner foretatt etter lovens ikrafttredelse. Etter departementets oppfatning bør de barna dette gjelder erverve norsk statsborgerskap på en enkel måte. Departementet foreslår derfor at det gis en egen overgangsbestemmelse som materielt innebærer en videreføring av vilkårene for erverv av statsborgerskap ved melding etter 1950-loven § 1a annet ledd. Etter departementets oppfatning er dette mer hensiktsmessig enn å gi bestemmelser om videreføring av § 1a annet ledd.

Departementet slutter seg til utvalgets forslag om at praksis skal videreføres for de tilfellene der det etter gjeldende rett er nødvendig med søknad fra adoptivbarn. Dette kan gjøres ved forskrifter i medhold av den foreslåtte bestemmelsen om unntak fra ervervs-vilkårene for særlige grupper av søkere.

Departementet tiltrer videre utvalgets forslag om en overgangsregel for barn som hadde ugift norsk far

da de ble født, og som er født før ny lov trer i kraft. Departementet foreslår derfor at det gis en overgangsbestemmelse som materielt sett innebærer en videreføring av vilkårene for erverv av statsborgerskap ved melding etter 1950-loven § 2a. Dersom det ikke gis overgangsbestemmelser, vil disse barna være henvist til å erverve statsborgerskap etter de ordinære reglene om erverv etter søknad.

Departementet foreslår en særskilt bestemmelse om erverv av norsk statsborgerskap for barn som bi-personer, dvs. barn som har foreldre som er eller har blitt norsk borger etter bestemmelser i ny lov.

Vilkåret om gjennomført norskopplæring bør først gjelde søknader som *er fremmet* etter 1. september 2008. Departementet foreslår videre at tidspunktet for ikrafttredelse av språkkravet fremgår samme sted som vilkåret er nedfelt, se utkastet til § 7 første ledd bokstav f, jf. utkastet til § 8.

Departementets forslag til bestemmelser om ikrafttredelse av ny lov er inntatt i utkastet til § 34.

Departementets forslag til overgangsregler er inntatt i utkastet til § 36 og 37.

12.2 Komiteens merknader

Komiteen er kjent med at det er nødvendig å utarbeide forskrifter til ny lov før den kan tre i kraft og at det derfor er vanskelig å innta ikrafttredelsestidspunktet i loven. Komiteen støtter derfor forslaget om at loven skal tre i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Komiteen er enig i at innleverte, ubehandlede søknader ved ny lovs ikrafttredelse, skal behandles etter det regelverket som er gunstigst for søkeren, men at det bare skal være Utlendingsdirektoratet og Utlendingsnemnda som skal avgjøre søknader og meldinger som er innlevert når ny lov trer i kraft.

Komiteen støtter forslaget om en overgangsbestemmelse som gir barn som er adoptert før ny lov trer i kraft og barn som hadde ugift norsk far da de ble født og som er født før ny lov trer i kraft, de samme vilkårene for erverv av statsborgerskap som de hadde i den gamle loven. Komiteen støtter også forslaget om en overgangsordning for barn som har foreldre som er blitt norske borgere etter 1950-loven.

Komiteen er enig i at vilkåret om gjennomført norskopplæring bør gjelde søknader som er fremmet etter 1. september 2008.

13. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

13.1 Sammendrag

Fylkesmennene må som følge av forslaget om seremoni ved innvilgelse av statsborgerskap styrkes med ca. 9 mill. kroner pr. år.

Departementet og Utlendingsdirektoratet vil det første året ha behov for ca. 2 mill. kroner til å utarbeide gavebok og veiledning. I tillegg vil Utlendingsdirektoratet ha et årlig merbehov på ca. 1,8 mill. kroner for oppfølging av nye regler om løsning fra annet statsborgerskap ved erverv av norsk statsborgerskap.

Utlendingsnemnda vil ha behov for ca. 0,2 mill. kroner pr. år som følge av at det overtar klagebehandlingen fra Kommunal- og regionaldepartementet. Departementets mindrebehov utgjør tilsvarende.

Forslaget til ny statsborgerlov anslås totalt å medføre et merbehov på ca. 12,8 mill. kroner det første året og deretter ca. 10,8 mill. kroner pr. år, gitt at antallet som søker om og får innvilget statsborgerskap er på samme nivå som de seneste årene.

Departementet vil komme tilbake til finansiering i forbindelse med de årlige budsjettforeleggene.

13.2 Komiteens merknader

Komiteen merker seg at forslaget til ny statsborgerlov anslås å medføre et totalt merbehov på ca. 12,8 mill. kroner det første året og deretter ca. 10,8 mill. kroner per år. Komiteen tar videre til etterretning de øvrige redegjørelsene i proposisjonen.

14. OM SAMTYKKE TIL RATIFIKASJON AV EUROPARÅDETS KONVENSJON OM STATSBORGERSKAP AV 6. NOVEMBER 1997

14.1 Sammendrag

Europarådets konvensjon om statsborgerskap er av 6. november 1997. Norge undertegnet konvensjonen samme dag, men har foreløpig ikke ratifisert. Konvensjonen trådte i kraft 1. mars 2000, etter at tre av Europarådets medlemsland hadde ratifisert.

Konvensjonen utgjør en del av bakgrunnen for forslaget om ny lov om statsborgerskap. Lovutkastet er utformet slik at konvensjonen skal kunne ratifiseres uten forbehold.

§ 2a annet ledd i gjeldende statsborgerlov anses uforenlig med Europarådskonvensjonen av 1997. Ratifikasjon nødvendiggjør derfor lovendring, dvs. at denne bestemmelsen ikke videreføres i ny lov, se nærmere punkt 15.4. På denne bakgrunnen anses det nødvendig at Stortinget gir samtykke til ratifikasjon i henhold til Grunnloven § 26 annet ledd.

I proposisjonen er det redegjort nærmere for de enkelte bestemmelsene i konvensjonen. Autentisk engelsk tekst av konvensjonen med oversettelse til norsk følger som vedlegg 2 til proposisjonen.

Departementet viser til at konvensjon om statsborgerskap av 1997 befester i én enkelt tekst alle viktige spørsmål som har med erverv og tap av statsborgerskap å gjøre. Konvensjonen kan anses som en europeisk lovbok om statsborgerskap. Formålet med

konvensjonen er å bidra til utvikling av internasjonal rett når det gjelder statsborgerskap, og særlig å unngå tilfeller av statsløshet. Formålet med konvensjonen er også å gjøre erverv av nytt statsborgerskap og gjenerverv enklere, og sikre at statsborgerskap bare tapes med god grunn og ikke tilfeldig. Regjeringen anser det som viktig å støtte Europarådets arbeid på dette området. Ved ratifikasjonen signaliserer Norge at man slutter seg til verdiene som uttrykkes gjennom konvensjonen.

14.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til at Norge ratifiserer Europarådets konvensjon om statsborgerskap av 6. november 1997. Komiteen viser til at forslaget om ny lov om statsborgerskap er utformet slik at konvensjonen skal kunne ratifiseres uten forbehold.

15. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 1

§ 7 første ledd bokstav c skal lyde:

- c) er bosatt i riket,

§ 7 første ledd bokstav e skal lyde:

- e) har til sammen fem års opphold i riket i løpet av de siste ti årene, med oppholds- eller arbeidstillatelser, opphold i en eller flere søknadsperioder medregnes i femårsperioden, jf. fjerde ledd,

§ 11 annet punktum skal lyde:

Søkeren må likevel til sammen ha tre års opphold i riket i løpet av de siste fem årene, med oppholds- eller arbeidstillatelser av minst ett års varighet.

§ 12 fjerde punktum skal lyde:

Oppholdstiden i riket og tiden som gift med en norsk statsborger med felles bopel, må dessuten til sammen utgjøre minst fem år.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen sette ned gebyret på søknad om statsborgerskap med utgangspunkt i selvkost.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 3

§ 4 første ledd skal lyde:

Barn blir norsk statsborger ved fødselen dersom faren eller moren er norsk statsborger og bosatt i Norge. For barn født i utlandet av foreldre, hvor en eller begge er norsk statsborger, må det søkes om norsk statsborgerskap. Ved behandlingen av søknader må det legges særlig vekt på barnets tilknytning til Norge. Det må søkes innen barnet er fylt fem år. Vilkårene i § 7 gjelder ikke for søknader etter § 4.

§ 7 første ledd skal lyde:

Enhver har etter søknad rett til norsk statsborgerskap dersom søkeren på vedtakstidspunktet

- a) har dokumentert eller på annen måte klarlagt sin identitet, jf. tredje ledd,
- b) har fylt atten år,
- c) er og vil forbli bosatt i riket,
- d) fyller vilkårene for bosettingstillatelse i utlendingsloven § 12,
- e) har til sammen ti års oppholdstid i riket, regnet fra det tidspunkt første tillatelse til varig opphold ble gitt. I prinsippet skal oppholdstiden være sammenhengende. Fravær fra riket i mer enn seks måneder regnes ikke som oppholdstid,
- f) fyller kravet om norskopplæring og norskkunnskaper etter § 8,
- g) ikke er ilagt straff eller strafferettslig særreaksjon,
- h) fyller kravet om løsning fra annet statsborgerskap fastsatt i § 10, og
- i) forsørger seg selv. Søkeren må dokumentere at hun eller han ikke har mottatt sosialhjelp i løpet av de siste fem årene, regnet fra tidspunktet for søknaden om statsborgerskap.

§ 7 nytt tredje ledd skal lyde:

Norsk statsborgerskap tildeles ved seremoni, hvor det skal avgis en erklæring om troskap til riket. Seremoni og erklæring om troskap er obligatorisk.

Tredje og fjerde ledd blir fjerde og femte ledd.

§ 8 skal lyde:

For søknader som fremmes etter 1. september 2008 er det et krav at søkere har gjennomført 300 timer godkjent norskopplæring og har bestått eksamen i norsk. Kravet til norskopplæring frafalles hvis søkeren kan dokumentere tilstrekkelige kunnskaper i norsk eller samisk. Kongen kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om kravet om gjennomført norskopplæring og eksamen i norsk, herunder unntak for dem med norsk eller samisk. Kongen kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om kravet om gjennomført

norskopplæring og eksamen i norsk, herunder unntak for dem som har tilstrekkelige kunnskaper i norsk eller samisk.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 4

§ 17 første punktum skal lyde:

Barn under 18 år av den som erverver eller har ervervet norsk statsborgerskap etter bestemmelsene i kapitlet her, har etter søknad rett til norsk statsborgerskap såfremt de fyller vilkårene i § 7 første ledd bokstav a, c og g, og det ikke foreligger forhold som nevnt i § 7 annet ledd.

§ 22 første ledd skal lyde:

Barn under 18 år av den som erverver statsborgerskap etter bestemmelsene i § 20 eller 21 får automatisk norsk statsborgerskap ved foreldrenes erverv, såfremt barnet er bosatt i Norge.

§ 36 annet ledd skal lyde:

§ 27 tredje ledd og § 28 gjelder også for saker som er fremmet før, men som avgjøres etter at loven her trådte i kraft.

§ 37 tredje og fjerde ledd skal lyde:

§ 31 i loven her gjelder også for erverv av norsk statsborgerskap etter første og annet ledd.

§ 17 i loven her gjelder også for barn under 18 år av dem som har ervervet norsk statsborgerskap etter lov 8. desember 1950 nr. 3 om norsk riksborgerrett.

§ 20 første punktum skal lyde:

Danske, finske, islandske og svenske statsborgere har ved melding rett til å bli norsk statsborger såfremt vedkommende har fylt 18 år, har vært bosatt i riket de siste fem år og i denne tiden ikke er dømt til frihetsstraff eller særreaksjon som følge av straffbart forhold.

16. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til proposisjonen og råår Odelstinget til å gjøre slike

vedtak:

A.

Vedtak til lov

om norsk statsborgerskap (statsborgerloven)

Kapittel 1 Innledende bestemmelser

§ 1 Lovens saklige og stedlige virkeområde

Loven regulerer erverv og tap av norsk statsborgerskap.

Loven gjelder også for Svalbard og Jan Mayen.

§ 2 Utøvelse av myndighet etter loven

Loven gjennomføres av Kongen, departementet, Utlendingsnemnda, Utlendingsdirektoratet, politiet og norske utenriksstasjoner.

Kongen kan i forskrift gi bestemmelser til utfylling av loven.

§ 3 Forholdet til folkeretten

Loven gjelder med de begrensninger som følger av overenskomster med andre stater og folkeretten for øvrig.

Kapittel 2 Erverv av statsborgerskap ved fødsel og adopsjon

§ 4 Erverv ved fødsel

Barn blir norsk statsborger ved fødselen dersom faren eller moren er norsk statsborger. Dør faren før barnet blir født, er det tilstrekkelig at faren var norsk statsborger da han døde.

Hittebarn som blir funnet i riket er norsk statsborger inntil annet legges til grunn.

§ 5 Erverv ved adopsjon

Barn som adopteres av en norsk statsborger blir norsk statsborger ved adopsjonen dersom barnet er under 18 år på adopsjonstidspunktet. Adopsjonsbevillingen må være gitt av norsk myndighet i medhold av adopsjonsloven, eller ved utenlandsk adopsjon som skal gjelde i Norge etter bestemmelsene i adopsjonsloven kapittel 4.

§ 6 Betydningen av at grunnlaget for statsborgerskapet endres

Ved avgjørelse eller erkjennelse av at det forholdet som la grunnlag for erverv av statsborgerskap etter lovens §§ 4 eller 5 ikke foreligger, skal barnet anses for aldri å ha vært norsk. Dette gjelder likevel

ikke dersom barnet dermed blir statsløst, eller avgjørelsen eller erkjennelsen finner sted etter at vedkommende er fylt 18 år.

Når særlige grunner foreligger, kan det etter søknad treffes vedtak om at en avgjørelse eller erkjennelse som nevnt i første ledd ikke skal få betydning. Søkeren skal da anses for å ha vært norsk fra tidspunktet for opprinnelig antatt erverv av norsk statsborgerskap. Ved avgjørelsen skal det legges vekt på hvor lang tid som er gått fra antatt erverv til det riktige forholdet ble fastslått, og om søkeren og dennes foreldre var i god tro.

Kapittel 3 Erverv av statsborgerskap etter søknad

§ 7 Hovedregel om erverv etter søknad

Enhver har etter søknad rett til norsk statsborgerskap dersom søkeren på vedtakstidspunktet

- a) har dokumentert eller på annen måte klarlagt sin identitet, jf. tredje ledd,
- b) har fylt tolv år,
- c) er og vil forbli bosatt i riket,
- d) fyller vilkårene for bosettingstillatelse i utlendingsloven § 12,
- e) har til sammen syv års opphold i riket i løpet av de siste ti årene, med oppholds- eller arbeidstillatelser av minst ett års varighet, opphold i en eller flere søknadsperioder medregnes i syvårsperioden, jf. fjerde ledd,
- f) fyller kravet om norskopplæring fastsatt i § 8,
- g) ikke er ilagt straff eller strafferettslig særreaksjon eller har utholdt karenstid, jf. § 9, og
- h) fyller kravet om løsning fra annet statsborgerskap fastsatt i § 10.

Søkeren har ikke rett til norsk statsborgerskap etter første ledd dersom hensynet til rikets sikkerhet eller utenrikspolitiske hensyn taler mot.

Kongen kan i forskrift gi utfyllende bestemmelser om kravet til identifikasjon.

Kongen kan i forskrift gi bestemmelser om beregning av oppholdstid etter reglene i dette kapitlet.

§ 8 Kravet om gjennomført norskopplæring

For søknader som fremmes etter 1. september 2008 er det et krav at søkere mellom 18 og 55 år har gjennomført 300 timer godkjent norskopplæring eller kan dokumentere tilstrekkelige kunnskaper i norsk eller samisk. Kongen kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om kravet om gjennomført norskopplæring, herunder om unntak, og om kravet om tilstrekkelige kunnskaper i norsk eller samisk.

§ 9 Betydningen av straffbare forhold

Den som er ilagt straff eller annen strafferettslig reaksjon har ikke rett til norsk statsborgerskap før det er gått en viss tid (karenstid) fastsatt i forskrift gitt av

Kongen. Karenstidens lengde skal avhenge av den ilagte reaksjonen.

Ved idømt frihetsstraff eller strafferettslig særreaksjon regnes karenstiden fra straffens eller reaksjonens opphør. Ved betinget fengselsstraff regnes karenstiden fra prøvetidens utløp. For øvrig regnes karenstiden fra tidspunktet for den straffbare handlingen.

§ 10 Kravet om løsning fra annet statsborgerskap

Dersom søkeren ikke automatisk taper annet statsborgerskap som følge av innvilgelse av norsk statsborgerskap, må søkeren være løst fra annet statsborgerskap før søknaden innvilges. Dersom søkeren ikke kan løses fra annet statsborgerskap før søknaden innvilges, må søkeren innen ett år fra innvilgelsen av norsk statsborgerskap dokumentere at vedkommende er løst fra annet statsborgerskap. Dersom søkeren ikke kan bli løst fra annet statsborgerskap før en viss alder er oppnådd, må søkeren innen ett år etter å ha oppnådd denne alderen dokumentere at vedkommende er løst fra annet statsborgerskap. Det kan gjøres unntak fra kravet om løsning dersom løsning anses rettslig eller praktisk umulig eller av andre grunner fremstår som urimelig.

Dersom løsning fra annet statsborgerskap dokumenteres innen utløpet av fristen etter første ledd, skal det skriftlig bekreftes at det norske statsborgerskapet er i behold. Dersom løsning fra annet statsborgerskap ikke dokumenteres innen utløpet av fristen, kommer reglene om tilbakekall i § 26 første ledd til anvendelse.

§ 11 Personer ankommet riket før fylte 18 år

For søkere som ankom riket før de fylte 18 år, gjelder ikke vilkåret i § 7 første ledd bokstav e. Søkeren må likevel til sammen ha fem års opphold i riket i løpet av de siste syv årene, med oppholds- eller arbeidstillatelser av minst ett års varighet. Opphold i en eller flere søknadsperioder medregnes i femårsperioden.

§ 12 Personer som er gift, registrert partner eller samboer med norsk statsborger

For søker som er gift med en norsk statsborger og har felles bopel med ektefellen, gjelder ikke vilkåret i § 7 første ledd bokstav e. Søkeren må likevel til sammen ha minst tre års opphold i riket i løpet av de siste ti årene med oppholds- eller arbeidstillatelser av minst ett års varighet. Opphold i en eller flere søknadsperioder medregnes i treårsperioden. Oppholdstiden i riket og tiden som gift med en norsk statsborger med felles bopel, må dessuten til sammen utgjøre minst syv år. Oppholdstid og tid som gift med norsk statsborger kan opptjenes samtidig.

Første ledd gjelder tilsvarende for registrerte partnere og for samboere.

§ 13 *Nordiske statsborgere*

For søkere som er statsborger av et annet nordisk land, gjelder ikke vilkårene i § 7 første ledd bokstav d og e. Søkeren må likevel ha oppholdt seg i riket de siste to årene.

§ 14 *Søkere som omfattes av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen*

For søker som har tillatelse etter utlendingsloven kapittel 8 om særlige regler for utlendinger som omfattes av Avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS-avtalen) og Konvensjonen om opprettelse av Det europeiske Frihandelsforbund (EFTA-konvensjonen), gjelder ikke vilkåret i § 7 første ledd bokstav d. Søkeren må likevel ha oppholdt seg i riket de siste tre årene med en oppholdstillatelse som er gitt for fem år etter utlendingsloven § 54 første ledd eller § 55.

§ 15 *Tidligere norske borgere*

For søkere som tidligere har vært norsk statsborger, gjelder ikke vilkårene i § 7 første ledd bokstav d og e. Søkeren må likevel ha oppholdt seg i riket med arbeids- eller oppholdstillatelse av minst ett års varighet de siste to årene. Oppholdstid i en eller flere søknadsperioder medregnes i toårsperioden.

§ 16 *Statsløse*

For søkere som er statsløse gjelder ikke vilkårene i § 7 første ledd bokstav b, e og h. Som statsløs regnes ikke den som ved egen handling eller unnlatelse har valgt å være statsløs, eller som på en enkel måte kan bli statsborger av et annet land. Statsløs søker som har fylt 18 år, må likevel ha oppholdt seg i riket med arbeids- eller oppholdstillatelse av minst ett års varighet de siste tre årene. Oppholdstid i en eller flere søknadsperioder medregnes i treårsperioden.

§ 17 *Barns erverv av statsborgerskap som bipersoner*

Barn under 18 år av den som erverver eller har ervervet norsk statsborgerskap etter bestemmelsene i kapitlet her, har etter søknad rett til norsk statsborgerskap såfremt de fyller vilkårene i § 7 første ledd bokstav a, c, g og h, og det ikke foreligger forhold som nevnt i § 7 annet ledd. Det samme gjelder barn av foreldre som har ervervet norsk statsborgerskap i medhold av §§ 20 eller 21.

Barnet må likevel ha oppholdt seg i riket de siste to årene med oppholds- eller arbeidstillatelse av minst ett års varighet. Opphold i en eller flere søk-

nadsperioder medregnes i toårsperioden. Kravet om oppholds- eller arbeidstillatelse gjelder likevel ikke barn som er statsborger av et annet nordisk land.

Barn som er gift eller registrert partner omfattes ikke av paragrafen her.

§ 18 *Særlige grupper av søkere*

Kongen i statsråd kan i forskrift gi regler om unntak fra ervervsvilkårene i dette kapitlet for særlige grupper av søkere.

§ 19 *Dispensasjon*

Dersom særlig sterke grunner foreligger, kan det i den enkelte sak til gunst for søkeren gjøres unntak fra vilkårene for erverv av statsborgerskap fastsatt i dette kapitlet.

Kapittel 4 Erverv av statsborgerskap ved melding i henhold til nordisk avtale

§ 20 *Erverv ved melding*

Danske, finske, islandske og svenske statsborgere har ved melding rett til å bli norsk statsborger såfremt vedkommende har fylt 18 år, har vært bosatt i riket de siste syv år og i denne tiden ikke er dømt til frihetsstraff eller særreaksjon som følge av straffbart forhold. Melderer må godtgjøre at vedkommende senest ved ervervet er løst fra annet statsborgerskap.

§ 21 *Gjenerverv ved melding*

Den som har tapt det norske statsborgerskapet og deretter bare har vært statsborger av annet nordisk land, har ved melding rett til å få det norske statsborgerskapet tilbake såfremt melderer har bosatt seg i riket og godtgjør at vedkommende senest ved ervervet er løst fra annet statsborgerskap.

§ 22 *Erverv for barn*

Barn under 18 år av den som erverver statsborgerskap etter bestemmelsene i §§ 20 eller 21 får automatisk norsk statsborgerskap ved foreldrenes erverv, såfremt barnet er bosatt i Norge og senest ved ervervet er løst fra annet statsborgerskap.

Barn som er gift eller registrert partner omfattes ikke av første ledd.

§ 6 gjelder tilsvarende.

Kapittel 5 Tap av statsborgerskap

§ 23 *Tap ved erverv av annet statsborgerskap*

Den som erverver annet statsborgerskap etter søknad eller uttrykkelig samtykke, taper sitt norske statsborgerskap.

Barn under 18 år som automatisk erverver et annet statsborgerskap fordi en av foreldrene som har del i foreldresansvaret erverver et annet statsborgerskap,

taper sitt norske statsborgerskap. Tapet inntreer likevel ikke dersom den andre av foreldrene er norsk statsborger, eller dersom barnet er gift eller registrert partner.

§ 24 Tap ved fravær fra riket

Den som ervervet norsk statsborgerskap ved fødselen, men som ikke har vært bosatt i til sammen to år i Norge eller til sammen syv år i Norge og andre nordiske land, taper sitt norske statsborgerskap når vedkommende fyller 22 år.

Den som ellers ville tape sitt norske statsborgerskap etter første ledd, kan etter søknad få rett til å beholde det såfremt søkeren har tilstrekkelig tilknytning til Norge. Søknad om det må fremmes innen vedkommende fyller 22 år.

En søknad kan tas under behandling selv om den er fremsatt for sent, dersom søkeren ikke er vesentlig å bebreide for dette, eller det ville være urimelig at statsborgerskapet tapes på grunn av forsømmelsen.

Taper noen sitt norske statsborgerskap etter denne paragraf, taper også vedkommendes barn statsborgerskapet. Det gjelder likevel ikke dersom en av foreldrene fortsatt er norsk, eller barnet selv fyller vilkårene i første ledd for å beholde statsborgerskapet.

Tap av statsborgerskap etter denne paragraf inntreer ikke dersom vedkommende dermed blir statsløs.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om vilkårene for å beholde norsk statsborgerskap etter paragrafen her.

§ 25 Tap etter søknad

Norsk statsborger som er bosatt i utlandet og har annet statsborgerskap, har etter søknad rett til å bli løst fra sitt norske statsborgerskap. Dersom søkeren er bosatt i Norge og har annet statsborgerskap, kan vedkommende bare bli løst fra det norske statsborgerskapet dersom det vil være urimelig å nekte dette.

Uavhengig av bosted kan søkeren ikke løses fra sitt norske statsborgerskap dersom dette medfører at vedkommende blir statsløs. Vedkommende kan likevel løses fra norsk statsborgerskap dersom søkeren er bosatt i utlandet, og det er nødvendig av hensyn til erverv av et annet statsborgerskap. Det skal da settes en frist for når annet statsborgerskap må være ervervet. Dersom annet statsborgerskap ikke er ervervet innen fristens utløp, anses vedkommende som ikke løst fra sitt norske statsborgerskap.

§ 26 Tilbakekall

Norsk statsborgerskap skal tilbakekalles dersom kravet til løsning fra annet statsborgerskap ikke er oppfylt. Dette gjelder likevel ikke dersom det gjøres unntak fra løsningskravet etter § 10 første ledd fjerde punktum. Dersom løsning fra annet statsborgerskap dokumenteres etter utløpet av fristen i § 10 første

ledd, kan tilbakekall unnlates med mindre særlige grunner taler mot det. Dersom det ikke treffes vedtak om tilbakekall, skal det skriftlig bekreftes at det norske statsborgerskapet er i behold.

Et vedtak om statsborgerskap kan tilbakekalles der omgjøringsadgang følger av forvaltningsloven § 35 eller alminnelige forvaltningsrettslige regler. Tilbakekall av statsborgerskap som er bygget på uriktige eller ufullstendige opplysninger, kan likevel bare foretas hvis søkeren mot bedre vitende har gitt de uriktige opplysningene eller har fortiet forhold av vesentlig betydning for vedtaket.

Kapittel 6 Saksbehandling m.m.

§ 27 Saksgang

Søknad om norsk statsborgerskap inngis til politiet eller norsk utenriksstasjon som forbereder saken. Utlendingsdirektoratet avgjør søknaden. Melding om norsk statsborgerskap inngis til politiet som forbereder saken. Utlendingsdirektoratet treffer vedtak om meldingen skal godtas eller ikke.

Vedtak om tilbakekall av statsborgerskap treffes av Utlendingsdirektoratet.

Vedtak som nevnt i første og annet ledd kan påklages til Utlendingsnemnda. Klagen behandles etter utlendingsloven §§ 38 a og 38 b.

§ 28 Instruksjonsmyndighet

Departementet kan instruere om lovtolking og skjønnsutøvelse når det gjelder hensynet til rikets sikkerhet eller utenrikspolitiske hensyn, og om avgjørelsen av enkeltsak som innbefatter slike hensyn. For øvrig kan departementet verken instruere om lovtolking, skjønnsutøvelse eller avgjørelsen av enkeltsaker.

Departementet kan instruere om prioriteringen av saker.

§ 29 Opplysnings-, dokumentasjons- og møteplikt

I forbindelse med behandlingen av en sak etter loven her kan den saken gjelde pålegges å gi opplysninger som kan ha betydning for vedtaket, fremskaffe nødvendig dokumentasjon og å møte personlig.

§ 30 Adgang til å stille behandlingen av en søknad i bero

Behandlingen av en søknad kan stilles i bero dersom det oppstår spørsmål om å treffe vedtak etter utlendingsloven og vedtaket vil ha betydning for søknaden om statsborgerskap.

Behandlingen kan også stilles i bero dersom søkeren er under etterforskning for et straffbart forhold som kan få betydning for søknaden, jf. § 9.

§ 31 *Søknader om erverv eller tap av statsborgerskap for barn*

Søknader om erverv eller tap av statsborgerskap for barn kan bare fremmes av foreldrene i fellesskap eller av den som har foreldreansvaret alene. Dersom en av foreldrene oppholder seg på ukjent sted, kan søknad likevel fremmes av den andre. Er foreldrene fratatt foreldreansvaret eller er foreldrene døde, opptrer vergen for barnet.

For barn som har fylt tolv år kreves det samtykke i søknaden. Det kreves ikke samtykke dersom barnet på grunn av sykdom eller utviklingshemning varig er ute av stand til å gi samtykke.

Barn som ikke har fylt tolv år skal gis mulighet til å gi uttrykk for sin mening. Barnets mening skal tillegges vekt i samsvar med barnets alder og modenhet.

Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder tilsvarende for erverv av norsk statsborgerskap etter § 21.

Kapittel 7 Gebyr og straff

§ 32 *Gebyr*

Det kan kreves gebyr for behandlingen av søknader og meldinger om statsborgerskap. Kongen kan i forskrift gi bestemmelser om gebyrets størrelse, innkreving og unntak fra plikten til å betale gebyr.

§ 33 *Straff*

Den som forsettlig eller grovt uaktsomt gir vesentlig uriktige eller åpenbart villedende opplysninger i en sak etter loven her, eller medvirker til dette, straffes med bøter eller fengsel inntil seks måneder eller begge deler.

Overtredelse regnes som forseelse og påtales bare når allmenne hensyn krever det.

Kapittel 8 Sluttbestemmelser

§ 34 *Ikrafttredelse*

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Fra samme tid oppheves lov 8. desember 1950 nr. 3 om norsk riksborgerrett.

§ 35 *Den europeiske konvensjon om statsborgerskap*

Stortinget samtykker i ratifikasjon av Den europeiske konvensjon om statsborgerskap 6. november 1997.

§ 36 *Overgangsregler*

Søknader og meldinger skal behandles etter loven her dersom de er fremmet etter lovens ikrafttredelse. Søknader og meldinger som er fremmet før lovens ikrafttredelse, skal behandles etter loven her dersom det vil være til gunst for søkeren eller melde- ren.

§ 27 tredje ledd og § 28 gjelder også for saker som er fremmet før, men som avgjøres etter at loven her trådte i kraft.

Meldinger som er kommet inn til fylkesmannen oversendes Utlendingsdirektoratet for avgjørelse. Klager som er kommet inn til departementet oversendes Utlendingsnemnda for avgjørelse.

§ 37 *Særlige overgangsregler for barn født før lovens ikrafttredelse*

Barn mellom 12 og 18 år som er adoptert av en norsk statsborger etter 1. oktober 1999, men før loven her trer i kraft, har ved melding rett til å bli norsk statsborger såfremt

- a) barnet ble adoptert ved vedtak fra departementet, jf. adopsjonsloven § 1, eller
- b) barnet ble adoptert ved utenlandsk adopsjon og departementet samtykket til adopsjonen på forhånd, jf. adopsjonsloven § 16 e.

Barn under 18 år født før loven her trådte i kraft som ikke er norsk statsborger, har ved melding rett til å bli norsk statsborger dersom faren var norsk statsborger da barnet ble født. Døde faren før barnet ble født, er det tilstrekkelig at faren var norsk statsborger da han døde.

§ 31 i loven her gjelder også for erverv av norsk statsborgerskap etter første og annet ledd.

§ 17 i loven her gjelder også for barn under 18 år av dem som har ervervet norsk statsborgerskap etter lov 8. desember 1950 nr. 3 om norsk riksborgerrett.

B.

Stortinget ber Regjeringen innføre en frivillig seremoni ved tildeling av nytt statsborgerskap uten trokapsløfte.

Oslo, i kommunalkomiteen, den 13. mai 2005

Magnhild Meltveit Kleppa

leder

Anita Apelthun Sæle

ordfører

Vedlegg 1**Brev fra Kommunal- og regionaldepartementet v/statsråden til kommunalkomiteen, datert 4. mai 2005****Spørsmål og forespørsel om lovteknisk bistand i forbindelse med behandling av Ot.prp. nr. 41 (2004-2005)**

Jeg viser til brev fra Sosialistisk Venstrepartis stortingsgruppe datert 27.04.05 med anmodning om høringsuttalelsene til Statsborgerlovutvalgets innstilling og fire spørsmål til besvarelse. Eksemplarer av høringsuttalelser ble sendt ved brev av 2. mai 2005. Nedenfor følger svar på spørsmålene.

1. *Nødvendig lovtekst som i tråd med lovutvalgets innstilling legger muligheten for flere statsborgerskap til grunn.*

Vedlagt utkast til lovtekst. Hvilke endringer som er gjort i lovforslaget i Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) fremkommer ved markeringer i marginen.

2. *Nødvendig lovtekst som setter botid i riket til fem i stedet for syv år ellers alt likt.*

Vedlagt også utkast til lovtekst som setter det generelle kravet til botid i riket til fem år. Jeg vil bemerke at denne endringen reiser noen nye problemstillinger. I Regjeringens lovforslag som legger et generelt botidskrav på syv år til grunn, er botidskravet satt til fem år i løpet av en syv års periode for personer ankommet riket før fylte 18 år, jf. lovforslagets § 11. Dersom det generelle botidskravet reduseres til fem år, må det tas stilling til om også botidskravet for dem som ankommer før fylte 18 år skal reduseres, og hvordan bestemmelsen i så fall skal lyde, eller om hele § 11 bør sløyfes. I så tilfelle må de øvrige bestemmelsene i lovforslaget renummereres.

I Regjeringens forslag til § 12 er det lagt opp til at oppholdstiden i riket og tiden som gift, samboer eller registrert partner med norsk borger til sammen skal minst utgjøre syv år, dvs. tilsvarende det generelle botidskravet i lovforslagets § 7 første ledd bokstav e. Dersom det generelle botidskravet reduseres til fem år må det tas stilling til om botidskravet i lovforslagets § 12 for ektefeller m.fl. skal opprettholdes eller endres.

I Regjeringens forslag til § 20 om erverv ved melding for nordiske borgere er botidskravet satt til syv år. I henhold til nordisk avtale om statsborgerskap, inntatt som vedlegg 4 til proposisjonen, kan botidskravet variere mellom fem og syv år. Island, Finland og Sverige har satt botidskravet for nordiske borgere i overensstemmelse med det generelle botidskravet som gjelder etter søknad i sine lovgivninger, dvs. henholdsvis syv, seks og fem år. I Danmark

er det generelle botidskravet ni år, og botidskravet for erverv etter melding for nordiske borgere er syv år. Dersom det generelle botidskravet skal reduseres til fem år, må det tas stilling til om botidskravet i Regjeringens forslag til § 20 også skal settes til fem år, eller om syvårskravet skal beholdes.

3. *Hva vil Statsråden anslå kostnadene ved å gjøre seremoni som gjennomføres for opp til 80 om gangen til en forutsetning for innvilgelse av statsborgerskap?*

Deltakelse i statsborgerskapsseremoni som forutsetning for innvilgelse av norsk statsborgerskap vil i hovedsak ha økonomiske konsekvenser for fylkesmannsembetene. Oppgavene til fylkesmannen vil blant annet bestå av å sende ut invitasjoner, motta påmeldinger, forberede og gjennomføre arrangementet.

I henhold til statistikk fra SSB, var det 7 867 overganger til norsk statsborgerskap i 2003, eller gjennomsnittlig 437 for hvert fylkesmannsembete. Gitt tilsvarende antall personer som i 2003, vil det enkelte fylkesmannsembete i gjennomsnitt måtte gjennomføre 5,5 seremonier pr. år med 80 nye norske statsborgere på hver seremoni. Det er imidlertid store variasjoner mellom de ulike embetene med hensyn til antall overganger til norsk statsborgerskap. Mens det i Finnmark og Nord-Trøndelag vil være tilstrekkelig med én seremoni i året, vil en obligatorisk seremoni med opp til 80 deltakere medføre at Fylkesmannen i Oslo og Akershus årlig vil måtte avholde anslagsvis 40 seremonier.

Gjøres deltakelse i seremoni til en forutsetning for innvilgelse av statsborgerskap, må en vurdere om det er akseptabelt å bare ha seremoni én gang i året, siden det kan ha praktiske konsekvenser for den enkelte. I tillegg må det vurderes om det ved geografisk store avstander er akseptabelt med bare ett sted å gjennomføre seremoniene. Av hensyn til den enkelte nye nordmann, vil det nok måtte planlegges for hyppigere og geografisk flere seremonier enn det beregningene her er basert på.

I Regjeringens forslag er det lagt opp til at seremonier med frivillig deltakelse bør avholdes en til to ganger pr. år i hvert fylke. Utgiften til dette er anslått å bli om lag 9 mill. kr, eller om lag 0,5 mill. kr per embete. Jeg vil anslå at innføring av en obligatorisk seremoni for opp til 80 personer om gangen anslagsvis vil doble denne utgiften, dvs. til om lag 18 mill. kr. Jeg vil imidlertid understreke at anslaget er usikkert.

Med hensyn til utgifter til gavebok, er det anslått en utgift det første året på ca. 2 mill. kr til å utarbeide gavebok og veiledning. Selv om en obligatorisk sere-
moni vil gjøre det nødvendig med et større opplag, anslås denne merutgiften ikke å være vesentlig.

4. *Anslagsvis hvor mange mennesker befinner seg i Norge[s] som har opparbeidet retten til å søke statsborgerskap uten å ha gjort det? Er det mulig å fordele et slikt anslag på nasjonalitet?*

I henhold til Norges rapport av desember 2004 til SOPEMI, OECDs rapporteringssystem om migra-
sjon, var antallet utlendinger i Norge i 2003 ca. 205 000, hvorav ca. 116 000, eller ca. 57 prosent, er statsborgere i annet europeisk land. Det er ikke gjort

nøyaktige analyser av antallet som skifter statsbor-
gerskap sett i forhold til antallet som oppfyller kravet til syv års botid og andre krav. Se likevel vedlegget Table A23 fra rapporten med oversikt over antall utenlandske statsborgere i Norge fra utvalgte land, hvor mange av disse som har vært i Norge i lengre tid enn 7 år og hvor mange med den enkelte nasjonalitet som ervervet norsk statsborgerskap i 2003. For noen land er prosentandelen som ervervet norsk statsbor-
gerskap høyere enn antallet personer med lengre bo-
tid i Norge enn 7 år. Det skyldes at i visse tilfeller kan statsborgerskap erverves etter kortere botid enn 7 år, blant annet for barn av foreldre som får norsk stats-
borgerskap, og personer som er gift med norsk bor-
ger.

Table A23. Naturalisation 2003, as per cent of number of persons having stayed in Norway longer than seven years. Selected nationalities

Country of origin	Number of nationals in Norway 1.1.2003		Obtained Norwegian nationality in 2003	
	Total	Stayed longer than 7 years	Total	Per cent of 7+
Denmark.....	20008	14164	129	0,91
Finland	6362	2835	62	2,19
Sweden.....	25241	11974	211	1,76
Bosnia-Herzegovina.....	7850	4947	1965	39,72
Bulgaria.....	533	55	34	61,82
Germany.....	8233	3676	75	2,04
Poland.....	2619	837	167	19,95
Romania	672	50	40	80,00
Russia.....	4829	259	280	108,11
Serbia and Montenegro ¹⁾	6004	877	310	35,35
Ukraine.....	572	23	28	121,74
United Kingdom.....	11188	7616	68	0,89
EU 15	82213	46099	647	1,40
EU 25	87433	47224	873	1,85
NEW EU 10	5220	1125	226	20,09
Ethiopia.....	1578	128	55	42,97
Morocco	1472	401	86	21,45
Somalia.....	8377	394	392	99,49
Turkey	3510	971	398	40,99
China	1512	195	84	43,08
India	2215	1070	196	18,32
Iran	4674	425	228	53,65
Iraq	13038	222	403	181,53
Pakistan	6676	3445	497	14,43
Philippines.....	2356	357	265	74,23
Sri Lanka.....	2851	742	281	37,87

Country of origin	Number of nationals in Norway 1.1.2003		Obtained Norwegian nationality in 2003	
	Total	Stayed longer than 7 years	Total	Per cent of 7+
Thailand	3636	777	193	24,84
Viet Nam	1582	374	210	56,15
USA.....	7976	5553	72	1,30
Chile	2197	1636	138	8,44
Colombia.....	424	45	11	24,44

¹⁾ Earlier referred to as Yugoslavia

Source: Statistics Norway 2003

Vedlegg 2

Brev fra Kommunal- og regionaldepartementet v/statsråden til kommunalkomiteen, datert 12. mai 2005.

Spørsmål om lovteknisk bistand i forbindelse med behandling av Ot.prp. nr. 41 (2004-2005)

Jeg viser til brev fra Sosialistisk Venstrepartis stortingsgruppe datert 9. mai 2005 med anmodning om lovteknisk bistand. Nedenfor følger svar på spørsmålene. Jeg viser også til mitt brev av i dag til Stortingets kommunalkomiteé hvor jeg ber om en språklig nyansering i regjeringens lovforslag i Ot.prp. nr. 41 (2004-2005)

Spørsmål:

"Til § 7e

Jeg ønsker å få utformet et lovforslag som er slik at også kortere/midlertidige arbeids og oppholdstillatelser mellom de ordinære av minst ett års varighet teller med i botiden. Disse gis ofte grunnet lang saksbehandlingstid i UDI."

Det fremgår av regjeringens forslag til § 7 første ledd bokstav e at opphold i en eller flere søknadsperioder skal medregnes i kravet til oppholdstid på syv år. Det at en søker har hatt kortere eller midlertidig tillatelse i søknadsperioden, i påvente av tillatelse av minst ett års varighet, skal ikke ha betydning for beregning av oppholdstid. Så lenge vedkommende har en søknad til behandling, skal oppholdstiden mens søknaden er under behandling uansett regnes med. Det er dermed ikke nødvendig å endre ordlyden i regjeringens lovforslag § 7 første ledd bokstav e.

Dersom spørsmålet skal forstås slik at det er ønske om ordlyd som innebærer at oppholdstid under

behandling av enhver søknad om kortere tillatelse etter utlendingsloven skal medregnes i oppholdstiden, må kravet om ett års varighet fjernes fra ordlyden. Bestemmelsen kan da lyde:

"e) har til sammen syv års opphold i riket i løpet av de siste ti årene, med oppholds- eller arbeidstillatelser, opphold i en eller flere søknadsperioder medregnes i syvårsperioden, jf. fjerde ledd,"

Spørsmål:

"Til § 9

Jeg ønsker å få utformet et lovforslag slik at karenstiden regnes fra tidspunktet for den straffbare handlingen, men likevel slik at perioden med frihetsstraff, annen straff, eller prøvetid ikke løper mot karenstiden."

Jeg forstår det slik at det med "annen straff" siktes til "annen strafferettslig reaksjon" som anvendt i regjeringens forslag til § 9 annet ledd, og ikke all straff som ikke er frihetsstraff. § 9 annet ledd kan da lyde:

"Karenstiden regnes fra tidspunktet for den straffbare handlingen. Karenstiden løper likevel ikke under soning av idømt frihetsstraff, under gjennomføring av annen strafferettslig reaksjon eller i prøvetiden ved betinget fengselsstraff. "

Jeg vil imidlertid gjøre oppmerksom på at dersom tidspunktet for straffbar handling legges til

grunn vil karenstiden begynne å løpe før et straffbart forhold blir oppdaget og gjerningsmannen pågrepet og dømt. Jeg vil ikke anbefale et slikt utgangspunkt.

Jeg viser til brev av i dag hvor jeg foreslår at Kommunalkomiteén endrer lovforslagets begrep "annen strafferettslig reaksjon" til "strafferettslig særreaksjon".

Vedlegg 3

Brev fra Kommunal- og regionaldepartementet v/statsråden til kommunalkomiteen, datert 12. mai 2005.

Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) Om lov om norsk statsborgerskap (statsborgerloven)

Jeg viser til Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) Om lov om norsk statsborgerskap (statsborgerloven).

Begrepet "annen strafferettslig reaksjon" i lovforslaget § 7 første ledd bokstav g og § 9 annet ledd var ment å dekke de strafferettslige særreaksjonene tvungen omsorg og overføring til tvungent psykisk helsevern, jf. straffeloven §§ 39a og 39b. Dette fremgår av merknadene til § 9 i Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) Om ny lov om statsborgerskap s. 221 1. spalte annet avsnitt. Det er uheldig at begrepet "strafferettslig særreaksjon", som er et innarbeidet begrep for å dekke disse reaksjonene som ikke anses som straff, ikke er benyttet i lovforslaget. Begrepet "strafferettslig særreaksjon" er innarbeidet i strafferetten, og begrepet "annen strafferettslig reaksjon" er språklig sett mye videre og kan misforstås. I lovutkastet § 20 er begrepet "særreaksjon som følge av straffbart forhold" benyttet. Jeg ber om at begrepet "annen strafferettslig reaksjon" i lovforslaget § 7 første ledd bokstav g og § 9 annet ledd erstattes med begrepet "straf-

ferettslig særreaksjon". § 7 første ledd bokstav g skal da lyde:

"g) ikke er ilagt straff eller *strafferettslig særreaksjon* eller har utholdt karenstid, jf. § 9, og"

Regjeringens forslag til § 9 annet ledd 1. punktum skal da lyde:

"Ved idømt frihetsstraff eller *strafferettslig særreaksjon* regnes karenstiden fra straffens eller reaksjonens opphør."

Forslag til endret § 9 annet ledd, jf. mitt svar av i dag på spørsmål fra Sosialistisk Venstrepartis av 9. mai 2005, kan da lyde;

"Karenstiden regnes fra tidspunktet for den straffbare handlingen. Karenstiden løper likevel ikke under soning av idømt frihetsstraff, under gjennomføringen av *strafferettslig særreaksjon* eller i prøvetiden ved betinget fengselsstraff."